

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ
ΕΥΕΡΓΕΤΕΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ:
ΧΑΤΖΙΝΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ:
ΘΩΜΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ΑΘΗΝΑ 1997

ΑΡΙΘΜΟΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

2344

Περιεχόμενα:

	Σελ.
Πρόλογος	1
Εισαγωγή.....	2
Πάτρα	3
Αρχαία Ιστορία και Αρχαιολογία.....	5
Η Βυζαντινή Περίοδος.....	9
Νεώτεροι Χρόνοι.....	10
Πρώτο Μέρος.....	14
1) Κόλλας Μιχαήλ Χίος	15
S.O.S προς διάσωση.....	16
2) Κλάους Γουσταύος.....	26
3) Σκαγιόπουλος Παναγιώτης.....	27
Δημοσιεύμα Νεολόγου.....	29
Το Σκαγιοπούλειο.....	31
4) Μαραγκόπουλος Βασίλειος.....	33
5) Διακίδης Ιωάννης.....	34
6) Στρούμπος Γεώργιος.....	34
7) Τριάντης Θεόδωρος.....	35
8) Διαθήκη Παν. Κ. Αβδελλόπουλου	39
9) Κορύλλος Πολυβίου Χρήστος.....	43
10) Γούναρης Δημήτριος.....	45
11) Θωμόπουλος Στέφανος.....	46
12) Καραμανδάνης Ιωάννης.....	47
13) Καλαμογάρτες.....	48
14) Κανακάρης.....	50
15) Παπαδιαμαντόπουλος Ιωάννης.....	50
16) Ρούφοι.....	52
17) Πραπόπουλοι.....	54
Δεύτερο Μέρος.....	55
Άμβουργερ Θεόδωρος.....	56
Αναρρωτήριο.....	56
Άσυλα ανιάτων.....	57
Βενετόπουλος Χρυσόστομος.....	58
Βιομηχανία - Βιοτεχνία.....	58
Βιβλιοθήκες.....	62
Βουδ Θωμάς Γουλιέλμος.....	64
Φρειδερίκος Βουδ.....	64
Βουρλούμης Θεόδωρος.....	64
Βουρλούμης Παναγιώτης.....	65
Βουρλούμης Ανδρέας.....	65

Οικονομικοί παράγοντες - Ευεργέτες της Πάτρας

Βουρλούμης Θάνος.....	65
Βουρλούμης Παναγής	65
Βουτζανζή Γαρουφαλιά.....	66
Βρεφοκομείο.....	66
Βρης Ανδρέας.....	68
Γεροκωστόπουλος Αχιλλέας.....	68
Γεροκωστόπουλος Κωνσταντίνος.....	68
Αχιλλέας Κωνσταντίνος Γεροκωστόπουλος.....	69
Γεωργιάδης Μιχάλης.....	69
Γούναρης Δημήτριος.....	69
Δαμίρης Δημήτριος.....	70
Διακίδης Ιωάννης.....	70
Διακίδειος Σχολή.....	71
Ερυθρός Σταυρός.....	71
Ευεργέτες.....	74
Θεοφίλου Λεωνίδας.....	77
Θεοφίλου Παναγιώτης.....	77
Θωμόπουλος Επαμεινώνδας.....	77
Θωμόπουλος Στέφανος.....	78
Καλαμογδάρτες.....	79
Ιωάννης Καλαμογδάρτης.....	79
Ανδρέας Ιωάννη Καλαμογδάρτης	79
Γεώργιος Ιωάννη Καλαμογδάρτης.....	79
Αντώνης Ανδρέα Καλαμογδάρτης	79
Ηλίας Γεωργίου Καλαμογδάρτης.....	80
Παναγιώτης Γεωργίου Καλαμογδάρτης.....	80
Περικλής Γεωργίου Καλαμογδάρτης.....	80
Κανακάρης.....	81
Καραμανδάνης Ιωάννης.....	81
Κασής Ανδρέας.....	82
Κλάους Γουσταύος.....	82
Κόλλας Μιχαήλ Χίος.....	83
S.O.S. προς διάσωση.....	84
Κορύλλος Πολυβίου Χρήστος.....	95
Νικόλαος Κορύλλος.....	97
Κρητικός Χαρ. Περικλής	98
Κροντηράς Σωτήριος.....	98
Κυριακόπουλος Ηλίας.....	99
Κωστάκης Ι. Γεώργιος.....	99
Κωνσταντίνος Φ. Κωστάκης.....	101
Περικής Φ. Κωστάκης.....	101
Ανδρέας Περικλή Κωστάκης.....	102

Οικονομικοί παράγοντες - Ευεργέτες της Πάτρας

Φίλιππος Περικλή Κωστάκης.....	102
Λαδόπουλος Ευάγγελος.....	102
Λυμπερόπουλος Αθανάσιος.....	102
Μανωλάκου Μαρία.....	102
Μαραγκόπουλος Βασίλειος.....	103
Μπογδάνος Ευστ. Ιωάννης.....	103
Μπουκαούρης Ιωάννης	104
Νοσοκομεία.....	105
Παναγούλης Πάνος.....	107
Παπαγεωργακόπουλος Κωνσταντίνος	107
Παπαδιαμαντόπουλος Ιωάννης.....	108
Παπανδρόπουλος Π. Ιωάννης.....	109
Πραπόπουλοι Γεώργιος και Κωνσταντίνος.....	110
Ρούφοι.....	111
Ρούφος Βενιζέλος.....	111
Θάνος Κανακάρης.....	111
Γεώργιος Ρούφος.....	112
Λουκάς Κανακάρης Ρούφος.....	112
Βασίλειος (Λαλάκης) Θάνου Ρούφος	112
Σεκόπουλος Π. Βάσος.....	112
Σέμπος Αθανάσιος.....	113
Σίνας Γεώργιος.....	113
Σκαγιόπουλος Παναγιώτης.....	114
Το Σκαγιοπούλειο.....	117
Σούτσος Ιωάννης.....	119
Σταθακόπουλος Αγγ. Επαμεινώνδας.....	120
Στουνόπουλος Χαράλ. Ηλίας.....	120
Στρούμπος Γεώργιος.....	121
Σωτηριάδης Γεώργιος.....	122
Τρεμπέλας Ν. Παναγιώτης.....	123
Τριάντης Θεόδωρος.....	123
Γεώργιος Ν. Τριάντης.....	126
Φρενοκομείο.....	126
Παράρτημα.....	127
Διαθήκη Παν. Κ. Αβδελλόπουλου.....	128
Βιβλιογραφία.....	133

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εργασία χωρίζεται σε τρεις ενότητες. Ξεκινάμε με μια μικρή εισαγωγή για την ιστορία της πόλεως των Πατρών. Μία σύντομη αναφορά από την αρχαιότητα μέχρι τις μέρες μας. Στο πρώτο μέρος παρουσιάζονται οι πιο σημαντικοί οικονομικοί παράγοντες και ευεργέτες της Πάτρας. Εν συνέχεια στο δεύτερο μέρος είναι καταχωρημένοι αλφαβητικά όλοι οι ευεργέτες της πόλεως των Πατρών, ακόμα και αυτοί που έχουν δωρίσει μικροποσά. Τέλος, υπάρχει ένα μικρό παράρτημα με την Διαθήκη του Παν. Κ. Αβδελλόπουλου και μερικές φωτογραφίες από την πόλη της Πάτρας και κάποιων ευεργετών. Κλείνοντας θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου σε όλους όσους με βοήθησαν στην εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας.

Ευχαριστώ θερμά τον καθηγητή μου κ. Χατζίνα Σωτήρη, για την πολύτιμη βοήθεια του στην ολοκλήρωση της εργασίας και για τη συνεχή παρακολούθηση της πτυχιακής, σε όλα της τα στάδια.

Τον κ. Μανζουράτο Γεράσιμο, Μαθηματικό, διευθυντή της Τριαντείου Επαγγελματικής Σχολής για τα σημαντικά στοιχεία που μου έδωσε.

Το προσωπικό της Δημοτικής βιβλιοθήκης Πατρών για τη βοήθεια του.

Τους γονείς μου, Κωνσταντίνο και Ματίνα για την υπομονή τους

Την αδελφή μου, Μαρία, για τη φροντίδα της στην επιμέλεια της εργασίας και τέλος

Τους συναδέλφους μου, Χαρά Πολύζου και Κωσταβασίλη Κώστα που μοιράστηκαν μαζί μου ένα μεγάλο μέρος του βάρους της εργασίας με τις αλληπάλληλες δακτυλογραφήσεις και τη συνεχή τους ενθάρρυνση.

Θωμάς Βασίλης

Εισαγωγή:

Ιστορία της Πόλεως των Πατρών

ΠΑΤΡΑ

Η Πάτρα¹ είναι πόλη της Πελοποννήσου, έδρα του Δήμου Πατρέων, πρωτεύουσα της επαρχίας Πατρών και του νομού Αχαΐας. Βρίσκεται στις ακτές της βορειοδυτικής Πελοποννήσου, στον Πατραϊκό κόλπο, 215 χιλιόμετρα από την Αθήνα.

Εμπορικό και βιομηχανικό κέντρο, η Πάτρα είναι μία από τις σημαντικότερες πόλεις της Ελλάδας. Το πολεοδομικό της συγκρότημα κατέχει την τρίτη θέση στην χώρα, ως προς τον πληθυσμό μετά τα πολεοδομικά συγκροτήματα της Πρωτεύουσας και της Θεσσαλονίκης. Από την θέση της κοντά στις μεγάλες αρτηρίες της Αδριατικής προς τη Δυτική και Κεντρική Ευρώπη και την ιδιότητα της ως εμπορικού, διοικητικού, εκπαιδευτικού, εκκλησιαστικού και στρατιωτικού κέντρου παρουσιάζει αξιόλογη οικονομική, πνευματική και κοινωνική κίνηση.

Το πολεοδομικό συγκρότημα της Πάτρας εκτείνεται επί 24 χιλιόμετρα πάνω στην Εθνική Οδό Αθηνών - Πατρών, από τα Βερναρδαίικα κοντά στο Ρίο ανατολικά, ως τα Τσουκαλαίικα δυτικά, και περιλαμβάνει μια εκτεταμένη βιομηχανική ζώνη δυτικά της πόλης. Κατά τις τελευταίες δεκαετίες η Πάτρα παρουσιάζει σημαντική ανάπτυξη σε όλους τους τομείς. Ο πληθυσμός της πόλης, από 103.985 το 1961, έφθασε τις 120.847 το 1971, τις 154.596 το 1981 και τις 172.763 το 1991.

¹ Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια Χάρη Πάτση
Στέφανου Θωμόπουλου: Ιστορία της πόλεως των Πατρών

Το λιμάνι της Πάτρας, ένα από τα πιο σημαντικά της χώρας, κατέχει την πρώτη θέση σε αριθμό αφίξεων και αναχωρήσεων επιβατών από και προς το εξωτερικό. Ως προς τους κατάπλους πλοίων, κατέχει την τέταρτη θέση μετά τα λιμάνια του Πειραιά, Ελεσίνας και Θεσσαλονίκης.

Η Πάτρα είναι επίσης το διοικητικό, εκπαιδευτικό, εκκλησιαστικό, στρατιωτικό και νοσοκομειακό κέντρο της Δυτικής Ελλάδας. Σημαντική ώθηση στην ανάπτυξη της πνευματικής της κίνησης έδωσε η ίδρυση του Πανεπιστημίου Πατρών και του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος.

Η πόλη κτισμένη σε καλό ρυμοτομικό σχέδιο, διαιρείται στην Άνω πόλη, που είναι κτισμένη πάνω σε λόφο, και στην Κάτω πόλη. Η πρώτη περιλαμβάνει 13 συνοικίες και 7 πλατείες και η δεύτερη 14 συνοικίες και 8 πλατείες, σημαντικότερη από τις οποίες είναι η πλατεία Γεωργίου Α΄, στο κέντρο. Χαρακτηριστικό της Κάτω πόλης, που αποτελεί και το εμπορικό κέντρο, είναι οι παλιές στοές, οι οποίες όμως σιγά σιγά εξαφανίζονται με την ανέγερση σύγχρονων πολυκατοικιών.

Στα αξιοθέατα της Πάτρας συγκαταλέγονται: τα Ψηλά Αλώνια, η όμορφη πλατεία της, το Δημοτικό Θέατρο, αντίγραφο της Σκάλας του Μιλάνου, σχεδιασμένο από τον Τσίλερ, το βενετσιάνικο κάστρο, κτισμένο στα ερείπια της αρχαίας ακρόπολης όπου σώζονται και κατάλοιπα του ναού της Παναχαΐδος Αθηνάς, το Αρχαιολογικό Μουσείο, το Εθνολογικό Μουσείο με πορτραίτα αγωνιστών του 1821, πολεμικές στολές, όπλα, αναπαραστάσεις ιστορικών γεγονότων κ.α. Το Μουσείο Τύπου με σπάνιες εκδόσεις βιβλίων, ιστορικά έγγραφα, γκραβούρες, παλαιούς χάρτες και βιβλιοθήκες, το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης με λαϊκές φορεσιές από διάφορες περιοχές της χώρας, κοσμήματα, εργαλεία και κεντήματα, το Ζωολογικό Μουσείο του Πανεπιστημίου Πατρών στην Πανεπιστημιούπολη, η εκκλησία του πολιούχου Αγίου Ανδρέα, η Μονή

Κοιμήσεως Θεοτόκου, το μοναστήρι Ομπλού, το οποίο υπήρξε κέντρο του Αγώνα το 1821, κτίσμα του 13ου αιώνα με πολλά κειμήλια, λειψανοθήκες, σκεύη κ.α. Η βυζαντινή εκκλησία του Παντοκράτορα, το Ωδείο, στην Πλατεία Αγίου Γεωργίου κάτω από το κάστρο, εξαίρετο δείγμα ρωμαϊκής αρχιτεκτονικής και το κτίριο του εμπορικού συλλόγου " Ερμής ", σχεδιασμένο από τον Τσίλερ.

Στις εκδηλώσεις της Πάτρας περιλαμβάνονται η μεγάλη γιορτή του Αγίου Ανδρέα, που εορτάζεται με ιδιαίτερη λαμπρότητα στις 30 Νοεμβρίου, καθώς και το ονομαστό καρναβάλι της Πάτρας, το καλύτερο της χώρας, με παρελάσεις αρμάτων, χωρούς κ.λ.π. Το καρναβάλι της Πάτρας έχει τις ρίζες του στην Βενετοκρατία.

Αρχαία Ιστορία και Αρχαιολογία

Οι πρώτοι, μυθικοί κάτοικοι στον χώρο των Πατρών, οι αυτόχθονες, είχαν βασιλιά τους τον Εύμηλο, που διδάχθηκε από τον Τριπτόλεμο τον ήμερο καρπό και την άροση της γης. Γι' αυτό και η κόμη που ίδρυσε ο Εύμηλος ονομάστηκε Αρόη. Οι άλλες δύο κόμες, η Άνθεια και η Μεσάτις, ανήκουν στην ίδια μυθική παράδοση. Κατά τον Πausανία, ο Αχαιός Πατρεύς από την Λακωνία έδωξε αργότερα τους Ίωνες και συνοίκισε στον χώρο της Αρόης τις τρεις κόμες σε μία πόλη, που πήρε το όνομά του. Στην πραγματικότητα όμως ο συνοικισμός των Πατρών έγινε κατά την αρχαϊκή εποχή. Η Πάτρα δεν αναφέρεται ούτε ανάμεσα στις δώδεκα ιωνικές πόλεις της Αχαΐας, ούτε στον ομηρικό κατάλογο των πλοίων. Τα ανασκαφικά δεδομένα μαρτυρούν ότι κύμα νέων κατοίκων εγκαταστάθηκε στην Αχαΐα γύρω στο 1200 π.Χ.

Πρόκειται πιθανώς για το γεγονός που απηχεί η μυθική παράδοση της άφιξης του Πατρέως. Τον 12ο αιώνα η περιοχή των Πατρών ανέπτυξε ευρύτερες εμπορικές σχέσεις και παρέμενε, μαζί με όλη την δυτική Αχαΐα, άθικτη από τις επιδρομές του τέλους της μυκηναϊκής εποχής, που έπληξαν την κεντρική και νότια Ελλάδα. Η Πάτρα είναι ένα από τα τελευταία επιζώντα και ευημερούντα μυκηναϊκά κέντρα.

Στα Περσικά η Πάτρα δεν έλαβε μέρος. Κατά τον Πελοποννησιακό Πόλεμο, βρέθηκε επανειλημμένως στο προσκήνιο ως λιμενικός σταθμός και προκάλεσε το ενδιαφέρον των αντιπάλων.

Στα νερά της, το 429 π.Χ., τα αθηναϊκά πλοία με αρχηγό τον Φορμίωνα νίκησαν τους Κορινθίους. Όταν ο Αλκιβιάδης έπειθε τους Πατρείς, το 419 π.Χ., να κτίσουν τείχη από την πόλη έως την θάλασσα απέβλεπε στην χρησιμότητα των Πατρών για τις επιχειρήσεις στην Σικελία. Η Πάτρα όμως δεν συμπαρατάχθηκε ενεργά με τους Αθηναίους και το τέλος του πολέμου την βρήκε στο πλευρό των Λακεδαιμονίων.

Η αναζωογόνηση των Πατρών κατά τον 4ο π.Χ. αιώνα συνετέλεσε στην ανάληψη της πρωτοβουλίας εκ μέρους των Πατρέων να αναδιοργανώσουν, μαζί με την Δύμη, την Τριταία και τις Φαρές, το παλαιό αχαϊκό Κοινό και να συστήσουν το 280 π.Χ. την Αχαϊκή Συμπολιτεία. Η Πάτρα εξέρχεται από την σκιά της Ιστορίας και αρχίζει να διαδραματίζει πρωτεύοντα ρόλο στα ελληνικά πράγματα. Η ίδρυση της Αχαϊκής Συμπολιτείας πρέπει να ενίσχυσε το φρόνημα των Πατρέων. Γι' αυτό και ήταν οι μόνοι από τους Αχαιούς που συμμετείχαν στον πόλεμο εναντίον των Γαλατών στην Φωκίδα το 279 π.Χ. Παρά την ελληνική νίκη, οι ζημιές ήταν τόσες, ώστε, κατά τον Πausανία, αναγκάστηκαν να ζητήσουν πόρους ζωής στην ύπαιθρο, γεγονός το οποίο επιβεβαιώνουν οι ανασκαφές.

Η ανάπτυξη των Πατρών συνεχίστηκε σταθερά κατά τον 2ο π.Χ. αιώνα. Η ανακήρυξη της αυτονομίας των ελληνικών πόλεων, το 196 π.Χ., σήμανε ζωηρότερες σχέσεις με την Ρώμη, της οποίας το ενδιαφέρον στράφηκε ήδη από τότε προς την Αχαΐα. Παράλληλη ήταν και η ανάπτυξη εύπορης τάξης γαιοκτημόνων, την οποία ευνοούσε η ρωμαϊκή πολιτική.

Επιγραφικές μαρτυρίες βεβαιώνουν ότι η Πάτρα είχε ενεργό ^{0x1} ανάμιξη στην πολιτική ζωή του ελληνικού κόσμου. Μετά την καταστροφή της Κορίνθου και την κυριαρχία των Ρωμαίων το 146 π.Χ., η Πάτρα έγινε η πρώτη πόλη της Αχαϊκής Συμπολιτείας που αναδιοργανώνεται υπό την ρωμαϊκή κατοχή.

Η κρίση, οικονομική και δημογραφική, εξαιτίας κυρίως των εμφυλίων πολέμων τον 1ο π.Χ. αιώνα αγγίζει και την Πάτρα. Το λιμάνι της πάντως ήταν πλέον συστηματικός σταθμός επικοινωνίας μεταξύ Ανατολής και Δύσης, ενώ Ρωμαίοι επιχειρηματίες και τραπεζίτες είχαν ήδη εγκατασταθεί εδώ. ^{Εικόνα αμυδρή της ζωής και μορφής της Πάτρας και της κίνησης του λιμανιού της γύρω στα μέσα του αιώνα δίνουν οι επιστολές του Κικέρωνος. Τις παραμονές της σύγκρουσης στο Άκτιο διαχείμασε στην Πάτρα ο Αντώνιος και οι Πατρείς έκοψαν νομίσματα με την προτομή της Κλεοπάτρας.}

Το σημαντικότερο γεγονός της αρχαίας ιστορίας των Πατρών ^{0x1} είναι η ίδρυση της αποικίας από τον Αύγουστο το 14 π.Χ., με την εγκατάσταση απομάχων της X και XII λεγεώνας, που συνδυάστηκε με συνοικισμό των κωμών της περιοχής και κατοίκων της Δύμης, των Φαρών και της Τριταίας. Στην Πατραϊκή επικράτεια προστέθηκε και η περιοχή της Καλυδώνος, από την οποία μεταφέρθηκε η λατρεία της Λαφρίας Αρτέμιδος, καθώς και η ανατολική Αιτωλία και η δυτική Λοκρίς.

Ιδιαίτερα φανερή γίνεται η ανάπτυξη από τα τέλη του 1ου και τις αρχές του 2ου μ.Χ. αιώνα. Τότε οργανώνεται κανονικότερο οδικό δίκτυο, και οι κύριοι δρόμοι δέχονται λιθόστρωτα. Κοντά στην Ακρόπολη κτίστηκε aedes augustalium (ναός του Αυγούστου) για τις ανάγκες της αυτοκρατορικής λατρείας και ίσως επί Δομιτιανού άρχισε η οικοδόμηση του μεγάλου αμφιθεατρικού κτίσματος (σταδίου;) στην κλιτύ προς Δ του υψιπέδου του Ωδείου. Στην προς την θάλασσα πόλη αναπτύχθηκε εμπορική και βιοτεχνική συνοικία, χωρίς να λείπουν οι ιδιωτικές οικίες, γιατί δεν υπήρχαν διακεκριμένες ζώνες για τις διάφορες αστικές δραστηριότητες. Η διασταύρωση των δύο κύριων οδικών αρτηριών αποτελεί σημαντικό χώρο της πόλης με δημόσιο χαρακτήρα. Η Πάτρα ήταν κέντρο αγώνων μονομάχων και άλλων θεαμάτων. Στα νεκροταφεία της έχουν βρεθεί πολυάνδρια και ταφικές στήλες μονομάχων. Αλλά και αθλητικοί αγώνες γίνονταν επί Ρωμαιοκρατίας στην Πάτρα, όπως αποδεικνύουν επιγραφικά κείμενα.

Τα περισσότερα μεγάλα δημόσια κτίρια χρονολογούνται από τον 2ο έως και το α' μισό του 3ου μ. Χ. αιώνα, που ήταν η εποχή ακμής για την Πάτρα.

Η οικονομική άνθηση και η βιοτεχνία της βύσσου κατά τον 2ο μ. Χ. αιώνα έκαναν σημαντικό το λιμάνι των Πατρών, στο οποίο είχαν γίνει τότε ιδιαίτερες λιμενικές εγκαταστάσεις. Σε αυτές ανήκουν τμήματα λιθοστρώτου πάνω σε ισχυρή χυτή κατασκευή, με γωνιώδεις προεξοχές προς την θάλασσα και υδραυλικό κονίαμα.

Τα όρια της πόλης κατά την διάρκεια της Ρωμαιοκρατίας μπορούν να καθοριστούν από τις θέσεις των τριών νεκροταφείων (βόρειο, ανατολικό και νότιο).

Προς τα τέλη του 3ου μ.Χ. αιώνα, ο σεισμός που προξένησε μεγάλες ζημιές στην Πελοπόννησο έπληξε φαίνεται και την Πάτρα. Το στρώμα της καταστροφής είναι εκτεταμένο. Ήδη όμως η κρίση του ρωμαϊκού κόσμου έχει επεκταθεί και στις ελληνικές πόλεις που εξακολουθούσαν να ακμάζουν έως τα μέσα περίπου του 3ου μ.Χ. αιώνα. Η Πάτρα μετά τον Γορδιανό Γ' (238-244 μ.Χ.) δεν έκοψε νομίσματα. Ωστόσο, συνέχισε την ζωή της με οικοδομική δραστηριότητα και αργότερα.

Η βυζαντινή περίοδος

Η Πάτρα κατά την ύστερη ρωμαϊκή και την πρώιμη βυζαντινή περίοδο περιήλθε υπό την σκιά της Κορίνθου, η οποία ήταν πρωτεύουσα της επαρχίας Αχαΐας. Η ανάπτυξη της παραδόσεως για το μαρτύριο του απόστολου Ανδρέα και η μετακομιδή των λειψάνων του στην Κωνσταντινούπολη (358 μ.Χ.) διατήρησαν την ακτινοβολία της πόλεως, η οποία είχε οργανωθεί σε επισκοπή και υπαγόταν εκκλησιαστικώς στην μητρόπολη Κορίνθου. Μέχρι τον 8ο αιώνα η πόλη δεν γνώρισε μεγάλη ακμή. Η οργανωμένη επίθεση των σλαβικών φύλων της περιοχής εναντίον των Πατρών (805) και η αδυναμία τους να καταλάβουν την μικρή τότε πόλη αποδεικνύουν, αφ' ενός μεν, την περιορισμένη δύναμη των Σλαύων της βορειοδυτικής Πελοποννήσου, αφ' ετέρου δε, την ισχυρή οχύρωση της πόλεως. Οι κάτοικοι της ζήτησαν τη βοήθεια των Κορίνθιων, αλλά πριν από την άφιξη των ενισχύσεων πέτυχαν μόνοι τους να διώξουν τους πολιορκητές Σλάβους. Την επιτυχία τους συνέδεσαν με θαύμα του απόστολου Ανδρέα, αλλά η απειλητική παρουσία των

σλαβικών φύλων εξουδετερώθηκε οριστικά για την πόλη, η οποία γνώρισε από τότε μεγάλη δημογραφική και οικονομική ανάπτυξη. Η εμπορική σημασία της αναδείχθηκε περισσότερο από την διεύρυνση των ναυτικών και των εμπορικών δραστηριοτήτων των ναυτικών δημοκρατιών της Ιταλίας στο Βυζάντιο. Η οικονομική ακμή της συνδέθηκε με την μεγάλη οικονομική ανάπτυξη ολόκληρης της Αχαΐας, από την καλλιέργεια και επεξεργασία της μέταξας,, από την παραγωγή των σιτηρών κ.α.

Η πόλη υπέφερε από τις νορμανδικές επιδρομές κατά τον 12ο αιώνα, που άρχισαν αμέσως μετά την Δ' Σταυροφορία (1204).

Νεώτεροι Χρόνοι

Μετά την κατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους της Δ' Σταυροφορίας (1204), οι Φράγκοι με αρχηγό τον Γουλιέλμο Σαμπλίτη (Champlitte) αποβιβάστηκαν στην Αχαΐα και ύστερα από στενή πολιορκία κατέλαβαν την Πάτρα. Μετά την ίδρυση του πριγκιπάτου της Αχαΐας (ή του Μορέως όπως είναι ευρύτερα γνωστό), η Πελοπόννησος διαιρέθηκε σε δώδεκα βαρωνίες, από τις οποίες η βαρωνία της Πάτρας δόθηκε στον Γουλιέλμο Αλαμάν. Στα μέσα του 13ου αιώνα ο πάπας αγόρασε την βαρωνία και ο Ρωμαιοκαθολικός αρχιεπίσκοπος της πόλης ήταν όχι μόνο εκκλησιαστικός, αλλά και πολιτικός κύριος της επαρχίας, ανεξάρτητος από τον Φράγκο πρίγκηπα του Μορέως. Η βαρωνία διατηρήθηκε ως το 1430, όταν ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος, δεσπότης τότε του Μορέως, κατέλαβε την πόλη ύστερα από πολύμηνη πολιορκία, η οποία στην συνέχεια άρχισε να αναπτύσσεται οικονομικά. Την ανάπτυξη αυτή ανέκοψε η επιδρομή του σουλτάνου Μουράτ Β' το

1446, ο οποίος, μετά την αποτυχία του να καταλάβει το φρούριο των Πατρών, πυρπόλησε και λεηλάτησε την πόλη.

Μετά την άνοδο του Κωνσταντίνου Παλαιολόγου στον αυτοκρατορικό θρόνο της Κωνσταντινούπολης (1449), το δεσποτάτο του Μορέως μοιράστηκε ανάμεσα στους αδελφούς του Θωμά και Δημήτριο και το βορειοδυτικό τμήμα της Πελοποννήσου, με πρωτεύουσα πιθανότατα την Γλαρέντσα, περιήλθε στον Θωμά.

Η ακαταστασία που επικρατούσε στην Πελοπόννησο έδωσε ευκαιρία και δυνατότητα στον Μωάμεθ Β' να πραγματοποιήσει εκστρατεία για την κατάλυση του δεσποτάτου και το 1461, ύστερα από πολύμηνες πολεμικές συγκρούσεις στην Πελοπόννησο, έγινε κύριος της περιοχής. Ο Θωμάς Παλαιολόγος έφυγε τότε με την οικογένειά του για την Ιταλία, μεταφέροντας και την κάρα του Αγίου Ανδρέα, που την προσέφερε στον πάπα.

Κατά την διάρκεια του Α' Βενετοτουρκικού Πολέμου (1463- 1479), οι Βενετοί με επικεφαλής τον Ιάκωβο Μπαρμπαρίγο (Barbarigo), τον ναύαρχο Καπέλλο (Capello) και τον Έλληνα διοικητή των "στρατιωτών" (stradioti) Μιχαήλ Ράλλη κατέλαβαν την πόλη, αναγκάστηκαν όμως να την εγκαταλείψουν μετά την αντεπίθεση του αρχηγού των τουρκικών δυνάμεων Ομάρ μπέη. Την ίδια τύχη είχε και μία άλλη απόπειρα του Γενοβέζου ναυάρχου Αντρέα Ντόρια, το 1532.

Η τουρκική κυριαρχία στην Πάτρα είχε παγιωθεί ως το 1687, όταν ο βενετικός στόλος, με επικεφαλής τον Φραγκίσκο Μοροζίνη, κατέλαβε την πόλη στην διάρκεια των επιχειρήσεων των Βενετών για την ανακατάληψη της Πελοποννήσου. Στις 22 Ιουλίου 1687 αποβιβάστηκαν δυτικά της Πάτρας οι χριστιανικές δυνάμεις και η τουρκική φρουρά την εγκατέλειψε και κατέφυγε στο φρούριο του Ρίου. Η βενετική κατοχή

κράτησε ως το 1715, όταν η Πελοπόννησος περιήλθε οριστικά στους Τούρκους.

Κατά την Β' Τουρκοκρατία (1715-1821), η Πάτρα ανέλαβε οικονομικά, ο πληθυσμός της αυξήθηκε και το λιμάνι της υπήρξε ένα από τα σημαντικότερα εμπορικά κέντρα της Πελοποννήσου. Στα τέλη του 18ου αιώνα ο πληθυσμός της πλησίαζε τις 20.000 και οι εξαγωγές των πελοποννησιακών προϊόντων προς τα λιμάνια της δυτικής Ευρώπης είχαν αυξηθεί.

Κατά την διάρκεια των Ορλοφικών, η τουρκική φρουρά της πόλης πολιορκήθηκε από τους επαναστάτες, οι πολιορκημένοι όμως Τούρκοι αρνήθηκαν να παραδοθούν και η πολιορκία λύθηκε άδοξα, ενώ οι καταστροφές και η λεηλασία ανάγκασαν τους κατοίκους να καταφύγουν σε ορεινές περιοχές (αρχές Απριλίου 1770).

Μετά την λήξη του Ρωσοτουρκικού Πολέμου, με την Συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή (1774), η Πάτρα γνώρισε αξιόλογη ανάπτυξη.

Στις παραμονές της Ελληνικής Επανάστασης είχαν μνηθεί αρκετοί Φιλικοί και το έδαφος για την εξέγερση είχε προετοιμαστεί συστηματικά. Στις 23 Μαρτίου 1821, μετά την επίθεση εναντίον των Τούρκων στα Καλάβρυτα (21 Μαρτίου), οι Τούρκοι της Πάτρας, αφού μάταια προσπάθησαν να πείσουν τους προξένους των ξένων δυνάμεων να συστήσουν στους Έλληνες την παράδοση των όπλων, επιτέθηκαν εναντίον του σπιτιού του προκρίτου Ιωάννη Παπαδιαμαντοπούλου και το πυρπόλησαν, ενώ από το κάστρο άρχισαν να κανονιοβολούν. Με αρχηγό τον υποδηματοποιό Παναγιώτη Καρατζά και τους Επτανησίους Νικόλαο Γερακάρη και Ευάγγελο Λιβαδά, οι Έλληνες αντεπετέθησαν και η σύρραξη γενικεύτηκε. Η συγκέντρωση αγωνιστών στην Πάτρα άρχισε την επόμενη ημέρα και στις 25 Μαρτίου βρίσκονταν στην πόλη

περισσότεροι από χίλιοι ένοπλοι με επικεφαλής τον Παλαιών Πατρών Γερμανό και τους Ανδρέα Ζαΐμη, Ανδρέα Λόντο, Ιωάννη Παπαδιαμαντόπουλο, Μπενιζέλο Ρούφο και τον επίσκοπο Κερκίνης Προκόπιο. Την ημέρα αυτή στην πλατεία Αγίου Γεωργίου ο Γερμανός όρκισε τους αγωνιστές και ο Ανδρέας Λόντος ύψωσε την σημαία, που είχε υψώσει λίγες μέρες προηγουμένως στην Βοστίτσα (Αίγιο). Συγχρόνως ιδρύθηκε η πρώτη επαναστατική αρχή της Αχαΐας, το "Αχαϊκόν Διευθυντήριο", που αποστολή του ήταν η φροντίδα για την διεξαγωγή του Αγώνα.

Η πολιορκία των Τούρκων στο κάστρο άρχισε τον Μάιο και συνεχίστηκε ως τον Νοέμβριο, όταν ο Γιουσούφ πασάς διασκόρπισε τους πολιορκητές. Η επανάληψη της πολιορκίας δεν έφερε αποτέλεσμα και οι Τούρκοι έμειναν κύριοι της πόλης σε όλη την διάρκεια του Αγώνα. Στις 20 Φεβρουαρίου 1822 στην Ναυμαχία της Πάτρας, όπου για πρώτη φορά ελληνική ναυτική δύναμη 63 πλοίων αντιμετώπιζε τον τουρκικό στόλο, οι Έλληνες πέτυχαν περίλαμπρη νίκη. Στις 7 Οκτωβρίου 1828 οι Τούρκοι παρέδωσαν την πόλη στον επικεφαλής του γαλλικού εκστρατευτικού σώματος στρατηγό Μαιζόν, που είχε έλθει στην Πελοπόννησο με σκοπό την εκδίωξη των στρατευμάτων του Ιμπραήμ.

Μετά την απελευθέρωση της χώρας η Πάτρα εξελίχθηκε ραγδαία και έγινε ένα από τα σημαντικότερα οικονομικά κέντρα της Ελλάδας, ενώ παράλληλα υπήρξε και η πνευματική της ανάπτυξη.

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

1) Κόλλας Μιχαήλ Χίος. Ήλθε από την Ζάκυνθο στην Πάτρα μετά από την καταστροφή της πατρίδας του. Ήταν έμπορος σταφίδας. Το 1834 παντρεύτηκε την Σοφία Αργυροπούλου από την Πάτρα. Πέθανε το 1873.

Ο υιός του Ανδρέας, συνέχισε το εμπόριο και είχε υποκατάστημα στο Λονδίνο. Τα παιδιά του Μιχαήλ και Φωκίων, έζησαν μέχρι τα βαθιά γεράματα στην Πάτρα, και άφησαν ένα ακίνητο μεγάλης αξίας, στην Δημοτική Βιβλιοθήκη Πατρών.

Ο αδελφός των τελευταίων Κωνσταντίνος, γεννήθηκε στην Πάτρα και αυτός, το 1881, σπούδασε νομική και πολιτική επιστήμη. Από το 1908 εισήλθε στην διπλωματική υπηρεσία, διετέλεσε πρεσβευτής επί πολλά έτη, μέχρι το 1947. Του Κωνσταντίνου Κόλλα υπάρχει δημοσιευμένη μελέτη: *Der Staatsbankrott und seine abwicklung, Stuttgart, 1904*. Ο Κίμων αδελφός των παραπάνω, γεννήθηκε το 1882, διετέλεσε από το 1910 στην διπλωματική υπηρεσία πρεσβευτής, μέχρι το 1948, οπότε και απεχώρησε.

Ο Μιχαήλ Δ. Κόλλας εγγράφεται στο Δημοτολόγιο Πατρών το 1835. Ήλθε στην Ελλάδα το 1828. Το 1836 υπογράφει αίτηση περί επανδρώσεως και επαναλειτουργίας του Γηροκομείου. Ο Ανδρέας παντρεύτηκε στην Τεργέστη την Ελένη Μέγαρη.

Ακολουθεί ένα κείμενο για τη βίλλα Κόλλα που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα " Φωνή του Μπεγουλακίου " στις 23 Μαΐου 1991.

**S. O. S. ΠΡΟΣ ΔΙΑΣΩΣΗ
ΤΟ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΝΕΠΑΝΑΛΗΠΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΕΧΝΗΣ
ΣΤΟ ΜΠΕΓΟΥΛΑΚΙ ΚΙΝΔΥΝΕΥΕΙ.**

Η ΩΡΑΙΑ ΕΠΑΥΛΗ ΚΟΛΛΑ ΕΝΑ ΑΞΙΟΘΑΥΜΑΣΤΟ ΔΕΙΓΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΜΙΑΣ ΑΞΕΧΑΣΤΗΣ ΜΕΓΑΛΟΑΣΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ LA BELLE ΕΡΟΓUE ΠΟΥ Η ΥΠΑΡΞΗ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ ΚΑΙ ΠΟΥ ΤΟ ΣΕΒΑΣΤΗΚΑΝ ΟΙ ΞΕΝΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΚΑΤΟΧΗΣ. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΡΗΣΤΟ ΔΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟ.

Δεν είναι τυχαίο το γεγονός, που η Υπουργός Πολιτισμού και Επιστημών κ. Μελίνα Μερκούρη είχε την καλοπροαίρετη προθυμία και ευγενή καλοσύνη να υπογράψει στις 28 Ιουνίου 1984 την υπ αριθμ. Γ/9555/ 30972/ 28-6-1984 απόφαση με την οποία χαρακτηρίζεται ως έργο τέχνης που χρειάζεται ειδική κρατική προστασία σύμφωνα με τον Νόμο 1469/50 η έπαυλη Ανδρέου Κόλλα μαζί με τα βοηθητικά της κτίρια και τον κήπο της στη περιοχή Κουκούλι, γιατί πράγματι αποτελεί αξιόλογο δείγμα μεγαλοαστικής εξοχικής έπαυλης στην Ελλάδα στα τέλη του 19ου αιώνα και συνάμα να καθορισθεί ως ειδικής κατηγορίας οικοδόμημα και έργο τέχνης μεταγενέστερο του 1830. Η βίλλα του Κόλλα είναι διόροφη με κύρια είσοδο στη δυτική πλευρά που καλύπτεται από στοά με οξυκόρυφα τόξα που στον όροφο μετατρέπεται σε σκεπαστή βεράντα με ξύλινα διακοσμητικά γοτθικά μοτίβα.

Στο τύμπανο του αετώματος της δίρριχτης στέγης της υπάρχει ζωγραφική σύνθεση με φυτικά μοτίβα.

Χαρακτηριστικά στοιχεία της έπαυλης Κόλλα είναι οι δύο οκταγωνικοί πύργοι συμμετρικά τοποθετημένοι στις γωνίες της βόρειας όψης που καλύπτονται με οξυκόρυφες στέγες από μεταλλικές φολίδες.

Στο ισόγειο υπάρχει μεγάλη βεράντα με μαρμάρινη σκάλα και χυτοσιδήρους φανοστάτες στην κύρια όψη και μεταλλικό κιγκλίδωμα που εναλλάσσεται με κτιστά κολωνάκια στην ανατολική όψη. Στο ύψος της στέγης σχηματίζεται φεγγίτης βορειοευρωπαϊκού τύπου.

Η Έπαυλη περιβάλλεται από πλουσιοβλάστηση δένδρων πέυκης, φοινίκων, κυπαρίσσων, καφεόδενδρων, ζαχαροκαλάμων, ορεινής και θαλάσσιας πέυκης, ελβετικών ελάτων και από αιωνόβιους πλατάνους και λεύκες. Στον κήπο δε ακόμα σώζεται ο οικίσκος της γεννήτριας ρεύματος, ένα πέτρινο πηγάδι και το σπίτι του επιστάτη που μετετράπη σε οίκημα υπηρεσιών του Τ.Ε.Ι.

Ιστορική Αναδρομή

Η Έπαυλη χτίστηκε περί το έτος 1861 από τον Ανδρέα Κόλλα, του Μιχαήλ εκ Ζακύνθου και της Σοφίας το γένος Αργυροπούλου. Ο Ανδρέας Κόλλας μετά τον θάνατο του πατέρα του το 1873, ανέλαβε το εμπόριο σταφίδας και κατόρθωσε να αυξήσει το εξαγωγίμον εθνικό προϊόν και να ανοίξει υποκατάστημα στο Λονδίνο.

Το 1895 Ανδρέας Κόλλας συμμετέχει σαν Αντιπρόεδρος της νεοϊδρυθείσης Σταφιδικής Τράπεζας η οποία συγκέντρωνε τη σταφίδα και είχε αναλάβει τη γενική διαχείρισή της.

Απόπειρα δολοφονίας.

Στις 3 του Νοέμβρη του 1896 ημέρα Κυριακή, ο Ανδρέας Κόλλας και ο Διονύσιος Φραγκόπουλος περπατούσαν επί της Ρήγα Φεραίου. Ο Φραγκόπουλος ήταν γνωστός τραπεζίτης και ο Ανδρέας Κόλλας πολύ πλούσιος σταφιδέμπορος.

Δεν είχαν περάσει λίγα λεπτά, που οι δύο άνδρες συζητούσαν, όταν πρόβαλλε μπροστά τους ο τσαγκάρης Δημήτρης Μάτσαλης, ο οποίος τράβηξε ένα μαχαίρι και όρμησε εναντίον τους.

Τον μεν Φραγκόπουλο χτύπησε στη καρδιά και τον άφησε επί τόπου νεκρό, τον δε Ανδρέα Κόλλα πυροβόλησε και τον τραυμάτισε ελαφρά, ο δράστης συνελήφθει από την αστυνομία.

Ο Ανδρέας Κόλλας ενυμφεύθει την επίτιμη δεσποσύνη Ελένη Στάμου και εκ του γάμου των εγεννήθησαν τα τέκνα Σοφία, Μιχαήλ, Μίμης, Κίμων, Τίνος (Κων/νος), Φωκίων και Σοφοκλής. Όλα τα τέκνα του Ανδρέα Κόλλα έτυχαν ανώτατη και περισπούδαστη μόρφωση στο Παρίσι, το Λονδίνο και το Βερολίνο

Ο Κίμων Κόλλας γεννήθηκε το 1882, σπούδασε στο Λονδίνο και το Βερολίνο και από το 1910 εισήλθε στη διπλωματική υπηρεσία και διορίστηκε πρεσβευτής στο Παρίσι, τη Μαδρίτη και το Κάιρο. Ο Κίμων αποχώρησε από την πολιτική το 1948.

Ο Τίνος (Κων/νος) Κόλλας γεννήθηκε το έτος 1881 και σπούδασε νομικά και πολιτικές επιστήμες. Από το 1908 εισήλθε στη διπλωματική Υπηρεσία και διορίστηκε πρεσβευτής στο Βουκουρέστι το Βερολίνο και Γενεύη. Αποχώρησε ως Επίτιμος Πρεσβευτής το 1947. Περί το 1900 ο Ανδρέας Κόλλας εξήγαγε 5.499.803 ενετικές λίτρες σταφίδα, έναντι 8.450.215 του προηγούμενου έτους (1899)

Ευτυχείς γάμοι Σοφίας Κόλλα στην έπαυλη.

Στον Άγιο Ανδρέα Πατρών τελέσθηκαν οι μεγαλοπρεπείς γάμοι του Γεωργίου Τοπάλη και της μοναδικής θυγατέρας του Ανδρέα Κόλλα, Σοφίας, περί το έτος 1901, παρουσία πλήθους εκλεκτών προσκεκλημένων. Η αείμνηστος Αγγέλικα εξαιρετη αρχόντισσα της εποχής, σύζυγος Σταμάτη Στάμου και διαμένουσα μέχρι τη τελευταία χρονιά στο Μπεγουλάκι έπαυλη Κρεμμύδη, διηγήτο γλαφυρώς τους γάμους αυτούς ως εξής: " ο αξιόλογος οίκος της αξιοτίμου οικογενείας κ. Ανδρέου και Εριτίμου συζύγου αυτού Έλενας Κόλλα επανηγύρισιν ασμενώς εν τη επαύλη αυτών επί τοις γάμοις της μοναδικής αυτών θυγατρός Δεσποινίδος Σοφίας μετά του διακεκριμένου και αξιόλογου νέου κ. Γεωργίου Τόπαλη εκ Κερκύρας.

Ήτο, τότε, μία πανήγυρις αρρήτως μεγαλοπρεπής και υπερόχως φαιδρά.

Διότι περί την ερίτιμον κόρην, την συγκεντρούσαν, ότι αγαστόν εν καλλονή, εν χάριτι και εν μορφώσει, εν πλαίσιον επαγωγών και εκτάκτως κομψοπρεπές εξετυλίσσετο και απέπνεε ευφρόσυνον διάθεσιν πηγάζουσον, εκ των ειλικρινεστέρων αισθημάτων μεθ' ων περιβάλλεται και δι ων εκτιμάται η οικογένεια Κόλλα.

Η έπαυλις Κόλλα επαρουσίασεν γαμήλιον μεγαλοπρέπειαν και στιλπνότητα, την οποίαν εθαύμασαν οι κεκλημμένοι εν την επαύλει ταύτη. Σωρείαι ανθοδεσμών, με άνθη εκλεκτά, άνθη εύοσμα και πλήττοντα ηδεώς την όρασιν των υψηλών κεκλημμένων. Εις τον

παραδείσιον κήπον της επαύλεως ήσαν και έμψυχα άνθη εις μορφάς ενειδείς και συμπαθείς. Η ζηλευτή νύφη Σοφία, την οποίαν οι χάριτες περιτύλιζαν με όλα τα θέλγητρα αυτών, η οικογενειακή ανατροφή και μόρφωσις κατέστησεν κόρην σπανίων αρετών... Ο χορός διήρκησε μέχρι βαθέως της νυκτός. Το μυστήριον του γάμου ηυλόγησεν αυτοπροσώπως ο Σεβασμιότατος Αρχιεπίσκοπος κ.κ. Ιερόθεος...

Την εποχή αυτή εις τα κτήματα Κόλλα ειργάζοντο το πλείστον των κατοίκων του Μπεγουλακίου. Το ζεύγος Ανδρέου Κόλλα ενδιαφέρονταν με θέρμη δια το Μπεγουλάκι. Τούτο συνάγεται από απομνημονευτικές ιστορήσεις του αείμνηστου Φωκίωνος Κόλλα. " Οι γονείς μου ευμενώς προσεδέχοντο την προ πολλού ειλικρινή προσίρεσιν των προεστών Μπεγουλακίου δι της παρείχετο ευχαρίστως εργασία τοις κτήμασιν ημών. Η δε μητήρ μου παρήγγειλε και εις την ερίτιμον Φραγκέσκαν σύζυγον Καρόλου και εις την αξιότιμον Ασπασίαν Μαξίμου να παρέχουν το δώρημα εργασίας εις τους κατοίκους του χωριού... "

Ο Ανδρέας Κόλλας προσέφερον 10.000 (1900) υπέρ του Νοσοκομείου και ο Μιχαήλ και ο Φωκίων εδώρησαν το μηχάνημα ακτίνων Ραίντγκεν.

Από την βίλλα Κόλλα παρήλασαν σε δεξιώσεις και χοροεσπερίδες όλη η Αριστοκρατία των Πατρών της εποχής. Από την έπαυλη αυτή πέρασαν Πρίγκηπες, Υπουργοί, Πρέσβεις, Στρατηγοί και Ναύαρχοι.

Ο Ανδρέας Κόλλας απέθανε περί το 1902 σε ηλικία 72 ετών και η Ελένη Κόλλα απεβίωσε στις 20 Ιανουαρίου 1905, σε ηλικία 70 ετών. Ο θάνατός τους εβύθισε στο πένθος ολόκληρο το Μπεγουλάκι,

διότι οι κάτοικοι την σεβόντουσαν και την αγαπούσαν για την αγάπη που τους είχε και την αρωγή και τη στοργή που τους επεδείκνυε.

Περίοδος 2ου Παγκοσμίου Πολέμου

Μετά την Ιταλική εισβολή στην Πάτρα, η έπαυλη Κόλλα κατελήφθη από τις αρχές κατοχής. Αργότερα με την εισβολή των Γερμανών η έπαυλη Κόλλα έγινε γερμανικό Διοικητήριο για λίγο, κατόπιν εγκαταλήφθη και κατοικήθη και πάλι από τον Μιχαλάκη Κόλλα. Στις 3 Ιουλίου 1943 οι αρχές κατοχής διακόπτουν κάθε παροχή ηλεκτρικού ρεύματος στη Περιβόλα - Μπεγουλάκι - Κουκούλι και απαγορεύουν την κυκλοφορία κάθε πολίτη από τις 6 το απογεύμα εις τις 6 το πρωί. Αρχίζει η πείνα για το λαό και κακουχίες, έτσι κάθε οικογένεια προμηθεύεται το περιβόητο οικογενειακό Δελτίο τροφίμων.

Οι αδελφοί Κόλλα δεν παύουν να διαθέτουν χρηματικά ποσά και τρόφιμα στους κατοίκους. Το ενδιαφέρον για το χωριό καθίσταται αμέριστο. Το 1943 κατόπιν διαταγής της Αντάρτικης ΕΤΑ γίνεται έλεγχος και έρευνα εις το υπόγειο κελλάρι της έπαυλης Κόλλα, όπου οι αντάρτες συνιστούν στον Μιχάλη Κόλλα να διαθέσει τα ολίγα τρόφιμα δια την αντίστασιν. Το καλοκαίρι του 1944 κατόπιν ενέδρας οι αντάρτες φονεύουν δύο γερμανούς εις θέση Καρβούνη της οδού Πατρών - Κλάους, και στις 26 Ιουλίου 1944 οι Γερμανοί συλλαμβάνουν το πρωί όλους τους κατοίκους και τους οδηγούν στην Πάτρα.

Τότε ο Μιχαήλ Κόλλας, ο Παπανδρέας και ο δικηγόρος Νικ. Γιανακόπουλος επισκέπτονται τον συνταγματάρχη πεζικού Νικόλαο

Κουρκουλάκο για τη διάσωση των κατοίκων, αφού εγγυήθησαν κατόπιν πολλών προσπαθειών, την αθωότητα των κατοίκων οι οποίοι αφέθησαν ελεύθεροι. Τον Αύγουστο του 1942 οι αντάρτες κατηγορούν τον Μίμη, Μιχαήλ Κόλλα δι' αδράνεια στον αγώνα και για την απόλυση ως επιστάτη του Πέπου Σταυρόπουλου και συλλαμβάνουν τον Μίμη Κόλλα με τη κατηγορία ότι δεν συμπορεύεται στον αντιστασιακό αγώνα και για την απόλυση του Πέπου σαν επιστάτη. Το 1940 οι αδελφοί Κόλλα απέλυσαν τον επιστάτη τους Πέπο Σταυρόπουλο, ως προσκείμενον φιλικά προς τους Ιταλούς και διόρισαν σαν επιστάτη της Έπαυλης τον Ανδρέα Δημόπουλον ο οποίος περέμεινε ακοίμητος φύλακας και άριστος καλλιεργητής και κηπουρός διατηρώντας μέχρι τα τελευταία χρόνια σε άριστη κατάσταση την έπαυλη και όλο το κτήμα Κόλλα. Οι αδελφοί Κόλλα αγάπησαν και εμπιστεύθηκαν το κτήμα τους στον Ανδρέα Δημόπουλο για το μεγάλο ενδιαφέρον του και τις ακούραστες προσπάθειές του, για να διατηρείται η έπαυλη πάντα γόνιμη, καρποφόρα και παραδεισένια. Ο Πέπος ζήτησε από τους αντάρτες του να παραπεμφθούν οι αδελφοί Κόλλα διότι δεν τον ικανοποίησαν κτηματικώς και εξητούσε κυριότητα επί του κτήματος και τούτο διότι ο Πέπος διέβλεπε την δυσμένεια των ανταρτών στους αδελφούς Κόλλα. Ο Μίμης Κόλλας παραπέμπεται εις υπαίθριο Λαϊκό δικαστήριο έξωθεν του καφενείου Δ. Κουκούλη. Του Λαϊκού Δικαστηρίου συμμετείχαν: Πρόεδρος: Χρήστος Αντωνόπουλος, μέλη: Δημ. Τακουμάκης, Διονύσιος Παπαγιαννόπουλος και σαν γραμματείς ο Δημήτριος Παναγιωτόπουλος ή Ξυπολιάς. Ο Γεώργιος Ζήκος ηρνήθη να παραστεί σαν σύνεδρος του Λαϊκού Δικαστηρίου που τον πρότειναν οι αντάρτες, λέγοντας τα αξέχαστα εκείνα λόγια:

" Αντίθεοι! που εφτάσαμεν, να δικάσουμε εμείς... ποι εμείς ... ένα Κόλλα... Βρε που θα φτάσει η αχαριστία... " Μάρτυρες κατηγορίας τρεις αντάρτες και μάρτυρες υπεράσπισης Κόλλα: ο Θεοφάνης Θεοφανόπουλος, ο Ιωάννης Πανίτσας, ο Παπανδρέας Δημακόπουλος, ο Δημήτρης Κουκούλης και οι αδελφοί Μηλιτσόπουλοι. Κατά την διαδικασία εδημιουργήθη αγανάκτηση πολλών παρισταμένων, υπέρ απαλλαγής των αδελφών Κόλλα. ο δε Ανδρέας Δημόπουλος υψώσας την φωνή του εφώναξε - εάν δικάσετε τον Κόλλα, προσέχτε καλά, θα γίνουν ανήκουστα γεγονότα, στο Μπεγουλάκι!! εκείνην δε την νύχτα, του 1942, ο Παπανδρέας, ο Ασημάκης Καρυτινός και ο Ανδρέας Δημόπουλος, συνάντησαν τους επιμελητές Ε.Τ.Α. Αξιωματικούς Διονύσιον Μανωλόπουλον και Γεώργιο Σωτηρόπουλο και εζήτησαν την μεσολάβησή τους δια την απαλλαγή των αδελφών Κόλλα είχαν μεσολαβήσει μέσω του Ερυθρού Σταυρού να επιτευχθεί ο επισιτισμός και ο εφοδιασμός τροφίμων στο Μπεγουλάκι κατά την περίοδον αυτή της πείνας και της δυστυχίας, έτσι δε συνεστήθη και η Επιτροπή παραλαβής τροφίμων.

Με την έλευση των Αγγλικών συμμαχικών δυνάμεων η έπαυλη Κόλλα γίνεται Διοικητήριο και εγκαθίσταται ο ταξίαρχος Τζωρτζ Ντέηβυ. Στις 12 και 13 Ιανουαρίου 1945, οι Άγγλοι στρατιώτες με Ινδούς Γκούργκας επιτυγχάνουν από τις πρώτες πρωινές ώρες κυκλωτική αιφνιδιαστική επίθεση κατά των ανταρτών, από Μιντιλόγλι, Οβρυά, Καλλιθέα, Βελίτσι, Σαραβάλι, Κλάους. Οι Αντάρτικες δυνάμεις αιφνιδιάστηκαν και χωρίς να προβάλλουν αντίσταση, εκτός ολίγων εξαιρέσεων παρεδόθησαν και συνοδεία έφθασαν εις την έπαυλη Κόλλα όπου και παρέδωσαν τον οπλισμόν τους. Τον οπλισμόν παραλαμβάνουν οι Άγγλοι στρατιώτες αφού τον ελέγχουν και τον ταξινομούν. Κατά την παράδοσιν έγινε δυσάρεστο

ατύχημα εξ' απροσεξίας εκτυρσοκροτεί όπλον Νο 4 και φονεύεται ο Λοχίας Τζων Χάνστερ πληγείς εις την καρδιακήν κοιλίαν. Η κηδεία του ατυχούς Λοχία έγινε από την έπαυλη Κόλλα εις την Μεταμόρφωση παρουσία του ιδίου του Διοικητού Ντέηβι και τιμητικού στρατιωτικού αγήματος και των κατοίκων Μπεγουλακίου. Μετά την επικήδειον ακολουθίαν υπό του Άγγλου στρατιωτικού ιερέως και του τρισαγίου από τον Παπανδρέα, ερίφθησαν τιμητικές βολές. Ο Παπανδρέας ωμίλησε επ' ολίγων εκφράσας την θλίψην των κατοίκων δια τον φονευθέντα λοχίαν και εξήρε την προσφοράν των Βρετανικών δυνάμεων δια την απελευθέρωσιν της χώρας από τα στρατεύματα κατοχής. Το καλοκαίρι του 1948 ο Μιχαλάκης και ο Φωκίων Κόλλας εξήτησαν από τον Παπανδρέα να συστήσει μία ομάδα - επιτροπή προκειμένου να διαθέσουν την έπαυλιν τους δια μίαν εκδήλωσιν υπέρ του εθνικού μας Στρατού και των Ακριτών ακοίμητων φρουρών των συνόρων μας. Ο Παπανδρέας με τον δημοδιδάσκαλον Γ. Γιαννικόπουλον τον Γ. Αντωνοπούλον, τον Γ. Κανελλόπουλον, τον Ασημάκην Καρυτινόν, τον Γ. Δουφεξή, τον Θεόδ. Αγγελόπουλον, τον Γ. Γερασιμόπουλον, τον Κ. Πανέτσαν, τον Θ. Κούκον, κ.α. συσκέπτονται και αποφασίζουν με εισήγησιν του Γ. Γιαννακόπουλου και Θ. Αγγελόπουλου να ανεβάσουν θεατρικήν παράστασιν εις την έπαυλιν Κόλλα με αντίτιμον εισιτηρίου προκειμένου τα χρήματα να διατεθούν υπέρ των Ακριτών μας. Και πράγματι τούτο κι έγινε. Επελέγη το θεατρικόν έργο το θεατρικό έργο εθνικού περιεχομένου "Πατρική Στοργή - Αϊσσαι" του Σ. Μελά. Εστήθη δε επιμελώς επί της ισογείου βεράντας της επαύλεως θεατρική σκηνή και το έργον επαίχθηκε με μεγάλη επιτυχίαν. Είχαν παραστή οι αρχές της πόλης και πλήθος κόσμου εις την έπαυλιν. Το

θεατρικόν έργον ετοίμασαν επιπόνης και επιμελήθησαν ο Δημοδιδάσκαλος Γ. Γιαννικόπουλος και ο Θ. Αγγελόπουλος. Στα πρόσωπα του έργου έλαβον τότε μέρος ο Α. Ασημακόπουλος, ο Κ. Αποστολόπουλος, ο Γ. Γιαννόπουλος, ο Β. Δημακόπουλος, ο Ιωάννης Παρασκευόπουλος, ο Μ. Φατούρος, η Τ. Καννελοπούλου στον υπέροχο ρόλο της Αϊσά, η Χ. Αντωνοπούλου, ο Γ. Κακκίος, ο Δ. Κανελλόπουλος, ο Ιωάννης Κούκος, ο Γ. Καραχάλιος κ.α. Στο τέλος του έργου τραγούδησε η αξέχαστη και καλλίφωνη μαθήτρια Λέλα Σηλιωτάκη το ωραίον πατριωτικό τραγούδι " σε ένα βράχο στρατιώτης βαρειά πληγωμένος... " που άφησε τους θεατές λίαν συγκινημένους. Η θεατρική αυτή παράσταση είχε μεγάλην επιτυχίαν και η οργανωτική επιτροπή και οι νέοι που συμμετείχαν στους ρόλους του έργου απέσπασαν τα θερμά συγχαρητήρια του πλήθους. Στο τέλος δε οι αδελφοί Κόλλα παρέθεσαν προς τιμήν όλων των συντελεστών της θεατρικής επιτυχίας, πλούσιο δείπνο μέχρι αργά τη νύχτα. Αυτή ήταν η δόξα και η λαμπρότητα της έπαυλης Κόλλα, που σήμερα παρουσιάζει το απαράδεκτο και τρισάθλιο κατόντημα της ερήμωσης. Η απαλλοτριώσή της από εκείνα τα στιβαρά χέρια που την διατηρούσαν, είχε συνέπεια τη σημερινή της αλλοτριώση και κατόντια. Άρχισε ήδη η κατάρρευσή της, σπασμένα πατώματα, ξεφτισμένοι τοίχοι, σπασμένα παράθυρα και άλλα έπιπλα, τοίχοι γραμμένοι με ανήκουστες επιγραφές, αφοδεύσεις αναισθήτων, εντός του δαπέδου. Άλλοτε πέρασε η δόξα και το μεγαλείο της Μπελ Επόκ, της ωραίας εποχής και σήμερα το έτος 1991 πέρασε ο σίφουνας της κατάρρευσης ενός ωραίου και μεγαλοπρεπούς μνημείου το οποίον σεβάστηκαν Ιταλοί, Γερμανοί, Άγγλοι και οι Ινδοί Γκούργκας. Ο πολιτιστικός σύλλογος είναι

πρόθυμος να αρχίσει πάραυτα τη σταυροφορία διάσωσης σε ότι έχει απομείνει από τη βίλλα Κόλλα. Όπως το έπραξε επιτυχώς με το κληροδότημα Προκόπη και σήμερα είμεθα όλοι περήφανοι για τον κήπο Νεότητας. Προτείνουμε και συμπαραστεκόμαστε, στο ότι η έπαυλη να γίνει κάποτε με σύμπραξη του Συλλόγου ένα υψηλού επιπέδου πνευματικό και πολιτιστικό κέντρο, με αίθουσα πνευματικών και επιστημονικών σεμιναρίων, με αίθουσα μουσείου εκθεμάτων καλλιτεχνικού και πολιτιστικού περιεχομένου. Πιστεύουμε πως η ανάθεση σύνταξης μελέτης αναστύλωσης, σε ομάδα ιδιωτών μηχανικών από το Δ.Σ. ΤΕΙ θα είναι λίαν χρονοβόρος. Απαιτείται επίσπευση της μελέτης, πριν είναι αργά και η έπαυλη καταρεύσει, διότι τότε θα εγκριθεί η μελέτη από το Υπουργείο Πολιτισμού;

εφημερίδα " Φωνή του Μπεγουλακίου "

Πέμπτη 23 Μαΐου 1991

2) **Κλάους Γουσταύος.** Ήταν εγκαταστημένος στην Πάτρα, διατέλεσε και πρόξενος της Γαλλίας. Ενώ κυνηγούσε, μαγεύθηκε από την ωραία τοποθεσία, η οποία πήρε και το όνομα του. Ο ίδιος την ονόμασε Gutland, που σημαίνει καλή χώρα.

Το 1828 εγκαταστάθηκε στην Πάτρα. Το 1859 αγόρασε στον Ριγανόκαμπο, έκταση 60 στρμμάτων. Πέθανε από αποπληξία ενώ ταξίδευε από την Πάτρα στην Κέρκυρα.

Η Γερμανική οινοποιία αγοράζει σταφύλια για το εργοστάσιο της στον Ριγανόκαμπο, από παντού. Η επιχείρηση του Κλάους το 1918 περιήλθε στους Έλληνες μετόχους της. Υπάρχουν μεγάλα βαρέλια με οίνους παλαιούς, 1873, 1885, 1899.

Ο Νικόλαος Κλάους διευθυντής της εταιρείας Φέλς, γεννήθηκε στην Βαυαρία. Το 1859 αγόρασε 60 στρέμματα στον Ριγανόκαμπο., το 1865 ίδρυσε την οινοποιία, το 1858 έγινε πρόξενος της Βαυαρίας.

3) Σκαγιόπουλος Παναγιώτης.¹ Γεννήθηκε στην Πάτρα στις 5 Δεκεμβρίου 1864. Σε νεαρή ηλικία εργάστηκε ως ιδιωτικός υπάλληλος, αλλά η έμφυτη κλίση του στο εμπόριο, σε συνδυασμό με τα άλλα προσόντα του, γρήγορα τον ανέδειξαν έναν από τους πιο επιτυχημένους σταφιδεμπόρους της εποχής.

Παρά τον πλούτο που απέκτησε και ενώ ήταν άγαμος και δεν είχε οικογενειακές υποχρεώσεις, δεν παρασύρθηκε από από το πνεύμα του ευδαιμονισμού που είναι σύνηθες σε παρόμοιες περιπτώσεις. Η επιθυμία της δημιουργίας ήταν έντονη σ' αυτόν, αλλά δεν αποτελούσε αυτοσκοπό.

Ο πλούσιος σε αισθήματα ψυχικός του κόσμος τον οδηγούσε σε ευγενείς οραματισμούς. Ιδρύοντας το 1926 το Σκαγιοπούλειο Ορφανοτροφείο είχε σαν σκοπό: την ανατροφή, περίθαλψη και εκπαίδευση των ορφανών που άφηναν στην πατρίδα μας οι συνεχείς πολεμικές περιπέτειες.

¹ Το Σκαγιοπούλειο Κληροδότημα 1926 - 1983

Για το ίδρυμα αυτό, που εγκαινιάστηκε επισήμως το 1929 από τον Ελευθέριο Βενιζέλο, ο Σκαγιόπουλος διέθεσε «εν ζωή» το μεγαλύτερο μέρος της περιουσίας του.

Ο Παναγιώτης Σκαγιόπουλος πέθανε ξαφνικά στις 13 Ιανουαρίου του 1942 σε ηλικία 78 ετών. Η κηδεία του έγινε «δημοτική δαπάνη». Η νεκρώσιμη ακολουθία εψάλει στο ναΐδριο του Σκαγιοπουλείου. Επικήδειους εξεφώνησαν ο Γ. Ν. Τριάντης αντιπρόεδρος του Δ.Σ. του ιδρύματος, ο Α. Τσακίρης, πρόεδρος του Συλλόγου των καθηγητών του Ορφανοτροφείου και ο Γ. Αδαμόπουλος και Λέων Δογάνης. Ο νεκρός ενταφιάστηκε στον περίβολο του ναΐδριου.

Μια εβδομάδα μετά την κηδεία δημοσιευτήκε η ιδιόγραφη διαθήκη του Σκαγιόπουλου, την οποίαν είχε γράψει στις 21 Νοεμβρίου 1938. Με αυτήν ο διαθέτης εγκαθιστά κληρονόμο της περιουσίας του (πλήν της οικίας στην οποία κατοικούσε) το Σκαγιοπούλειο Ορφανοτροφείο. Έτσι με την διαθήκη περιήλθαν στο Ίδρυμα:

α) Οι αποθήκες που είχε ο Σκαγιόπουλος στην οδό Όθωνος - Αμαλίας.

β) Ένα αγρόκτημα στο Κουρτέσι Ηλείας, εκτάσεως 275 περίπου στρεμμάτων

γ) Όσες ομολογίες ή μετοχές βρέθηκαν στην κατοχή του διαθέτη μετά τον θάνατο του.

δ) Όσες καταθέσεις είχε σε Τράπεζες. Την επομένη της κηδείας του οι τοπικές εφημερίδες έγραψαν ότι υπήρχε στην Εμπορική Τράπεζα κατάθεση 3.700.000 δρχ. που θα κληρονομούσε το Σκαγιοπούλειο. Οπωσδήποτε η κληρονομιά από μετοχές, ομολογίες, και καταθέσεις εκμηδενίστηκε από τον πληθωρισμό της Κατοχής.

Στο τέλος της διαθήκης του ο Παναγιώτης Σκαγιόπουλος έγραφε:
« Τελευταίον παρακαλώ άπαντα τα μέλη του παρόντος διοικητικού συμβουλίου του Σκαγιοπουλείου Ορφανοτροφείου ως και εκείνα που θα διαδέχονται κατά καιρούς τα παραιτούμενα ή εκλείποντα τοιαύτα, όπως περιβάλλωσι το Ίδρυμα με μεγάλην στοργήν, αγάπην, προστασίαν, ενδιαφέρον και πάσαν δυνατήν προσωπικήν επίβλεψιν τα της λειτουργίας του, όπως μη προσκόψη η πρόοδος του να σώζονται τα απροστάτευτα ορφανά της πόλεως μας ».

Ακολουθεί δημοσίευμα της εφημερίδας “ Νεολόγος ”

“ Ο ΣΚΑΓΙΟΠΟΥΛΟΣ ήταν η εξαίρεσις. Η μονάς. Που δεν περίμενε να πεθάνη για να αφιερώση ένα μέρος των χρημάτων του για κάποιο σκοπό. Σκέφτηκε πως ο τρόπος αυτός της διαθέσεως έχει πολλή ματαιοδοξία και περισσότερη εκλιπάρησι μιας υστεροφημίας. Και δεν επεζήτησε ούτε την αναγραφή του ονόματός του σε ένα ίδρυμα «χρυσοίς γράμμασι», ούτε αφθονία στεφάνων στον τάφο του, εις εκπλήρωσιν των κοινωνικών κατά συνθήκην, ψευδών, επειδή θ’ άφηνε ψιχία τινά υπέρ κάποιου σκοπού! Με τα μάτια της μεγάλης

φιλόανθρωπης ψυχής του ωραματίσθη εκείνο που βλέπουμε σήμερα. Ούτε μεγαλύτερο, ούτε μικρότερο. Ούτε καλύτερο, ούτε χειρότερο. Και σταθερά, με ανδρικές ήρεμες χειρονομίες, στερημένες από κάθε έπαρση, επίδειξη και κομπασμό, άρχισε να θεμελιώνει αυτό το γιγάντιο έργο του που χρησιμεύει στην εξυγίανση των αθλιότητων της ζωής και των κοινωνικών αμαρτιών και στην δημιουργία ενός ξέχωρου γερού κοινωνικού συγκροτήματος, από άτομα υγιά στο σώμα και στην ψυχή, που εγνώρισαν και αγάπησαν τη γη, στην οποία όλοι μας το πάν οφείλουμε.

Διέθεσε εν ζωή τα αγαθά του ο μεγάλος συμπολίτης μας, για τον σκοπό αυτό και είχε την μεγάλη και ασύγκριτη ευτυχία ν' απολαύσει αγλαούς καρπούς. Ένοιωθε ψυχικά σκιρτήματα όταν έβλεπε τη λεγεώνα του στρατού του της ειρήνης, είτε στην καλλιέργεια της γης, είτε την ώρα του φαγητού, είτε στην ώρα της λειτουργίας στο μικρό εκκλησάκι του κτιρίου. Και όταν τον αποχαιρετούσαν οι τελειόφοιτοι του Ιδρύματος αισθανότανε τότε, πλούσιες τμηματικές ανταμοιβές των κόπων του.

Ψυχές απαλές, γερά κορμιά, φωνές αρμονικές, θα ψάλλουν και πάλι κάθε Κυριακή στο γραφικό εκκλησάκι. Θα προσθέσουν ασφαλώς και μια μικρή ευχή για τον εκλιπόντα. Και όταν θα αναζητούν με το βλέμμα το μελίχιο πρόσωπο του «πατέρα» τους, ας μην λυπώνται που δεν θα τον βλέπουν. Γιατί αυτός θα παραστέκη νοερά μαζί τους. Για να κατευθύνει το μεγάλο έργο του ”.

Δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα « ΝΕΟΛΟΓΟΣ » στις 15-1-1942, δύο μέρες μετά την κηδεία του.

ΤΟ ΣΚΑΓΙΟΠΟΥΛΕΙΟ

1926-1983

ΤΟ ΣΚΑΓΙΟΠΟΥΛΕΙΟ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑ έχει διανύσει πάνω από μισό αιώνα ζωής.

Από τις 6 Ιουλίου 1926 που ο αείμνηστος Παναγιώτης Σκαγιόπουλος ίδρυσε το κοινωφελές αυτό ίδρυμα και το λειτούργησε τον Δεκέμβριο 1929, το Σκαγιοπούλειο πρόσφερε στην πόλη της Πάτρας, αλλά και στην ελληνική κοινωνία, τεράστιες υπηρεσίες για την προστασία της νεότητας. Το Σκαγιοπούλειο Ορφανοτροφείο Πατρών υπήρξε για την εποχή του ίδρυμα πρωτοποριακό, γεγονός που αναγνωρίστηκε από την Πολιτεία.

ΤΟ ΣΚΑΓΙΟΠΟΥΛΕΙΟ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟ ιδρύθηκε στις 6 Ιουλίου 1926 με αποκλειστική δαπάνη του Παναγιώτη Σκαγιόπουλου. Εγκαταστάθηκε στο κτίριο που ανεγέρθηκε σε γήπεδο που αγόρασε για τον σκοπό αυτό ο ιδρυτής στη θέση Γυρί. Η έκταση του γηπέδου είναι 32 περίπου στρέμματα. Επίσημα εγκαινιάστηκε το Ορφανοτροφείο τις 29 Δεκεμβρίου 1929 από τον πρωθυπουργό Ελευθέριο Βενιζέλο.

ΣΚΟΠΟΣ του Σκαγιοπουλείου Ορφανοτροφείου ετέθη από τον ιδρυτή του η δωρεάν ανατροφή, περίθαλψη και στοιχειώδης εκπαίδευση ανηλίκων ορφανών απόρων παιδιών και κατά προτίμηση παιδιών των οποίων ο πατέρας σκοτώθηκε σε πόλεμο ή κατέστη ανάπηρος.

Με την αρχική μορφή του και υπό την προεδρία του ιδρυτή του το Σκαγιοπούλειο λειτούργησε ως το 1938, καλύπτοντας τις δαπάνες από τα έσοδα του Κληροδοτήματος.

Από το 1938 ως το 1973 λειτούργησε ως Εθνικό Σκαγιοπούλειο Αγροτικό Ορφανοτροφείο Αρρένων με έξοδα του κράτους.

Το 1973 με προεδρικό διάταγμα τα ορφανοτροφεία μετατρέπονται σε Κέντρα Παιδικής Μεριμνης. Στο μέτρο περιλαμβάνεται και το Σκαγιοπούλειο, που αποβάλλει πλέον οριστικά τον αγροτικό του χαρακτήρα και για τον πρόσθετο λόγο ότι η εκβιομηχάνιση της χώρας μας περιόρισε σημαντικά την αγροτική απασχόληση. Το Κέντρο Παιδικής Μεριμνης αρρένων Πατρών λειτουργεί στις κτιριακές εγκαταστάσεις του Σκαγιοπουλείου, που παραχωρήθηκαν, σύμφωνα με βούληση του διαθέτη, στο Υπουργείο Κοινωνικών Υπηρεσιών χωρίς μίσθωμα.

ΜΕΓΑΛΟΙ ΕΥΕΡΓΕΤΕΣ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ

ΕΛΕΝΗ ΚΩΝ. ΔΙΟΝΥΣΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΡΟΚΟΠΗΣ

ΕΛΕΝΗ ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΥ

ΔΩΡΗΤΕΣ

ΔΗΜΟΣ ΠΑΤΡΕΩΝ

ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ

ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΤΡΩΝ

ΙΑΤΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΤΡΩΝ

ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ ΑΓΡΙΝΙΟΥ

ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΠΑΤΡΩΝ

ΦΙΛΟΔΑΣΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΤΡΩΝ

Α.Ε. “ ΤΙΤΑΝ ”

Α.Ε. “ ΑΧΑΪΑ ΚΛΑΟΥΣ ”

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΩΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ - ΔΥΤΙΚΗΣ
ΕΛΛΑΔΟΣ

ΝΙΚΟΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΡΙΚΕΤΟΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΜΕΝΤΖΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΩΡΗΤΕΣ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΚΑΡΕΛΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΡΕΛΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΚΑΡΕΛΑ

ΕΙΡΗΝΗ και ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ

4) **Μαραγκόπουλος Βασίλειος.**¹ Πέθανε το 1944. Ευεργέτης της πόλεως, βιομήχανος και μεγαλέμπορος. Ανήγειρε το Μαραγκοπούλειο Νηπιαγωγείο, κατασκεύασε την οδό προς Ζάστοβα, το Στρατιωτικό Νοσοκομείο κ.α. Προς τιμήν του από το 1947 γίνονται ετήσιοι ναυτικοί αγώνες κάθε Αύγουστο στην Πάτρα.

Νηπιαγωγείο για 100 άτομα ιδρύθηκε το 1915 στην Πάτρα από την Βασίλισσα Σοφία. Ο Βασίλειος Μαραγκόπουλος διέθεσε 200.000 δρχ. προς αγορά ακινήτου νηπιαγωγείου το οποίο και ανέγειρε επί της οδού Γούναρη, και ονομάστηκε Μαραγκοπούλειο. Μετά το 1945 το έργο ανέλαβε το Πατριωτικό Ίδρυμα Προστασίας Παιδιού.

¹ Κώστα Τριανταφύλλου: Ιστορικό Λεξικό των Πατρών

5) **Διακίδης Ιωάννης**, Βιομήχανος στην Πάτρα, προερχόμενος από την Σύμη Δωδεκανήσου. Ανήγειρε καταφύγιο Ορειβατικού στην κορυφή του Παναχαϊκού. Δώρισε το ισόγειο του ακινήτου του στην σχολή Λαού, η οποία ονομάστηκε Διακίδειος και δύο ακίνητα στην Χριστιανική Εστία Πατρών. Ο αδελφός του Θεμιστοκλής διακρίθηκε στον αθλητισμό. Εξέδωσε το περιοδικό «Πεζοπορεία». Εφονεύθη στις 8/5/1944 μετά από συμπλοκή ανταρτών και Γερμανών στην Πάτρα στην διασταύρωση Τριών Ναυάρχων και Κανακάρη. Οι σφαίρες ρίχτηκαν κατά των Γερμανών και του Τάγματος ασφαλείας.

Διακίδειος Σχολή, αίθουσα διαλέξεων και πνευματικών εκδηλώσεων. Έχει ιδιόκτητο ακίνητο (Κανάρη 58) από δωρεά του Ιωάννη Διακίδη. Λειτουργεί εκεί από το 1949.

6) **Στρούμπος Γεώργιος**.¹ Πέθανε σε βαθιά γεράματα (90 ετών), όρισε με την διαθήκη του να ολοκληρωθεί το ημιτελές παρθεναγωγείο του με άλλες 30.000 δρχ. 25.000 δρχ. διέθεσε ο υιός του Κ. Στρούμπος. Το 1881 αγοράστηκαν από τον Δήμο διπλανά οικοπέδα. Ο Γεώργιος Στρούμπος ήταν έμπορος Πατρών το 1847. Πέθανε το 1856, κληρονομήθηκε από τον υιό του Κωνσταντίνο.

Ο Κωνσταντίνος Στρούμπος, ήταν διευθυντής της Πιστωτικής Τράπεζας το 1851.

¹ Κώστα Τριανταφύλλου: Δίτομο Ιστορικό Λεξικό των Πατρών

Το παρθεναγωγείο του Γ.Σ. Στρούμπου κτίσθηκε το 1860 σε οικόπεδο επί των οδών Μαιζώνος και Στ. Θωμόπουλου. Το 1859 τυπώθηκε στην Πάτρα πρόγραμμα συστάσεως του « Αχαϊκού » αυτού Παρθεναγωγείου, το οποίο ονομάσθηκε **Στρούμπειο**. Διατηρούνταν μέχρι το 1972, οπότε κτίσθηκαν από το Δημόσιο νέα διδακτήρια στο ίδιο κτίριο.

Το Δημοτικό Συμβούλιο στις 13/2/1866 αποδέχεται προσφορά των κληρονόμων Γ. Στρούμπου 1.200 τετραγωνικών πήχεων για την κατασκευή σχολείου κορασίδων. Το Δημοτικό Συμβούλιο αποφασίζει να κατασκευάσει το κτίριο με δάνειο του Δήμου.

Στρούμπειο λέγεται ακόμη το εκεί δημοτικό σχολείο, που είναι κτισμένο επί του παλαιού χώρου.

7) **Τριάντης Θεόδωρος**.¹ Πέθανε το 1914, άφησε από το 1911 μεγάλη κτηματική περιουσία για επαγγελματική σχολή στην Πάτρα, η οποία το 1949 απέκτησε ιδιόκτητο νεοκτιθέν κτίριο στο Ψαροφάϊ, και βραβεύτηκε από την Ακαδημία το 1970.

Το Δημοτικό Συμβούλιο στις 2/3/1914 για τον θάνατο του όρισε να κρουσθούν πένθιμα οι καμπάνες των ναών την ώρα της κηδείας του. Θεωρείται ο μεγαλύτερος ευεργέτης της πόλεως.

Ο Θεόδωρος Δ. Τριάντης ιδρυτής της **Τριαντείου Τεχνικής Σχολής**, γεννήθηκε στην Άμφισσα και σε μικρή ηλικία ήλθε και εγκαταστάθηκε στην Πάτρα, όπου με την εντιμότητα και εργατικότητα

¹ Δημοσίευμα στην εφημερίδα " Νεολόγος Πατρών " 24 Απριλίου 1940

του, ανεδείχθη σε κορυφαίο παράγοντα της οικονομικής ζωής της πόλεως και απέκτησε μεγάλη περιουσία.

Την 26η Σεπτεμβρίου του 1911 συνέταξε ιδιόχειρη μυστική διαθήκη με την οποία διέθεσε ολόκληρη την περιουσία του για την ίδρυση εκπαιδευτικού ιδρύματος, γράφει επί λέξει:

« Ονομάζω και εγκαθιστώ κληρονόμον μου γενικόν πάσης της κινητής και ακίνητης περιουσίας μου, τον ενταύθα Δήμον Πατρέων, εν πόλει του οποίου ανδρώθηκα και εγήρασα, δια της οικονομίας και της εργασίας απέκτησα την περιουσία μου ».

« Θέλω και διατάσσω ίνα η περιουσία μου, είτε ολόκληρος είτε μόνη η πρόσοδος της, χρησιμεύση εις την ίδρυσιν μιας επαγγελματικής και βιομηχανικής σχολής, εις την οποίαν να μορφώνονται νέοι και νέαι και να γίνονται κατάλληλοι τεχνίται και βιομήχανοι δι' όσον το δυνατόν πρακτικωτέρας διδασκαλίας εις επαγγέλματα πρακτικά και όχι επιστήμας ».

Η διαθήκη δημοσιεύθηκε στις 2 Μαρτίου 1913 μετά τον θάνατο του Θεόδωρου Τριάντη και το έτος 1926 δημοσιεύθηκε Προεδρικό Διάταγμα με το οποίο ιδρύθηκε Νομικό Πρόσωπο με την επωνυμία « Τριάντειος Τεχνική και Βιομηχανική Σχολή Πατρών ».

Η Σχολή λειτούργησε αρχικά και μέχρι το 1972 ως κατώτερη τεχνική σχολή, δεχόμενη αποφοίτους Δημοτικού σχολείου, τους οποίους εκπαίδευε στις ειδικότητες του μηχανοτεχνίτη και του ηλεκτροτεχνίτη.

Από το έτος 1973 ιδρύθηκαν στη σχολή εκτός των ανωτέρω και άλλες τρεις ειδικότητες: του μηχανοτεχνίτη αυτοκινήτων, του ηλεκτροτεχνίτη αυτοκινήτων και του υδραυλικού.

Το έτος 1977 καταργήθηκαν οι κατώτερες τεχνικές σχολές και μετατράπηκαν σε Μέσες Νέου Τύπου, δεχόμενες αποφοίτους Γυμνασίου. Έκτοτε και μέχρι σήμερα η « Τριάντειος » λειτουργεί ως Νυκτερινή Τεχνική Σχολή Νέου Τύπου » με τις ειδικότητες του Μηχανικού αυτοκινήτου - Ηλεκτρολόγου αυτοκινήτου - υδραυλικού - Ηλεκτρονικού - Ηλεκτρολόγου εσωτερικών ηλεκτρικών εγκαταστάσεων - Μηχανικού εργαλειομηχανών.

Η Σχολή λειτουργεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Παιδείας βάσει των διατάξεων περί ιδιωτικής εκπαίδευσης και διοικείται από επιτροπή - σύμφωνα με την επιταγή του διαθέτη - προεδρευόμενη από τον εκάστοτε Μητροπολίτη με αντιπρόεδρο τον Δήμαρχο Πατρέων και μέλη τον Νομάρχη Αχαΐας, τον Διευθυντή της Εθνικής Τράπεζας, τον πρόεδρο των εφετών και Πρωτοδικών της Πάτρας.

Η Διοικητική επιτροπή της Σχολής κατά το μακρό έτος της λειτουργίας της και αξιοποίησε εις το έπακρο την περιουσία του διαθέτη και πραγματοποίησε σημαντικές επενδύσεις στον εκπαιδευτικό κυρίως τομέα, έτσι:

α) Η φοίτηση στη Σχολή παρέχεται δωρεάν.

β) Το έτος 1949 αγοράστηκε οικόπεδο στο τέρμα της οδού « Ιωνίας » εκτάσεως 10 στρεμμάτων και το έτος 1950 θεμελιώθηκε το ιδιόκτητο κτίριο της Σχολής, το οποίο περατώθηκε το έτος 1953.

γ) Το εκπαιδευτικό υλικό της Σχολής εμπλουτίστηκε και ανανεώθηκε με αγορά μηχανημάτων και συσκευών για την κατάρτιση των μαθητών της.

δ) Η επιλογή του εκπαιδευτικού προσωπικού γίνεται με αυστηρά αξιολογικά κριτήρια.

Για την εν γένει προσφορά της, στην επαγγελματική εκπαίδευση της χώρας μας, η Σχολή τιμήθηκε το έτος 1973 με βραβείο από την Ακαδημία Αθηνών.

Σήμερα η Σχολή συνεχίζει την ανοδική πορεία της προμηθεύοντας τον παραγωγικό τομέα της οικονομίας με ικανά τεχνικά στελέχη. Απόδειξη για το υψηλό επίπεδο της εκπαίδευσης που παρέχει η Σχολή, είναι το γεγονός ότι το προηγούμενο σχολικό έτος, στις πτυχιακές εξετάσεις, οι μαθητές της Σχολής εμφάνισαν επιτυχία 100 %.

Ο Γεώργιος Ν. Τριάντης, εγγονός σταφιδέμπορος, έγραψε σπουδαία εκκλησιαστική μουσική. Ήταν Πρόεδρος του Εμπορικού Επιμελητηρίου το 1937 και δημοτικός σύμβουλος. Πέθανε το 1954.

Ο υιός του **Στέφανος**, οικονομολόγος και συγγραφέας, ήταν επί πολλά έτη καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Καναδά. Εξέδωσε στην Αθήνα « Κοινή Αγορά και οικονομική ανάπτυξις, η Ελλάδα και η ΕΟΚ. » , Αθήνα 1967.

Ο άλλος υιός του Γεωργίου, ο **Νικόλαος** αρχιτέκτονας, έγραψε μελέτες για την Πάτρα. Εξέδωσε στην Αθήνα το 1994 το δοκίμιο « Ο ποιητής ως προφήτης. Ο Μπρέχτ μέσω του Καβάφη ». Πολλές οι δημοσιεύσεις του στα « Αχαϊκά » Πατρών.

Ο παππούς του Νικόλαου ήταν και έμπορος και βιομήχανος Πατρών, από την Άμφισσα, σπούδασε στην Σύρο και πέθανε στην Αθήνα σε ηλικία 60 ετών και κηδεύτηκε στην Πάτρα.

Αλεξάνδρα Γιαννοπούλου Τριάντη, εξέδωσε στην Αθήνα το 1990 το αφήγημα « Όρθιες στις Θύελλες. Γυναικείες φυλακές Πάτρας ».

8)

ΔΙΑΘΗΚΗ
ΠΑΝ. Κ. ΑΒΔΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ¹

Έχων υπ' όψει μου τον θάνατον, γράφω την παρούσαν διαθήκην μου, διά τής οποίας θέλω να τακτοποιήσω τά τής περουσίας μου μετά τόν θάνατον μου. Ονομάζω και καθιστώ, ή μάλλον εγκαθιστώ κληρονόμον μου εφ' απάσης της περιουσίας μου την αγαπητήν μου θυγατέρα Μαριάνθην, εις την οποίαν θέλω να περιέλθη άπασα η περιουσία μου κατά τας κατωτέρω διαθέσεις μου.

Ευθύς μετά τον θάνατον μου, υποχρεούται ή υποχρεώνω την κληρονόμον μου να δώση τα εξής ποσά εις τα επόμενα ενταύθα αναφερόμενα αδελφάτα, προς δέ και άλλους διαφόρους επίσης συγγενείς μου, εκκλησίας της κοινότητος και λοιπούς άλλους ως εξής: Νοσοκομείον δραχμάς δύο χιλιάδας (2.000), βρεφοκομείον και πτωχοκομείον ανά δραχμάς χιλίας πεντακοσίας, ήτοι αμφοτέρα δραχμάς τρεις χιλιάδας (3.000), εις τους ναούς εν Λιβαρτζίω αγίου Γεωργίου δραχμάς χιλίας (1.000), αγίας Παρασκευής δραχμάς τριακοσίας (300), εις τους δύο ναούς του χωρίου αγίου Ιωάννου του Προδρόμου και αγίου Ιωάννου του Θεολόγου ανά δραχμάς διακοσίας, ήτοι εις αμφοτέρους τους ναούς δραχμάς τετρακοσίας, εις δε την σχολήν δραχμάς τριακοσίας (αριθ. 300), εις δε τους ναούς του χωρίου Νουσάς αγίου Νικολάου και αγίου Δημητρίου ανά δραχμάς διακοσίας, ήτοι εν όλω δραχμάς τετρακοσίας, εις τα ενταύθα στρατιωτικά ταμεία δραχμάς τριακοσίας, εις τον εν Αθήναις εθνικόν στόλον δραχμάς πεντακοσίας, εις δε την αδελφήν μου Φλώραν χήραν Ιωάννου Ε. Γεωργακοπούλου ή

¹ Κ. Ζαβιτζιάνου: Αρχεία Εθνικών Ευεργετών

είς μετρητάς δραχμάς πέντε χιλιάδας ή δραχμάς πενήκοντα κάθε μήνα, είς δε την ανεψιάν μου Διαμαντίαν, του αδελφού Δημητρίου, όταν έλθη είς κοινωνίαν γάμου, της δίδει δραχμάς πέντε χιλιάδας. Είς τα τρία κοράσια του Χαραλάμπου Γκέκα, όταν έλθη έκαστον είς κοινωνίαν γάμου, τοίς δίδει ανά δραχμάς δύο χιλιάδας έκάστου, είς τας υπηρετριάς μου Ελένην Φάστου δραχμάς διακοσίας, Βασιλικήν Παναγοπούλου δραχμάς εκατόν πενήκοντα. Επίσης είς τον Θεοδ. Σπινούλην δραχμάς εκατόν πενήκοντα και είς πένητας της πόλεως δραχμάς τριακοσίας.

Η υπόλοιπος περιουσία μου, αφού εκκαθαρισθή, συμπραττόντων μετά της κληρονόμου μου των ανεψιογαμβρών μου Σπήλ. Μενούνου, Ιωάννου Καββαδία και των εξ ετέρων συγγενών μου Μίνωος Μουστάκη, Ιωάννου Μητροπούλου και Χαραλάμπους Αβδελλοπούλου, τους οποίους διορίζω και εκτελεστάς της παρούσας διαθήκης μου και των διατάξεων μου, η μέν ακίνητος θα μένη αυτουσία και θα έχη την κυριότητα και νομήν αυτής η ειρημένη κληρονόμος μου εφ' όρου ζωής της, η δε κινητή εκ χρημάτων θα κατατίθεται επί τόκω είς την Εθνικήν Τράπεζαν της Ελλάδος, πλην δραχμών τριάκοντα χιλιάδων, αίτινες θα περιέλθωσιν είς την ελευθέραν διάθεσιν τών κληρονόμων μου, καί θά λαμβάνη τούς τόκους αυτών η ειρημένη κληρονόμος μου εφ' όρου ζωής της, μετά δέ τόν θάνατον της ειρημένης κληρονόμου μου, άν αύτη εγκαταλείψη τέκνα εκ νομίμου γάμου, ως επιθυμώ ολοψύχως, τότε είς αυτά θά περιέλθη άπασα η κληρονομία μου, εάν δέ δέν εγκαταλείψη τοιαύτα, όπερ απεύχομαι, εν τοιαύτη περιπτώσει εκ τής περιουσίας μου ταύτης, εκποιουμένης εκ τής ακινήτου περιουσίας μου, να λαμβάνωσι τά ενταύθα αδελφάτα νοσοκομείου, βρεφοκομείου και πτωχοκομείου ανά δραχμάς έκαστον δέκα χιλιάδας (αριθ. 10.000),

ήτοι εν όλω δραχμάς τριάκοντα χιλιάδας (30.000), αίτινες θα κατατίθενται εις την Εθνικήν Τράπεζαν και θα λαμβάνωσιν εξ ίσου τους τόκους τα τρία καταστήματα ως ετησίαν εισφοράν εκ του κληροδοτήματος του Κ. Π. Αβδελλόπουλου. Επίσης δέ διά τήν κωμόπολιν Λιβάρτζιον θα κατατεθώσιν επί τόκω εις την αυτήν Τράπεζαν δραχμαί δέκα χιλιάδες, τους τόκους των οποίων θα λαμβάνωσιν οι επίτροποι του αυτόθι ιερού ναού αγίου Γεωργίου και διαθέτωσιν εις ανάγκας του ειρημένου ή εις ανάγκας και των άλλων ναών της κωμοπόλεως, δύνανται δε, κατ' απόφασιν του δημοτικού συμβουλίου, νομίμως επικυρουμένην, να κάμωσι χρήσιν μέρους και όλου του κεφαλαίου εις αναγκαία έργα της κοινότητος.

Επίσης κατά τον ανωτέρω τρόπον θέλουν λάβει και οι επίτροποι του ιερού Ναού του αγίου Νικολάου του χωρίου Νουσάς του δήμου Λαμπείας δραχμάς τρεις χιλιάδας (αριθ. 3.000). Το υπόλοιπον δε της περιουσίας μου θα το διανείμωσι κατά ρίζαν τα τέκνα των αδελφών μου Χρυσανθάκη, Δημητρίου και Αικατερίνης, συζύγου Σταύρου Μπουρίτσα. Εκ της αναλογίας δε των κληρονόμων του αδελφού μου Δημητρίου θα δοθή το εν τρίτον εις τον Σπήλ. Μενούνον ή εις τους κληρονόμους αυτού. Συμφώνως με την διάθεσιν μου η κληρονόμος θυγάτηρ μου Μαριάνθη, άμα τω θάνατω μου, δέ θα έχη εις την απεριόριστον διάθεσίν της ει μή μόνον τάς ως άνω δραχμάς τριάκοντα χιλιάδας και τα εισοδήματα της λοιπής περιουσίας μου, ως ανωτέρω ώρισα, καθώς και άπαντα τα έπιπλα και σκεύη της οικίας μου εν γένει.

Εάν η κληρονόμος μου ήθελεν έλθει εις γάμον ζώντος εμού, τότε και τάς άνω δραχμάς τριάκοντα χιλιάδας, τάς οποίας της αφίνω εις την πλήρη διάθεσίν της, δέν θά τάς λάβη, καθ' όσον θα δώσω εις αυτήν ως

προίκα ότι ήθελον εγκρίνει. Εάν όμως ήθελεν έλθει εις γάμον μετά τον θάνατόν μου, τότε αι δραχμαί τριάκοντα χιλιάδες θα αυξηθώσιν εις δραχμάς ογδοήκοντα χιλιάδας.

Περί δε της αγαπητής μοι συζύγου Μαρίας, το γένος Βαρδούκα δέν έχω ενταύθα να είπω τίποτε περί αυτής, καθ' όσον έχω ακράδαντον πεποίθησιν ότι θα συζήση μετά της κληρονόμου μου θυγατρός μου, την οποίαν θυγατέραν μου παρακαλώ να περιποιηθή εφ' όρου ζωής της ως άλλην μητέρα, καθώς και την αγαπητήν μου σύζυγον παρακαλώ θερμώς να αγαπά την κληρονόμον μου ως ιδίαν θυγατέρα.

Έγραψα την παρούσαν μου ιδιοχείρως, έχων σώας τās φρένας, εν Πάτραις, εις το γραφείον ή οικίαν μου, οδός Ερμού, την υπέγραψα εις το τέλος και εις όλας τας σελίδας σήμερα την 31 (τριακοστήν πρώτην) του μηνός Δεκεμβρίου του έτους χιλιοστού εννεακοσιοστού τρίτου (31 Δεκεμβρίου 1903), παρά τω ενοριακώ αγίω ναώ " ο Ευαγγελισμός ".

Πανουίζος ή Παναγιώτης Κωνστ. Αβδελλόπουλος,
εν Πάτραις

επιπροσθέτω επίσης ενταύθα εις την παρούσαν διαθήκην μου, ότι εάν αποκτήση τέκνα η αγαπητή θυγάτηρ μου, εις την οποίαν επιζήσωσι ταύτα δια να καρπωθώσι την περιουσίαν της, έχει καλώς άλλως εν εναντία περιπτώσει δεν επιζήσωσι, τότε μόνον το προσδιορισθέν προικώον θα περιέλθη εις τον σύζυγόν της προς ικανοποίησιν του, και η λοιπή περιουσία της θα διατεθή καθώς διατάττω δια της παρούσης διαθήκης μου.

Εν Πάτραις, τη 31 Δεκεμβρίου 1903

Π. Κ. Αβδελλόπουλος

9) **Κορύλλος Πολυβίου Χρήστος**. Ιατρός, συγγραφέας, επίλεκτο τέκνο της πόλης. Γεννήθηκε στο Αίγιο, η καταγωγή του ήταν από το Βελλό Καλαβρύτων. Εγγράφηκε στο Δημοτολόγιο Πατρών το 1868 και δηλώνει τόπο καταγωγής του την Πάτρα. Το έτος αυτό είναι ιατρός, ετών 25. Έζησε μαζί με τον μικρότερο αδελφό του, τον δικηγόρο Νικόλαο Κορύλλο, μέχρι τον θάνατο του (4/1/1930).

Ο επίσης επίλεκτος διανοούμενος ιατρός Αν. Τραμαδώρος, σε νεκρολογία του στις τότε πατρινές εφημερίδες, τον σκιαγραφεί: « υπήρξεν ίδιος τύπος ανδρός εξ εκείνων, τους οποίους σπανίως απαντά τις εν τη νεωτέρα κοινωνία. Δύναμις αδάμαστος, άκαμπτος, δράσις απaráμιλλος, ακατάπαυστος, βούλησις άτεγκτος, ισχυρά, θάρρος υψηλόν, απροσπέλαστον, τόλμη ηρωική άφθαστος, χαρακτήρ αλύγιστος, χαλύβδινος, υπερήφανος, πνεύμα οξύ, ανήσυχον, πρόθυμον, σπινθηροβόλον, πνεύμα πλήρες αντιθέσεων, βαθύ, σοβαρόν, αλλά και απλούν και τερπνόν άμα, διέκρινεν τον Κορύλλον. Αι λέξεις απαισιοδοξία, δειλία, ενδοτικότητα, λιποψυχία, υποχώρησις, αδράνεια, ανάπαυσις σώματος, ησυχία πνεύματος δεν ήσαν αναγεγραμμένοι εις το λεξικόν του Κορύλλου ».

Σπούδασε στην Γερμανία και αφού επανήλθε συγκέντρωσε πλήθος πελατών. Ξεκίνησε σαν δημοσιογράφος υπογράφοντας « Ευθύς » και « Ίσος » επί ποικίλων θεμάτων. Το 1873 εξέδωσε στην Πάτρα « Περί δαμαλισμού ή του κυρίως εμβολιασμού ». Διατριβή του

περί νοσηρότητας Πατρών σε συνέχειες στην εφημερίδα « Σκύλος » 1/12/1873. Εκφωνεί επικήδειο για τον ιατρό Αργ. Αργυρόπουλο (Φοίνιξ 15/12/1874). Δημοσιογραφεί στον « Φορολογούμενο » 28/9 και 23/11/1879 για την θνητότητα στην Πάτρα. Ανεγείρει οικία επί της Γούναρη 6. Τυπώνεται στην Πάτρα το 1883 ο πανηγυρικός λόγος στην Σχολή Λαού, όπου αναπτύσσει μεγάλη δράση ως έφορος αυτής. Το 1884 τυπώνεται η ομιλία του στην Σχολή Λαού, « Τα κατά θάλασσαν κατορθώματα των πατέρων μας ».

Ο Καλαβρυτινός Σύλλογος τον υποδεικνύει βουλευτή. (Η Λαύρα 14/3/1885 και παράρτημα). Υποψήφιος νομαρχιακός σύμβουλος. Εξέδωσε φυλλάδιο « Ουαί δι' ού το σκάνδαλον έρχεται ». Ήλθε δος, δηλαδή 2ος επιλαχών (Φορολογούμενος 29/7/1888, Πελοπόννησος 17/7/1888). Κάνει μετεωρολογικές παρατηρήσεις στο δωμάτιο της οικίας του. Επικήδειος στον ιατρό Ιωάννη Γιαννόπουλο. (Φορολογούμενος 4/8/1889).

Εκτίθεται ως Δεληγιανικός βουλευτής. Δεν έχει πολιτικούς φίλους, έχει αυστηρή γλώσσα. Αποτυγχάνει στην Πάτρα « Διότι ευεργέτησε την πόλιν, αλλά δεν έδρασε πολιτικώς », εξελέγη όμως εκ του νομού (Φορολογούμενος 14/2/1891 και 10/1/1892)

Εκδίδει στην Πάτρα το 1895 Λογοδοσία Παναχαϊκού Γυμναστικού Συλλόγου. Πολλές οι συνεργασίες του στην Ιατρική Επιθεώρηση Πατρών. Λόγος του στην υποδοχή του Ολυμπιονίκη Ν. Ανδριανόπουλου στον «Νεολόγο» 18/6/1896. Συλλαλητήριο διοργάνωσε για τα λιμενικά έργα. Μεταβαίνει στην Άρτα με νοσοκομείο του Ερυθρού Σταυρού.

Μέλος επιτροπής επί των τροφίμων (Νεολόγος 9/9/1919). Παραχωρεί ομολογίες 45.000 δρχ. υπέρ Νοσοκομείου. Λόγος του στην

Παντάνασσα στην εορτή της Παντανάσσης. Δωρεά ανωνύμου από αυτόν για το Νοσοκομείο (Νεολόγος 15/1/1920). Η αλήθεια επί διαδόσεων (Νεολόγος 24/6/1920). Δωρεά του 14 μετοχών Εμπορικής Τράπεζας (Νεολόγος 22/12/1922).

Ο Ανδρέας Π. Βουρλούμης φιλοτέχνησε θαυμάσια εικόνα του κορύλλου, ανηρτημένη στην Διακίδειο Σχολή Λαού και στον Ερυθρό Σταυρό Πατρών.

Είχε φίλο τον βασιλιά Γεώργιο τον Α΄, ο οποίος παρέμεινε αρκετά πρωινά στο Νοσοκομείο Πατρών για να έχει την πνευματώδη συντροφιά του. Αγόρασε την βιβλιοθήκη του φιλολόγου μοναχού Ταξιαρχών Αιγίου Φιλοθ. Ευσταθίου, ηγουμένου το 1900. Ο απογευματινός του περίπατος ήταν μέχρι το Γηροκομείο χειμώνα και καλοκαίρι.

Έργο του « αι Λογοδοσίαι περί των πεπραγμένων του Παναχαϊκού Συλλόγου ». Συνέστησε και μουσική μπάντα. Με διαθήκη του από το έτος 1919 άφησε ποσό για την συντήρηση 5 κλινών στο Νοσοκομείο. Η πλατεία πριν το νοσοκομείο ονομάστηκε το 1954 Κορύλλων. Στον τάφο του στο Α΄ Νεκροταφείο έγραψε « Οίκος Κορύλλων. Εν οίδα ότι ουδέν οίδα ».

10) Γούναρης Δημήτριος. Γεννήθηκε στην Πάτρα στις 5/5/1866 από έμπορο πατέρα. Η οικογένεια του ήλθε από το Άργος το 1835. Ο Δημήτριος Γούναρης αρίστευσε στο Ελληνικό Λύκειο Πράπα και Γκιαούρη. Επανήλθε στην Πάτρα μετά από τριετείς σπουδές στην Ευρώπη. Ήταν γραμματέας στην επιτροπή Οικονομικού Σιτηρεσίου. Στις εκλογές του 1905 η εφημερίδα «Νεολόγος» τον υποστηρίζει θερμότατα. Λόγος του Γούναρη στην Βουλή δημοσιεύεται στον

«Νεολόγο» (24/5/1906) σε μεγάλο σχήμα. Κινδύνεψε να φονευθεί από τυχαίο πυροβολισμό διασκεδάζόντων αλλά δεν υπέβαλλε μήνυση.

Προτείνεται από την εφημερίδα «Ακρόπολη» για αρχηγός του Θεοτοκικού κόμματος. (10/9/1909).

Από το 1893 δικηγόρησε στην Πάτρα και διακρίθηκε σαν δικανικός ρήτορας. Πρωθυπουργός από τον Φεβρουάριο του 1915 και πάλι το 1920 - 1922. Ασθένησε βαριά από τύφο και καταδικάστηκε σε τουφεκισμό από Έκτακτο Στρατοδικείο στις 28/11/1922 στο Γουδί. Με την διαθήκη του άφησε την βιβλιοθήκη του στο Δήμο Πατρών.

Ολόσωμη προσωπογραφία του εφίλοτέχνησε ο Επαμεινώνδας Θωμόπουλος και βρίσκεται στην Δημοτική Βιβλιοθήκη Πατρών.

11) **Θωμόπουλος Στέφανος.**¹ Ο κυρίως ιστορικός συγγραφέας των Πατρών. Γεννήθηκε στην Πάτρα στις 11 Αυγούστου 1859. Το 1879 τελείωσε τις σπουδές του στο Α' Γυμνάσιο Πατρών. Στις 9 Απριλίου 1885 γίνεται διδάκτωρ του δικαίου και έκτοτε δικηγορεί στην Πάτρα.. Διετέλεσε δημοτικός σύμβουλος από το 1891-1903. Το 1906-1907 εργάστηκε στην Αθήνα στο θεραπευτήριο Ευαγγελισμός. Μετά από διαγωνισμό εισήλθε το 1911 στην υπηρεσία της Εθνικής Βιβλιοθήκης Αθηνών και εργάστηκε σ' αυτή μέχρι το 1933, οπότε

¹ Κ. Τριανταφύλλου: Ιστορία της Πόλεως των Πατρών
Κ. Τριανταφύλλου: Περιοδικό Αχαϊκά, Πάτρα 1959

απεχώρησε συνταξιοδοτούμενος. Από την 15η Απριλίου έως την 5η Αυγούστου 1913 με εντολή του Υπουργείου Παιδείας μετέβη στην Μακεδονία για την καταγραφή των Ελληνικών αρχείων και βιβλιοθηκών των πόλεων και μονών Μοναστηρίου, Φλώρινας, Κορυτσάς και Κοζάνης. Πέθανε στην Αθήνα εξ' αιτίας εγκεφαλικής συμφόρησης την 31η Μαΐου 1939. Κηδεύθηκε την επομένη και ετάφη στο Α' νεκροταφείο Αθηνών, τον επικήδειο λόγο, εξεφώνησε ο τότε διευθυντής της Εθνικής Βιβλιοθήκης και ακαδημαϊκός Διονύσης Κόκκινος. Επίσης το Δημοτικό Νοσοκομείο ονόμασε μία αίθουσα ασθενών με το όνομα του Στέφανου Θωμόπουλου, αφού για το νοσοκομείο και τα άλλα φιλανθρωπικά ιδρύματα της γενέτειράς του, άφησε το μεγαλύτερο μέρος της περιουσίας του (350.000 δρχ).

12) Καραμανδάνης Ιωάννης. Ευεργέτης, έχτισε το νοσοκομείο παιδών το 1938. Σταφιδέμπορος στην Πάτρα, από την Ζάκυνθο. Ο μονάκριβος του υιός Μπέμπης, στην μνήμη του οποίου χτίστηκε το νοσοκομείο, απεβίωσε στην Πάτρα το 1910. (Νεολόγος 26/3/1910).

Όταν ήταν στη ζωή ανέλαβε να σπουδάξει στην Ευρώπη νέους τεχνικούς. Δώρισε την νεόδμητη οικία του για να γίνει μουσείο στην μνήμη του υιού του, Μπέμπη Καραμανδάνη. Το Δ.Σ. 17/7/1933 το αποδέχεται. Το ακίνητο (Πλ. Όλγας - Μαιζώνος γωνία) χρησιμοποιείται από το 1936 ως αρχαιολογικό μουσείο, προσωρινά μέρος αυτού εστέγασε την Δημοτική Βιβλιοθήκη (1944 - 1954).

13) Καλαμογάρτες.¹ Παλαιά και διακεκριμένη οικογένεια των Πατρών από την Δημητσάνα. Εγκαταστάθηκαν στην Πάτρα στις αρχές του 18ου αιώνα.

Ιωάννης Καλαμογάρτης. Γνωστός Πατρινός έμπορος. Είχε δύο αγόρια τους: Ανδρέα και Γεώργιο και μία κόρη την Ελένη, η οποία παντρεύτηκε αργότερα τον Ιωάννη Παπαδιαμαντόπουλο.

Ανδρέας Ιωάννη Καλαμογάρτης. Γεννήθηκε στην Πάτρα το 1799. Φυλακίσθηκε στην Τρίπολη και στις 28/7/1821 συνέταξε την ιδιόχειρη διαθήκη του. Διέφυγε τον θάνατο, αλλά μόλις αποφυλακίσθηκε έχασε τον πρωτότοκο υιό του. Το 1822 έγινε μέλος της Γερουσίας Πελοποννήσου και του ανατέθηκε η καταγραφή των ελαιώνων της Μεσσηνίας. Τον Σεπτέμβριο του 1826 έγινε Πρόεδρος του Προσωρινού Εγκληματικού Δικαστηρίου του Ναυπλίου. τον Ιανουάριο του 1829 ήταν αντιπρόσωπος της επαρχίας Πατρών για την Δ' Εθνοσυνέλευση που έγινε στο Άργος. Από το 1831 ήταν αντίθετος προς τους Ρούφους και από τότε μέχρι το 1870 οι δύο οικογένειες πρωτοστατούν στην πολιτική ζωή σαν αντίπαλοι. Πέθανε το 1842. απέκτησε έναν υιό, τον Αντώνη και τρεις κόρες, την Μαρία, την Θεώνη και την Καλλιόπη.

Γεώργιος Ιωάννου Καλαμογάρτης. Παντρεύτηκε την αδελφή του Μητροπολίτη Γερμανού, Χρυσάνθη. Απέκτησε τρεις υιούς, τον Περικλή, τον Ηλία και τον Παναγιώτη και δύο κόρες, την Αβροκόμη και την Όρσα.

Αντώνης Ανδρέα Καλαμογάρτης. Γεννήθηκε στην Πάτρα το 1810. Εξελέγη κατ' επανάληψιν από το 1843 βουλευτής. Παντρεύτηκε

¹ Κ. Τριανταφύλλου: Το αρχείο των Οικογενειών Δρακοπούλου και Καλαμογάρτη

την αδελφή του βουλευτή Ανδρέα Χ. Λόντου, Βασιλική και απέκτησε δύο κόρες, την Κατίνα και την Κορίννα. Αυτοκτόνησε το 1856 επειδή δεν μπόρεσε να αντέξει τους αφόρητους πόνους των άκρων του.

Ηλίας Γεώργιου Καλαμογδάρτης. Γεννήθηκε το 1810 και πέθανε στο Κάιρο το 1848. Εισήχθη νωρίς στην Δημόσια Διοίκηση. Το 1845 ο Κωλέττης τον έπαυσε από τμηματάρχη του Υπουργείου Εσωτερικών. Βλέποντας ότι θα πέθαινε, πήγε και είδε τον Όθωνα και του ζήτησε συγχώρεση για τις παλαιότερες συνωμοσίες εναντίον του. Ο Ηλίας έφυγε κλαίγοντας, αφού φίλησε το χέρι του βασιλιά, ο οποίος από τότε έλαβε υπό την προστασία του, τους αδελφούς του, τον Περικλή δήμαρχο Πατρέων (1862) και τον Παναγιώτη βουλευτή.

Παναγιώτης Γεωργίου Καλαμογδάρτης. Διετέλεσε δήμαρχος και βουλευτής. Φορούσε μέχρι τον θάνατο του φουστανέλλα με πέντε φούντες και γι' αυτό τον φώναζαν Πεντεφούντη και κόκκινα σανδάλια. Τα τελευταία επτά έτη της ζωής του ήταν τυφλός.

Περικλής Γεωργίου Καλαμογδάρτης. Ήταν και αυτός δήμαρχος με φουστανέλλα. Η εφημερίδα "Αχαΐα" του προτείνει να λάβει 500 ή και 600 δραχμές σύνταξη και να φύγει ο Γεροψαράς όπως τον ονομάζει. Κέρδισε την δημαρχία με υπεροχή 500 ψήφων. Γίνεται νομάρχης Ευβοίας, αφού απέτυχε στις βουλευτικές εκλογές του 1885. Πέθανε το 1887 αφού διετέλεσε τρεις φορές δήμαρχος. Παιδιά του ο Ιωάννης και ο Ηλίας. Το Δ.Σ. στις 6/1/1887 αποφασίζει κατάθεση στεφάνου και δημοτική δαπάνη η κηδεία του.

Η οικογένεια Καλαμογδάρτη τον 18ο αιώνα είχε 280 πλέθρα γης (5.100 μ. το πλέθρο), 7 γήπεδα και 3 σπίτια, περιουσία συνολικής αξίας περίπου 360.000 δρχ.

14) **Κανακάρη** οικογένεια των Πατρών. Κυριαζής Κανακάρης ιερέας από την Λιβαδειά. Είχε στην Πάτρα έναν αδελφό, τον Άγγελο Κανακάρη. Ο Άγγελος πέθανε νωρίς άγαμος, ενώ ο ιερέας είχε δύο πλούσιους υιούς, τους Λουκά και Ρόδη εμπόρους και μία κόρη, την Αγγελική την οποία παντρεύτηκε το 1759 ο έμπορος Βενιζέλος Ρούφος.

Ο Αθανάσιος Κανακάρης (1760 - 1823) εμπορευόταν κορινθιακή σταφίδα μαζί με τον Ανδρέα Κωστάκη και είχαν συναλλαγές και γραφείο στο Λιβόρνο. Ο Αθανάσιος συνέχιζε την εμπορία του πατέρα του και του θείου του Ρόδη μαζί με τον Γ. Κωστάκη. και ο Ρόδης μάλιστα είχε ταξιδέψει στο Λιβόρνο, αλλά επανήλθε στην Πάτρα πριν από το 1871. Ο Αθανάσιος Κανακάρης παντρεύτηκε την κόρη του Γ. Κωστάκη Αγγελική. Με τον θάνατο του Αθανάσιου Κανακάρη το Δ. Σ. αποφάσισε η κηδεία του να γίνει δημοτική δαπάνη.

15) **Παπαδιαμαντόπουλος Ιωάννης**.¹ Μαζί με τον Αθανάσιο Κανακάρη και τον Μητροπολίτη Γερμανό είναι η σπουδαιότερη Πατρνή μορφή του 1821. Ο πρόγονος του ιερέας Παπαδιαμάντης από την Ήπειρο, ήλθε στο Αιτωλικό, έχοντας δύο υιούς, τον Αναστάσιο και τον Γεώργιο. Και οι δύο επιδόθηκαν στο εμπόριο, ο Αναστάσιος στην Πάτρα και ο Γεώργιος στην Κόρινθο. Ο τελευταίος απέκτησε έναν υιό τον Ιωάννη, που γεννήθηκε στην Κόρινθο το 1766 και μία κόρη. Τα παιδιά του Γεωργίου έμειναν ορφανά. Ο Ιωάννης φρόντισε πρώτα για την αποκατάσταση της αδελφής του Ανθής, στην οποία δώρησε όλη την πατρική και μητρική περιουσία.

¹ Κ. Τριανταφύλλου: Ιστορικό Λεξικό των Πατρών, Πάτρα 1959

Ο Ιωάννης από εφηβικής ηλικίας ήλθε και εγκαταστάθηκε στην Πάτρα το 1786 κοντά στον θείο του, όπου έμεινε επί 5 χρόνια. Από τον θείο του πήρε 1.500 γρόσια και άνοιξε δικό του κατάστημα στην Πάτρα, το οποίο νωρίς επεσκίασε το κατάστημα του θείου του καθώς και πολλών άλλων εμπόρων στην Πάτρα.

Το 1794 συνεταιρίσθηκε με τον πλούσιο Μήτρο Ανάγνου μέχρι το 1811. Το 1800 παντρεύτηκε την κόρη του Ιωάννη Καλαμογάρτη Ελένη. Απέκτησε πολλά παιδιά αλλά επέζησαν έξι αγόρια: ο Κωνσταντίνος, ο Παναγιώτης, ο Σπυρίδων, ο Δημήτριος, ο Αδαμάντιος και ο Αναστάσιος.

Η κατά το 1821 περιουσία του υπολογίσθηκε σε 3.000.000 γρόσια και την διέθεσε ολόκληρη υπέρ του αγώνα. Το 1821 ήταν ιδιοκτήτης των ακινήτων 30 καταστημάτων στην πόλη της Πάτρας και του 1/2 της κτηματικής περιουσίας της περιοχής Σαραβαλίου.

Ο Ιωάννης Παπαδιαμαντόπουλος ασχολήθηκε με το γενικό εμπόριο, αλλά και με το εμπόριο σταφίδος. Τα διακινούμενα είδη ήταν: καφές, γύψος, τζάμια κρυστάλλινα, καπνός.

Βλέποντας την μεγάλη εκμετάλλευση σε βάρος του εμπορίου των Πατρών από τους ξένους ναυτιλλομένους, διέθεσε μεγάλα κεφάλαια για την απόκτηση πλοίων από Γαλαξιδιώτες κυρίως. Είχε μετοχές σε 16 πλοία Γαλαξιδίου.

Ήταν Πρόκριτος Πατρών επί σειρά ετών. Από το 1819 Φιλικός με εισφορά κατά την είσοδο του 7.000 γρ.! Έγινε ο γενικός ταμίας της Φιλικής Εταιρίας.

Αγοράζει λίγο πριν το 1821 πολεμοφόδια και τρόφιμα αξίας 10.000 γρ. και τα αποθηκεύει στην Πάτρα. Τον Σεπτέμβριο του 1821 είναι στα Καλάβρυτα και τον Δεκέμβριο στην Επίδαυρο. Ήταν μέλος

της Α΄ Εθνοσυνέλευσης μέχρι τον Φεβρουάριο του 1822 και τον Μάρτιο ορίζεται γενικός φροντιστής του στρατοπέδου Πατρών. Στις 26/5/1823 εκλέγεται βουλευτής της επαρχίας Πατρών. Πάσχοντας από ρευματισμούς και σε ηλικία 62 ετών χάθηκε κατά την έξοδο του Μεσολογγίου. Γάλλος αξιωματικός βεβαίωσε ότι αιχμαλωτίστηκε από τους Τούρκους και αποκεφαλίσθηκε.

16) Ρούφοι.¹ Η οικογένεια αυτή προερχόταν από την Σικελία και ήταν κλάδος της Σικελικής οικογενείας των Ρούφων. Εγκαταστάθηκε στην Πελοπόννησο τον 16ο αιώνα.

Ρούφος Βενιζέλος (1795-1868). Μονογενής υιός του Αθανασίου Κανακάρη, παντρεύτηκε 2 φορές. Στον πρώτο γάμο, την αδελφή του Χρυσ. Σισίνη Βικτωρία από την Γαστούνη, η οποία πέθανε στις 29/8/1836. Στον δεύτερο γάμο του παντρεύτηκε την Μαρία Γ. Κουντουριώτη από την Ύδρα. Απέκτησε πολλά παιδιά, από τα οποία ο πρωτότοκος υιός ονομάστηκε Θάνος κανακάρης και οι υπόλοιποι Ρούφοι. Διετέλεσε Δήμαρχος Πατρών το 1885-1888, έθεσε τον θεμέλιο λίθο του Νοσοκομείου. Την αντιμισθία του, δώρησε στο Δήμο για την κατασκευή υδραγωγείου στα Ψηλά Αλώνια. Πέθανε στην Πάτρα στις 18/3/1868. Προσέφερε τα πολύτιμα πράγματα της οικογενείας του να ενεχυριασθούν στην τράπεζα ώστε να προμηθεύσει χρήματα, για να βοηθήσει την Επανάσταση της Ηπείρου το 1854. Από τους υιούς του Βενιζέλου Ρούφου, πολιτεύθηκαν τρεις, οι Θάνος, Γεώργιος και Αγγελής και όχι ο Λουκάς.

¹ Δημοτική Βιβλιοθήκη Πατρών

Προς τιμήν Βενιζέλου Ρούφου, η πλατεία Υψηλών Αλωνίων και η οδός Βενιζέλου Ρούφου.

Θάνος Κανακάρης, πρωτότοκος υιός του Βενιζέλου Ρούφου. Σπούδασε Νομικά στην Αθήνα και στο Παρίσι. Εξελέγη πληρεξούσιος Πατρών στην Εθνοσυνέλευση του 1864, Δήμαρχος Πατρών το 1879-1883 και 1895-1899, Βουλευτής και υπουργός Εκκλησιαστικών 2 φορές, μία υπό τον Επ. Δεληγιώργη το 1886-87 και μία το 1890 υπό τον Χαρίλαο Τρικούπη. Παντρεύτηκε την Κυριακή Ιωάννη Προβελεγγίου. Απέκτησε παιδιά, την Αικατερίνη, τον Βενιζέλο, την Μαρία, τον Ιωάννη και τους πολιτευθέντες Λουκά και Βασίλειο.

Γεώργιος Ρούφος, δευτερότοκος υιός του Βενιζέλου Ρούφου. Σπούδασε και αυτός Νομικά στην Αθήνα και στο Παρίσι. Εξελέγη πληρεξούσιος και αυτός στην Εθνοσυνέλευση του 1864 σε ηλικία 23 ετών, Δήμαρχος Πατρών επανειλημμένως (1870-1874, 1874-1875, 1887-1891). Διετέλεσε Υπουργός των Ναυτικών στις 22/4/1883 υπό τον Χαρίλαο Τρικούπη. Παντρεύτηκε την Ρωξάνη Π. Μαυρομιχάλη. Απέκτησε ένα παιδί τον Ιωάννη, ο οποίος εκλέχτηκε βουλευτής το 1889. Πέθανε το 1891. Δώρησε την αποτελούμενη από 800 τόμους βιβλιοθήκη του, στον Δήμο.

Λουκάς Κανακάρης Ρούφος, υιός του Θάνου (1878-1948). Βουλευτής κατ' επανάληψιν από το 1905, α' γενικός διοικητής Κρήτης (1913-1915) και Υπουργός των Εξωτερικών (1925-1926). Παντρεύτηκε την Ελένη Παπαγεωργαιοπούλου το 1909. Ο υιός του Ρόδης Κανακάρης Ρούφος διετέλεσε Πρόξενος της Ελλάδος στην Κύπρο το 1953-1956.

Βασίλειος (Λαλάκης) Θάνου Ρούφος. Αριστούχος της Νομικής Αθηνών. Βουλευτής Πατρών το 1913, 1915, 1917, 1925, 1926.

Νομάρχης Αττικοβοιωτίας το 1920-1922. Δήμαρχος Πατρέων από το 1934. Πέθανε στην Πάτρα στις 26/3/1960.

17) Πραπόπουλοι Γεώργιος και Κωνσταντίνος από την Ζατούνη. Άρχισαν από το 1886 εμπόριο μετάλλων στην Πάτρα και βιομηχανία ψεκαστήρων.

Χαράλαμπος Παν. Πραπόπουλος, μαθητής Γυμνασίου στην Πάτρα, εκδίδει το βιβλίο « Η αφιλοτιμία, η υπακοή και η πρόνοια Θεού περί των ανθρώπων...» Πάτρα 1888.

Μάριος Πραπόπουλος, κάτοχος μεγάλης βιβλιοθήκης, έφορος Δημοτικής Βιβλιοθήκης Πατρών από το 1943 μέχρι τον θάνατο του (1971), εργάστηκε εντατικώς σε αυτήν.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

Άμβουργερ Θεόδωρος. Γερμανός Βιομήχανος με επιχειρήσεις στην Πάτρα και στην Καλαμάτα. Ιδρυτής της μεγάλης οινοποιίας των Πατρών, το 1893. Ήλθε στην Πάτρα το 1847, ήταν μέλος της εταιρείας Φέλς και Σία. Το εργοστάσιο του ήταν επί της Μαιζώνας - Ζαΐμη, το οποίο μετετράπη το 1918 σε εκπαιδευτήριο (Γαλλική Εμπορική Σχολή και Αρέθειον, αργότερα οικοδομήθηκε εκεί το Ταχυδρομείο). Το 1911 ανεστάλησαν οι εργασίες του και οι πληρωμές

Ο Θεόδωρος (1822-1883) εκ Βάδης ήλθε στην Πάτρα το 1848 υπηρετώντας στην εταιρεία Φέλς, στην οποία έγινε διευθυντής. Το 1853 έγινε πρόξενος Πρωσίας και εισήλθε στην διοίκηση της ασφαλιστικής Εταιρείας "Ανατολή". Ιδρυτής του Εμπορικού Συλλόγου.

Αναρρωτήριο αδενικών παιδιών (Πρεβεντόριον). Τα έτη 1942 - 1946 λειτούργησε στην οικία Βούδ δίπλα στα Υψηλά Αλώνια υπό την προεδρία της Έλ. Θ. Στεφανοπούλου (Φιλόπτωχος Ένωσις). Τον Απρίλιο του 1948 θεμελιώθηκε από τον κόμη Μπερναντόττε, είχε κτισθεί από τον Σουηδικό Ερυθρό Σταυρό επί εκτάσεως 15 στρεμμάτων στην Μεσάτιδα εκ δωρεάς της μονής Γηροκομείου και των αδελφών Θωμόπουλου και λειτούργησε από το 1952. Πρόεδροι: Ανδρ. Σαμούρης, Χρ. Καποτάς, Ν. Βέτσος, Ανδρ. Παπαγεωργόπουλος, Κ. Παπαγγελούτσος. Η θεμελίωση έγινε το 1948.

Άσυλο ανιάτων, από Δ. Σωτηριάδου ιδρύεται άσυλο τρελών. Το άσυλο ανιάτων μόλις κατορθώνει και συντηρείται. Το δημοτικό συμβούλιο αποφάσισε να ιδρύσει δίπλα στο δημοτικό Νοσοκομείο άσυλο ανιάτων. Οι περίοικοι διαμαρτύρονται, γιατί οι ασθενείς θα είναι φυματικοί και θα πάσχουν από μολυσματικές νόσους. Το υπάρχον άσυλο περιήλθε σε αθλιότητα. Συναυλία υπέρ αυτού δόθηκε στις 30/12/1910. Το τωρινό (από 1957) με προέδρους τους Χρ. Γαλανούλια και Χαρ. Καρκούλια λειτουργεί σε τριώροφο ιδιόκτητο οίκημα επί της πλατείας Παντοκράτορος. Ιδρυτής ο Αρχιμανδρίτης Ιάκωβος Λιαρομμάτης.

Άσυλο αστέγων. Ιδρύεται επί της οδού Βότση (τότε Μεσολογγίου) και Ρήγα Φεραίου (με 12 δωμάτια). Συγκεντρώνει χρήματα και δίνεται δημόσιος χορός. Οι στεγαζόμενοι είναι πολλοί, ιδίως κατά την θερινή περίοδο με τις εργασίες στο λιμάνι, στα εργοστάσια. κ.α. Το καταστατικό του εξετυπώθει το 1913 στην Πάτρα. Απέκτησε το οίκημα όπου είναι η φιλαρμονική τώρα και άλλο ακίνητο από κληρονομιά του Λεωνίδα Θεοφίλου το 1938. Πρόεδροι: Διον. Τόφαλος, Δημ. Θεοφίλου, Χρ. Λαμπρόπουλος. Ι. Δότσικας (από το 1970). Απέκτησε και άλλα ακίνητα στην Πάτρα (Στέγη Θεοφίλου, έναντι Παλ. Νομαρχίας, οικόπεδο και νέα κτήρια. Φιλοξενεί κυρίως άπορες φοιτήτριες., κ.α.).

Άσυλο Αστέγων. Εξαίρεται η δράση του. (Δ.Σ. 5/12/1913).

Άσυλο Ανιάτων. Υπάρχει κληροδότημα Σταμπάδου 25.000 δρχ. (Δ.Σ. 26/4/191).

Άσυλο φρενοβλαβών. Δίνεται πίστωση για την λειτουργία του (Δ.Σ. 22/12/1914) Από τότε λειτουργεί στην ιδιωτική κατοικία Λάππα. Θα κτισθεί δίπλα στα σφαγεία ιδιοκτησίας του Δήμου. Εγκρίνεται

(Δ.Σ. 5/2/1915). Οι τρόφιμοι 30 σήμερα (Δ.Σ. 10/8/1915). Ανεγέρθη δαπάνη δημάρχου Μπουκαούρη (Δ.Σ. 14/4/1916).

Βενετόπουλος Χρυσόστομος εκ Πατρών (1912) Ηπειρωτικής. καταγωγής. Αδελφός της μονής Γηροκομείου, ιεροκήρυξ Πατρών από το 1945 και από το 1950 Ιωαννίνων. Το Νοέμβριο του 1957 έγινε βοηθός επίσκοπος Αθηνών ως Κερνίτσης και το 1967 έλαβε την μητρόπολη Φωκίδος. Απεβίωσε το 1980. Έγραψε και πραγματεία για την επισκοπή Κερνίτσης. Άφησε κληροδότημα για κατασκευή ναού σε μονή γηροκομείου προς τιμήν Ιωάννου Χρυσοστόμου ο οποίος και κτίστηκε.

Βιομηχανία, βιοτεχνία. Μεγάλη ήταν η ακμή του Θ' αιώνα στα υφαντουργεία (μεταξωτά, λινά και πορφυρά υφάσματα και τάπητες). Το 1828 δημιουργήθηκαν 50 καφενεία στην Πάτρα, από τα οποία 15 με μπιλιάρδο. Ξυλουργοί, βυρσοδέψες, επιπλοποιοί, ανοίγουν τα εργοστάσια τους. Με τον νόμο ΜΓ' του Μαΐου 1846, δίνεται στον Πατρινό επιχειρηματία Π. Φωτεινό, ο δημόσιος υδρόμυλος της περιοχής Σαραβαλίου μαζί με 80 στρέμματα γης, συμπεριλαμβανομένου και του ερειπίου εθνικού παλαιοπύργου για να αναγείρει κατάστημα της βαμβακοκλωστικής. Το εργοστάσιο λειτούργησε από το 1846 χρησιμοποιώντας βαμβάκι ελληνικό. Ήταν εργοστάσιο νημάτων με υδρόμυλο και αλευρόμυλο. Με νόμο του 1861 χαρίσθηκαν οι τόκοι προς το Δημόσιο λόγω της διεθνούς τότε κρίσεως. Στις 28/12/1859 συνίσταται « Ανώνυμη Εταιρία Οινοποιίας

Ευρωπαϊκής ». Το 1873 ιδρύεται η « Αχαΐα » του Κλάους και το 1893 η εταιρία του Άμβουργερ. Το 1858 η Οινοποιητική εταιρία. Το 1861 ιδρύεται η « Ανώνυμη Εταιρία Ελληνική Χαρτοποιία » που είχε σκοπό την κατασκευή και πώληση χαρτιού.

Το 1869 υπήρχαν στην Πάτρα τρία ατμοκίνητα εργοστάσια. Το 1875 ήταν 7, δυνάμεως 111 ίππων. Υπήρχαν 14 κλωστήρια που απασχολούσαν 58 εργάτες. Το 1876 υπήρχαν δύο αλευρόμυλοι με 105 εργάτες. Λειτουργούν και δύο εργοστάσια τριβής του θείου για την σταφιδάμπελο, επίσης αγγειοπλαστείο, 3 κηροποιεία, 1 μηχανουργείο, 4 οινοποιεία, 7 οινοπνευματοποιεία, 4 τυπογραφεία. Το 1855 λειτούργησε κιβωτιοποιείο σταφίδας ατμοκίνητο, εργοστάσιο πριονισμού ξυλείας, αλλά και κατασκευής αλουμινίων. Το 1884 ιδρύεται Εμπορικός και βιομηχανικός σύλλογος στην Πάτρα. Το 1892 ιδρύεται βιομηχανία φανελοποιίας Αν. Αναστασοπούλου, η οποία το 1925 εγκαταστάθηκε σε εργοστάσιο έναντι σιδηροδρομικού σταθμού Αγίου Διονυσίου.

Η πρώτη ατμοκίνητη μηχανή λειτούργησε στο εργοστάσιο του Γεωργίου Κόγκου το 1857, στο οποίο κατασκευάζεται η γιάμπελη (οπός γλυκορρίζης συμπυκνωμένος). Το εργοστάσιο μετεβλήθη αργότερα σε νηματοποιείο, ατμόμυλοι Τριάντη και ήταν ηλεκτροκίνητο της εταιρίας «Αγ. Γεωργίου». Υπάρχουν και εργοστάσια τεχνιτών ανθέων, 3 εργοστάσια καρφοβελονοποιίας, εργοστάσιο αλευροποιίας και ζυμαρικών είναι του Λάλιου που ιδρύθηκε το 1870, Τριάντη (1873), Καράμπελα (1872) εργοστάσιο αρωματοποιίας και παγοποιείο από το 1895. Το 1885 λειτουργούσαν τα εξής εργοστάσια: ατμόμυλοι Α. Τσακασιάνου, Καράμπελα και Καρέλη, θεοτριβείον Βιτάλη, χυτήριο επί της οδού Γερμανού, βαρελοποιείο Αποστόλου (αργότερα

σταφιδεργοστάσιο Βουρλούμη), κλωστήριο Κλ. Παπαθεοδώρου, ατμόμυλος Λ. Λάλιου και Α. Ρηγοπούλου, προκοποιείο Τζίνη, φωσφοροποιείο Καρόκη, θειοτριβεία, κλωστήρια κ.λ.π.

Η «Αχαΐα» παράγει ετησίως 120.000 βαρέλια (50 οκάδων το κάθε ένα) οίνων (μαυροδάφνη και κονιάκ), εξαγομένων στην Ευρώπη. Η οινοποιεία του Άμβουργερ εξάγει 30.000 εκατόλιτρα. Η οινοποιεία του Κ. Συψώμου (1867) παράγει 200.000 επιτραπεζίων οίνων. Τρία εργοστάσια ζυμαρικών, του Λιάλιου ήταν υδροκίνητο, των Καράμπελα και υιών Γ. Τριάντη ατμοκίνητα. Παράγουν ετησίως 15 εκατ. οκάδες αλεύρι και 50.000 οκ. ζυμαρικών. Τα κλωστήρια Τριάντη (1878) και Κλ. Παπαθεοδώρου (1882) παράγουν 180.000 οκάδες νημάτων. Ξυλουργικά εργοστάσια Μαμάκη, Τασοπούλου, φραγκοπούλου κ.λ.π. σχίζουν 200.000 κορμούς ελάτων. Το εργοστάσιο Γιανακοπούλου (1892) παρασκευάζει πλάκες τσιμέντου χρωματιστές. Εργοστάσιο ψεκαστήρων αδελφών Πραποπούλων. Το 1901 έγινε βιοτεχνική έκθεση στην Πάτρα.

Το α΄ κλωστήριο γίνεται στην Πάτρα από τον Π. Φωτεινό και ήταν υδροκίνητο. Ο Διονύσιος Αργυρόπουλος ιδρύει ατμοκίνητο εργοστάσιο οινοπνευματοποιίας. Φωτογραφείο αδελφών Ρωμανίδη, εργοστάσιο ασπρρορούχων ιδρύθηκε από την Διονυσία Ευσταθίου. Η εταιρία Αδελφοί Τριάντη υφίστατο το 1869. Συνεστήθη εργοστάσιο καρεκλοποιίας.

Το 1831 έχουμε την πρώτη βιομηχανία γιάμπολης (γλυκορρίζης). Το 1843 υπάρχουν 4 επιχειρήσεις που απασχολούν 48 εργάτες, το 1846 οι βιοτεχνίες της Πάτρας αυξάνονται. Από το 1851 έχουμε το εργοστάσιο γλυκορρίζης του Γεώργιου Κόγκου με 40.000 τόνους παραγωγή. Από το 1857 λειτούργησε στην Πάτρα ατμοκίνητη

μηχανή 8 ίππων και έχει 12 μόνο εργάτες αντί 60 που χρειαζόταν πριν. Το εργοστάσιο γλυκορρίζης μετετράπη σε νηματουργείο. Επακολουθεί το α' βιομηχανικό εργοστάσιο της Ελλάδας, το βαμβακοκλωστήριο Π. Φωτεινού (1846). Το 1876 λειτουργούν 4 κλωστήρια με 476 άνδρες εργάτες και 608 γυναίκες. Η αλευρομηχανία Τριάντη ιδρύθηκε το 1873. Η αλευρομηχανία Λιάλιου στην περιοχή Περιβόλα είναι παλαιότερη. Το 1853 ο Λουκάς Λιάλιος μετέβαλε την βιοτεχνία σε βιομηχανία. Το 1873 οι αδερφοί Λιάλιου ίδρυσαν παρόμοια βιομηχανία επί της οδού Κανακάρη και Αγ. Νικολάου. Το 1879 έχουμε τον ατμόμυλο Αρσένη και Τσακασιάνου, το 1872 την αλευροποιία - ζυμαροποιία Καράμπελα επί της οδού Αγ. Ανδρέου (Κατόπιν μύλοι Π. Μπρούτζου και αργότερα Ε. Λαδόπουλου). Το 1873 αποφασίζεται η ίδρυση υαλουργείου από τον Διονύσιο Τσικλητήρα. Από το 1870 έχουμε το ζυμαροποιείο του Ν. Δικήφρονος, των αδελφών Λιάλιου και από το 1872 του Β. Καράμπελα. Από το 1870 η ζυμαροποιία είναι ανεξάρτητος κλάδος από την αλευροποιία.

Ο Λορέντζος Μάμος ίδρυσε γύρω στο 1870 - 1880 εργοστάσιο ζυθοποιίας. Επίσης ίδρυσε το 1866 αμαξοποιείο. Ο Χαράλαμπος Π. Κρητικός ιδρύει το 1859 υφαντήριο - βαφείο κάτω από τα Ψηλά Αλώνια. Η ποτασσοποιία του Σπ. Βάλβη το 1842 απασχολεί 12 εργάτες. Το 1859 έχουμε 19 βυρσοδεψεία με 60 εργάτες.

Και πριν από τον α' παγκόσμιο πόλεμο έχουμε βιομηχανική ανάπτυξη της Πάτρας. Τα σημαντικότερα εργοστάσια είναι: Ζυθοποιείο Πέτρου Μάμου, οινοποιία Άμβουργερ (μετά τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο έγινε Ελληνική Εμπορική Εταιρία Εισαγωγής Εξαγωγής, ζυμαρικών Μίσκο (Παπαχρυσάνθου), Τζαμαρία Μπουχάγερ (καρότσες αυτοκινήτων), Πειραιϊκής Πατραϊκής δύο εργοστάσια

κλωστοϋφαντουργίας, Β.Γ. Μαραγκοπούλου βιομηχανία βάμβακος, Π. Χ. Κρητικού δύο εργοστάσια νηματοργείου και κλωστηρίου, ΒΕΣΟ δύο εργοστάσια πυρηνελαίων, σάπωνος, οινόπνευματος, γλυκόζης και αμύλου, Β. Γ. Λαδοπούλου χαρτοποιίας δύο εργοστάσια, Μύλοι Αγ. Γεωργίου, Ηλιοπούλου εργοστάσιο καλτσών, Ν. Γ. Βέτσου εργοστάσιο καλτσών, Πραποπούλου εργοστάσιο μεταλλουργίας.

Οι αλευρόμυλοι Τριάντη (1910), το 1936 περιέχονται στην εταιρία Πειραιώς Άγιος Γεώργιος. Η Ζυθοποιία Μάμου το 1937 συγχωνεύεται με την ΦΙΞ Αθηνών. Έκλεισε το 1967. Η επιχείρηση Μαραγκοπούλου αρχίζει στις αρχές του αιώνα, απέκτησε δύο εργοστάσια υφαντουργίας,. Η Πειραιϊκή Πατραϊκή δημιουργείται το 1932. Η Μίσκο εξαγοράζει το 1953 την μακαρονοποιία Παπαχρυσάνθου που λειτουργεί στην Πάτρα από το 1926.

Το 1930 έχουμε στην Πάτρα 1.349 βιομηχανικές εγκαταστάσεις και 7.732 απασχολούμενους εργάτες. Με συμμετοχή Ιταλικών, Ισραηλινών και Ελληνικών κεφαλαίων του εξωτερικού ιδρύθηκε το 1927 η Α.Ε. Εμποροβιομηχανικών Επιχειρήσεων Β. Μαραγκόπουλος με έδρα την Πάτρα και κεφάλαια 32.600.000 δρχ.

Βιβλιοθήκες. Ο γυμνασιάρχης Αλ. Ραδινός δώρισε στο Α΄ γυμνάσιο 600 τόμους. Ο δημοτικός σύμβουλος δικηγόρος Γ. Παναγόπουλος στην συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου της 15/6/1879 ζητεί την ίδρυση βιβλιοθήκης. Ο Σύλλογος Αθηνών «Βύρων» στέλνει για τον σκοπό αυτό 240 τεύχη. Δωρεά 800 τόμων έχουμε από τον δήμαρχο Γεώργιο Ρούφο.

Η Δημοτική βιβλιοθήκη τέθηκε σε λειτουργία στον άνω όροφο της οικίας караμανδάνη και έγιναν τα εγκαίνια την 30/11/1947 με 18.200 τόμους, εκ των οποίων 13.500 ξενόγλωσσοι. Από το 1947 λειτούργησε Αμερικανική βιβλιοθήκη που δωρίστηκε τελικά (1976) στην Δημοτική βιβλιοθήκη.

Ο Ανδρέας Αθανασόπουλος είχε κληροδοτήσει την οικία του (Φιλοποίμενος - Μαιζώνος - Βότση) στον Δήμο και οι κληρονόμοι του δέχθηκαν να κτισθεί βιβλιοθήκη (αντί ναού ή παρθεναγωγείου που έλεγε η διαθήκη). Η ανέγερση άρχισε το 1931, διακόπηκε μέχρι το 1954, οπότε ο δήμαρχος Β. Ρούφος αποπεράτωσε την οικοδομή και στις 20/5/1957 εγκαινίασε την λειτουργία της, Έχει περί τους 100.000 τόμους με τις βιβλιοθήκες των Θάνου Βουρλούμη, Δημήτρη Γούναρη, Ανδρέα Μιχαλακόπουλο, Δ. Μαξίμου, Α. Γιδοπούλου, Ιωάννη Βιτάλη, Ηλία Κυριακοπούλου, Αγγ. Νικολοπούλου κ.α. Οι Μιχάλης και Φωκίων Κόλλας δώρησαν κτήριο τους επί της Αγ. Ανδρέου και ακτής Όθωνος αμαλίας το 1957, το εισόδημα του οποίου διατίθεται μόνο για αγορά βιβλίων.

Αξιόλογες βιβλιοθήκες στην πάτρα είχαν οι Ανδρέας Γαλανάκης, Μάρος Πραπόπουλος, Μ. Κόλλας, Ν. Ράλλης κ.α.

Η βιβλιοθήκη Βιοτεχνικής Εταιρείας Πατρών στις 8/4/1901 είχε 4.000 βιβλία. Η δημοτική βιβλιοθήκη έχει σπάνια και πολύτιμα βιβλία εκ δωρεών Δ. Γούναρη και Ανδρέα Μιχαλακοπούλου.

Βούδ Θωμάς Γουλιέλμος (1816 - 1894). Ήλθε στην Πάτρα το 1843, και απεβίωσε εδώ στις 28/1/1894 σε ηλικία 78 ετών ως πρόξενος Αγγλίας. Στην θέση της επαύλεως του δίπλα στα Υψηλά Αλώνια βρέθηκαν εκεί αγάλματα Αρτέμιδος, γυναίκας τηβεννοφόρου, προτομή Ιάκχου, κεφαλή Δ' αι. π.Χ. σάτυροι, ανάγλυφον Μίθρα Β' αι. μ.Χ., κεφαλή γυναικός, Αφροδίτη, γυναικός, Ερμής, Ηρακλής (ρωμαϊκά), ανάγλυφο Ασκληπιού, επιτύμβιο, κεφαλή εικονιστική κ.α. Έκτοτε τοπωνύμιο εκ της επαύλεως του. Διηύθυνε τον σταφιδικό οίκον του Μπάρφ (1867). Το 1846 πρόξενος της Μ. Βρετανίας σε όλη την Πελοπόννησο. Στην Πάτρα ήρθε το 1843. Η εφημερίδα "Φορολογούμενος" για τον θάνατο του εκδίδει πένθιμο το φύλλο 29/1/1894.

Φρειδερίκος Βούδ. Η οικογένεια του δώρισε στο μουσείο Πατρών την αρχαιολογική του συλλογή (χάλκινο κορινθιακό αρχαϊκό κράνος, αγγεία, πήλινα ειδώλια και μεγάλο αναθηματικό ανάγλυφο του Δ' αι. π.Χ. του θεού Ασκληπιού, καθήμενου με εννέα σεβίζοντας.

Βουρλούμης Θεόδωρος. Ιδρυτής μεγάλου σταφιδεξαγωγικού οίκου των Πατρών. Γεννήθηκε στο Κουμάνι Ηλείας το 1851, ήλθε όμως 8 ετών και εγκαταστάθηκε στην Πάτρα. Μαζί με τον εκ Σμύρνης Ι. Παππά άνοιξε σταφιδικό γραφείο στο Λονδίνο, όπου έμεινε για 43 έτη και πέθανε μέσα στο γραφείο του. Ήταν ο πατέρας της Προνομιούχου Εταιρείας της σταφίδας "Ένιαίας"

Βουρλούμης Παναγιώτης. Φοίτησε στο Ελληνικό σχολείο και γυμνάσιο Πατρών κοντά στον ήδη εγκατεστημένο στην Πάτρα αδελφό του Θεόδωρο. Το 1887 πηγαίνει από την Πάτρα στην Μασσαλία. Επανέρχεται το 1894. Παντρεύτηκε την Ελευθερία, ανιψιά του Χρήστου Κορούλλου ιατρού και συγγραφέα. Το 1910 αναμίχθηκε στην πολιτική, εκλέχτηκε βουλευτής και έγινε Υπουργός Επισιτισμού το 1918 και εθνικής οικονομίας το 1928 - 1932. Ως πρόεδρος της Επιτροπής εμπειρογνομόνων επί του οικονομικού προβλήματος συνέταξε έκθεση το 1927. Πήρε πτυχίο Νομικής και αναχώρησε για την Γαλλία για να συνεχίσει τις σπουδές του. Με την εφημερίδα «Νεολόγος» είχε στενό δεσμό και έγραφε την ετήσια ανασκόπηση την 1η Ιανουαρίου κάθε έτους.

Βουρλούμης Ανδρέας. Ζωγράφος. Ζωγράφησε το Ημερολόγιο 1971 εταιρείας Τσιμέντων “ Ηρακλής” , Όλυμπος με τοπία Αχαΐας και Ηλείας. Άριστη προσωπογραφία του ιατρού Χρ. Κορούλλου εδωρήθη από αυτόν στην Σχολή Λαού και στον Ερυθρό Σταυρό Πατρών.

Βουρλούμης Θάνος, ανιψιός του παραπάνω, πρόεδρος Δημοτικού Συμβουλίου, Εμπορικού Επιμελητηρίου, Δημοκρατικών Συλλόγων, Πέθανε το 1943. Η πολύτιμη βιβλιοθήκη του διασώθηκε στην Δημοτική Βιβλιοθήκη Πατρών. Η σύζυγος του Έλσα φυλακίστηκε από τους Γερμανούς στην Πάτρα και μετά από βασανιστήρια απεβίωσε στις 28/1/1944.

Βουρλούμης Παναγής, Επί έτη δημοτικός σύμβουλος. Είχε σπουδαία βιβλιοθήκη, η οποία τελικώς περιήλθε στην Δημοτική Βιβλιοθήκη Πατρών. Υπηρέτησε την πόλη. Πρόεδρος Εμπορικού Επιμελητηρίου.

Βουτζανζή Γαρουφαλλιά, κάτοικος Πατρών, αφιέρωσε την περιουσία της, στην μονή Αγ. Γεωργίου Κορινθίας. Παρόμοια ήταν και η περίπτωση της **Γαρουφαλιάς Βολέμη**.

Βρεφοκομείο. Το 1714 αρχίζει η λειτουργία ειδικού ιδρύματος για τα εγκαταλελειμμένα νόθα βρέφη και δημοσιεύεται ο κανονισμός λειτουργίας του 12/9/1714. Σύμφωνα με αυτόν με Διάταγμα της Ενετικής Γερουσίας της 26/7/1714, εγκρίθηκε το από 20/4/1713 Διάταγμα για την σύσταση στην πάτρα του Hospitale dei bastardelli.. Όλοι οι υπεύθυνοι για τα παιδιά αυτά καταβάλλουν δύο σολδία. Ο ιατρός και ο χειρουργός μισθοδοτούνται. Υπάρχουν δύο πτέρυγες, η λατινική και η του ελληνικού ρυθμού από τον Λοράνδρο Βωβό.

Κατά την έκθεση των ιατρών **Ι. Α. Γιαννοπούλου** και **Χ. Π. Κορύλλου**, στην Πάτρα 1873 : « τα νόθα εκτίθενται συνήθως στους νάρθηκες των εκκλησιών, όθεν υπό των ευταξιών παραλαμβανόμενα παραδίδονται στην αστυνομία, η οποία φροντίζει και παραδίνει αυτά σε υπεύθυνους από τον Δήμο μισθοδοτούμενους ». Το 1872 ο Δήμος για νοθοτρόφους, εμβολιασμό και φάρμακα εξόδεψε 39.493 δρχ. Δια της υπ' αριθμόν 105/1873 πράξεως του Δημοτικού Συμβουλίου Πατρέων συστάθηκε το δημοτικό Βρεφοκομείο υπό τον Δήμαρχο **Γ. Ρούφο**. Κατά την πρώτη σύσκεψη του συμβουλίου στις 13 Ιουλίου 1873 απεφασίσθη η μίσθωση της επί της οδού ανεξαρτησίας οικίας **Στ. Κοντογούρη** προς προσωρινή λειτουργία, διευκρινίσθηκε δε ότι « δια

της λέξεως Βρεφοκομείο εννοεί το κατάστημα στο οποίο εισέρχονται τα έκθετα βρέφη ». Από το έτος εκείνο άρχισε η λειτουργία του, τον Αύγουστο όμως του 1875 εμισθώθη άλλη οικία (Γ. Κωνσταντινίδου) στην άνω πόλη (οδός Νοσοκομείου). Το 1988 ήταν έκθετα 100. Ο Ι. Γερούσης παρεχώρησε προσωρινά την οικία του στα Ταμπάχανα για όσα από τα βρέφη είχαν ασθενήσει, η θνησιμότητα όμως ήταν μεγάλη. Το 1880 ο Γεώργιος Σωτηριάδης ονομάζεται ευεργέτης και το 1898 εκλέγεται μέλος του Αδελφάτου. Συζητήθηκε η εγκατάσταση στο ανεγειρόμενο Παρθεναγωγείο σε οικόπεδο που δόθηκε από τον Γεώργιο Στρούμπο (τόρα Βρεφοκομείο). Οι εκτελεστές της διαθήκης του τελευταίου Θωμάς Βούδ και Γεώργιος Σωτηριάδης απεδέχθησαν το 1899.

Ο Δήμος απλώς πλήρωνε τα έξοδα τροφής των εκθέτων βρεφών. Βρέθηκε οίκημα και ιδρύθηκε βρεφοκομείο. Πρωτοστατεί ο Γ. Παναγόπουλος. Ο Δήμος συντηρεί ήδη νηπιακό ορφανοτροφείο για τα απόκληρα έκθετα. Δόθηκε παράσταση στο θέατρο μαθητών του Γυμνασίου υπέρ του Βρεφοκομείου. (« Φοίνιξ » 7/2/1875).

Στις 26/3/1899 ετέθη ο θεμέλιος λίθος του νέου οικήματος στο ύψωμα Σακκέτου. Κτίζεται το νέο κτίριο. Δωρητής είναι ο Γ. Σωτηριάδης. Η δωρεά του στοίχισε 80.000. Εγκαταστάθηκε το βρεφοκομείο στο νέο οίκημα (3/4/1900).

Το 1880 ο Γεώργιος Σωτηριάδης ονομάζεται ευεργέτης και το 1898 εκλέγεται μέλος του αδελφάτου. Κτίσθηκε τότε παρθεναγωγείο σε οικόπεδο που δώρισε ο Γεώργιος Στρούμπος.

Βρής Ανδρέας (1895 - 1953). Εξέδωσε την εφημερίδα “ Λαϊκόν Βήμα”, το 1935 και την εφημερίδα “ Ταχυδρόμος ” που μετονομάστηκε σε “ Εθνικός Κήρυξ ”, την οποία συνεχίζουν τα παιδιά του. Το 1970 έγινε εβδομαδιαία και εξεδόθη η ημερησία “ Ημερήσιος Κήρυξ ” και έκτοτε εκδίδεται συνεχώς.

Γεροκωστόπουλος Αχιλλέας. (1850-1900), δικηγόρος και βουλευτής Πατρών, καταγόμενος από την Ήπειρο. Ο θείος του Χριστόδουλος ήταν δικηγόρος Πατρών το 1832. Το 1890 έγινε υπουργός Εκκλησιαστικών και Εκπαιδείσεως. Από αυτόν το Γυμναστήριο Πατρών και άλλα έργα. Με την διαθήκη του άφησε πολλά υπέρ κοινοφελών σκοπών για την Πάτρα.

Όταν ήταν φοιτητής στην Αθήνα δημοσίευσε έμμετρη παράφραση μετά προλόγου του οιδίποδος τύραννου. Τελείωσε τις σπουδές του νεώτατος και έγινε νομικός. Εξελέγη βουλευτής Πατρών 1885, 1887, 1890 και υπουργός. Εστήθη η προτομή του στο νεκροταφείο. Ιστορική ήταν η « Μπαράκα » ιδιοκτησία του επί της οδού Ερμού 61 μόνιμο εκλογικό του κέντρο.

Η οδός Ανεξαρτησίας μετονομάζεται σε Αχιλλέα Γεροκωστοπούλου (Δ.Σ. 19/7/1909).

Γεροκωστόπουλος Κωνσταντίνος (1865 - 1921), ανιψιός του Αχιλλέα, γεννήθηκε και αυτός στην Ήπειρο, εξελέγη βουλευτής Πατρών το 1902, Υπουργός Εκκλησιαστικών το 1909. Πληρεξούσιος στην Εθνοσυνέλευση του 1920, πέθανε στις 26/11/1921 και τάφηκε στην Πάτρα. Είχε διατελέσει και δημοτικός σύμβουλος Πατρών. Στο δημοτολόγιο Πατρών εγγράφεται το 1833 ετών 45, έγγαμος, κτηματίας.

Αχιλλέας Κωνσταντίνος Γεροκωστόπουλος, δικηγόρος και βουλευτής Πατρών συνεχώς (1950-1967), γραμματέας και κοσμήτωρ της βουλής (1952-1954), υπουργός Παιδείας από 1955-1958, το 1961-1963 υφυπουργός Προεδρείας Κυβερνήσεως και το 1967 υπουργός Εξωτερικών.

Γεωργιάδης Μιχάλης. Γεννήθηκε στην Κύπρο το 1810. Πέθανε στην Πάτρα στις 10/6/1876. Πήγε στο Ναύπλιο και εργάστηκε στο Εθνικό Τυπογραφείο επί Καποδίστρια. Το 1838 στην Πάτρα συνέστησε πρώτος στην πόλη τυπογραφείο και εξέδωσε τις εφημερίδες «Ηχώ των Επαρχιών», την «Καρτερία» και τον «Μίνωα». Δίπλα σε αυτόν εργάστηκαν οι Δημοσιογράφοι Χαλκιάπουλος, Χρυσανθακίδης, Λόντος, Κωστάκης κ.α.

Γούναρης Δημήτριος. Γεννήθηκε στην Πάτρα στις 5/5/1866 από έμπορο πατέρα. Η οικογένεια του ήλθε από το Άργος το 1835. Ο Δημήτριος Γούναρης άριστευσε στο Ελληνικό Λύκειο Πράπα και Γκιαούρη. Επανάλθε στην Πάτρα μετά από τριετείς σπουδές στην Ευρώπη. Ήταν γραμματέας στην επιτροπή Οικονομικού Σιτηρεσίου. Στις εκλογές του 1905 η εφημερίδα «Νεολόγος» τον υποστηρίζει θερμότατα. Λόγος του Γούναρη στην Βουλή δημοσιεύεται στον «Νεολόγο» (24/5/1906) σε μεγάλο σχήμα. Κινδύνεψε να φονευθεί από τυχαίο πυροβολισμό διασκεδαζόντων αλλά δεν υπέβαλλε μήνυση.

Προτείνεται από την εφημερίδα «Ακρόπολη» για αρχηγός του Θεοτοκικού κόμματος. (10/9/1909).

Από το 1893 δικηγόρησε στην Πάτρα και διακρίθηκε σαν δικανικός ρήτορας. Πρωθυπουργός από τον Φεβρουάριο του 1915 και πάλι το 1920 - 1922. Ασθένησε βαριά από τύφο και καταδικάστηκε σε τουφεκισμό από Έκτακτο Στρατοδικείο στις 28/11/1922 στο Γουδί. Με την διαθήκη του άφησε την βιβλιοθήκη του στο Δήμο Πατρών.

Ολόσωμη προσωπογραφία του εφιλοτέχνησε ο Επαμεινώνδας Θωμόπουλος και βρίσκεται στην Δημοτική Βιβλιοθήκη Πατρών.

Δαμίρης Δημήτριος. Γεννήθηκε στην Κέρκυρα το 1873 και πέθανε στην Πάτρα το 1939. Η καταγωγή του ήταν από την Χιμάρα. Το 1930 παρέλαβε ως συγγενής από διαθήκη, το αγρόκτημα Γερούση δίπλα στον Αγ. Αθανάσιο, το οποίο τελικά άφησε στο νοσοκομείο και Πτωχοκομείο Πατρών. Ανεγέρθη και λειτουργεί εκεί το νοσοκομείο της πόλης ο «Άγιος Ανδρέας».

Διακίδης Ιωάννης. Βιομήχανος στην Πάτρα, προερχόμενος από την Σύμη Δωδεκανήσου. Ανήγειρε καταφύγιο Ορειβατικού στην κορυφή του Παναχαϊκού. Δώρισε το ισόγειο του ακινήτου του στην σχολή Λαού, η οποία ονομάστηκε Διακίδειος και δύο ακίνητα στην Χριστιανική Εστία Πατρών. Ο αδελφός του Θεμιστοκλής διακρίθηκε στον αθλητισμό. Εξέδωσε το περιοδικό «Πεζοπορεία». Εφονεύθη στις 8/5/1944 μετά από συμπλοκή ανταρτών και Γερμανών στην Πάτρα

στην διασταύρωση Τριών Ναυάρχων και Κανακάρη. Οι σφαίρες ρίχτηκαν κατά των Γερμανών και του Τάγματος ασφαλείας.

Διακίδειος Σχολή, αίθουσα διαλέξεων και πνευματικών εκδηλώσεων. Έχει ιδιόκτητο ακίνητο (Κανάρη 58) από δωρεά του Ιωάννη Διακίδη. Λειτουργεί εκεί από το 1949.

Ερυθρός Σταυρός. Ιδρύεται τον Νοέμβριο του 1877 παράρτημα του εν Γενεύη « Συλλόγου επικούρου των εν πολέμω τραυματιών » από κυρίες και ενεργεί εράνους στην πόλη. Στο φύλλο του «Φορολογούμενου» (9/12/1877) δίνεται η ιστορία του Ερυθρού Σταυρού και κατάλογοι εισφορών. Η ίδια εφημερίδα στις 16/12/1877 αναγράφει ότι πρώτος από τους ιατρούς ο Χρήστος Κορύλλος προσέφερε τις υπηρεσίες του. Ανατέθηκε σ' αυτόν η μετάφραση στα ελληνικά του συγγράμματος του Γερμανού ιατρού Έσμαρχ « Εγχειρίδιον της εν πολέμω χειρουργικής τέχνης ». Συνελέγη ποσό 10.000 δρχ. το οποίο και έστειλε στο κεντρικό Αθηνών η Επιτροπή Πατρών υπό την κ. Σουσάνα Γερούση. Ο ιατρός Χρήστος Κορύλλος εκπαιδεύει 14 νέους ως νοσοκόμους. Διοργανώνεται και λαχειοφόρος αγορά και ότι υλικό περίσσεψε, δόθηκε στο δημοτικό Νοσοκομείο Πατρών.

Κατά την εφημερίδα «Αγγελιοφόρος» (5/1/1878) την εν Πάτραις Επιτροπή κυριών συνέστησε ο υπό τον Γ. Παναγόπουλο Αχαϊκός

Σύλλογος. Τον Ιανουάριο του 1881 συνίσταται επιτροπή εράνων του Ερυθρού Σταυρού από τις κυρίες Γερούση, Βούδ, Άμβουργερ, Κανακάρη, Πετιμεζά, Χοϊδά, Μαλτέζου και Χατζοπούλου.

Τον Νοέμβριο του 1885 έχουμε εκκλήσεις για εισφορές λόγω της επιστρατεύσεως. Στην Επιτροπή τώρα μετέχουν και κύριοι και πρόεδρος της επιτροπής είναι ο διευθυντής της Εθνικής Τράπεζας Όθ. Λεβέντης. Συγκεντρώθηκαν 8.615 δρχ. (Φορολογούμενος 29/11/1885).

Με τον πόλεμο του 1897 δραστηριοποιούνται και οι κυρίες της Επιτροπής. Τώρα δίνονται μαθήματα νοσοκόμου σε γυναίκες και διδάσκει ο χειρουργός Θ. Ζαΐμης. Δημιουργείται νοσοκομείο στην Αμφιλοχία με χειρουργό τον Θ. Ζαΐμη και φαρμακοποιό τον Κανέλλο Κανελλόπουλο. Δημιουργείται και νοσοκομείο και στο Στρούμπειο παρθεναγωγείο Πατρών επί της οδού Μαιζώνος, όπου κυμάτιζε η σημαία του Ερυθρού σταυρού, για τους τραυματίες. Νοσοκομείο όμως λειτούργησε και στην Πάτρα, το 1912-13 και περίθαλψε 700 τραυματίες. Κληροδοτείται στον Ερυθρό Σταυρό οικία για σταθμό α΄ βοηθειών.

Το νοσοκομείο του 1912-1913 λειτούργησε στο Δημοτικό Νοσοκομείο υπό τον ιατρό Χρήστο Κορύλλο. Το επισκέφθηκε και ο Ανδρέας Μιχαλακόπουλος. Άρθρο βουλευτού Γ. Λαμπρινοπούλου περί ιστορίας του Ερ. Σταυρού (Νεολόγος 15.10, 8,9,28.11.1912). Το 1915, μετά από πρωτοβουλία της Βασ. Σοφίας, έρχονται στην Πάτρα οι καθηγητές της ιατρικής Μακκάς και Κούζης και δίνουν ομιλία στο Ιντεάλ. Συνίσταται τμήμα Πατρών υπό τον δήμαρχο και αντιπρόεδρο τον Χρ. Κορύλλο και Εφορεία κυριών υπό την Μαρία Σωτηριάδου. Εκπαιδεύονται γυναίκες νοσοκόμοι.

Το 1919 ο αμερικάνικος Ερυθρός Σταυρός ιδρύει βρεφικό σταθμό στην Πάτρα υπό του ιατρού Γ. Τσακίρη. Το 1921 λειτούργησε σταθμός α΄ βοηθειών, αλλά του Δήμου. Επί εχθρικής κατοχής λειτούργησε ο διεθνής Ερυθρός Σταυρός. Το 1945 αναδιοργανώθηκε πλήρως με πρόεδρο τον Ν. Νικολάου (δ/ντην Λαϊκής Τραπέζης), Σπυρ. Παναγόπουλο, Περ. Σταματιάδη, Ανδρ. Μουτούση, Ανδρ. Λασκαράτο και γραμματέα τον Κ. Τριανταφύλλου, λειτούργησε το Καραμανδάνειο νοσοκομείο Παιδων, σχολή εθελοντών αδελφών, σταθμός α΄ βοηθειών, ιατρεία, σταθμός αιμοδοσίας κλπ.

Φάρμακα διέθεσε ο Ε.Ε.Σ. στο νοσοκομείο Πατρών το 1885 για τους νοσηλευόμενους τραυματίες από εκτροχιασμό αμαξοστοιχίας κοντά στο Κιάτο. Ο Ερυθρός Σταυρός Πατρών με τον ιατρό Χρήστο Κορύλλο έστειλε και μοιράσθηκαν σε σεισμοπαθείς Τριφυλίας το 1886 2.110 οκάδες παξιμάδι και 65 οκάδες γαλέτα. Στις 23/8/1888 αποστέλλεται στην Ιθάκη νοσηλευτικό κλιμάκιο Ε.Ε.Σ. κατά επιδημία ευλογιάς υπό την επιστημονική καθοδήγηση του ιατρού Χρήστου Κορύλλου. Το Νοέμβριο του 1887 ιδρύεται το παράρτημα Πατρών Ε.Ε.Σ. με τον διακεκριμένο ιατρό Χρήστο Κορύλλο το οποίο αναβαθμίσθηκε το 1915 με την καθιέρωση του θεσμού των επαρχιακών τμημάτων σε τμήμα, με συμβούλιο που το αποτελούσαν οι Β. Αντωνοπούλου, Καν. Κανελλόπουλος, φαρμακοποιός, Σπ. Σπυρόπουλος, Ν. Τριάντης και Μαρία Σωτηριάδου ως πρόεδρος της επιτροπής κυριών. Στη σχολή φοίτησαν το 1915/16, 16 μαθήτριες και το 1916/17, 19 μαθήτριες.

Το 1937 το Τμήμα Πατρών, ίδρυσε μαθητικό ιατρείο. Ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός απεσύρθη από την Πάτρα στις 3/2/1945. Στην Πάτρα λειτούργησε η κεντρική επιτροπή διατροφής υπό τον διευθυντή της

Εθνικής Τράπεζας Χονδροδήμο (διανομή σίτου), η επιτροπή διατροφής βρεφών και παιδών υπό τον Ανδρέα Λασκαράτο του Εμπορικού Επιμελητηρίου και υποεπιτροπή διατροφής βρεφών υπό τον παιδίατρο Γεώργιο Τσακίρη.

Ο Αμερικανικός Ε. Σ. θέλει να ιδρύσει λαϊκά λουτρά για τους πρόσφυγες, ιατρείο και νοσοκομείο 50 κλινών. Μαθητικά συσσίτια απόρων στο Στρούμπειο. Ο δήμος κάνει την υδραυλική εγκατάσταση (και σε διαφορετικό διδακτήριο στην Άνω πόλη).

Στον δημοτικό προϋπολογισμό του 1936 αναγράφεται πίστωση 40.000 δρχ. για μαθητικά συσσίτια Ε.Ε.Σ. (Δ. Σ. 23/5/1936).

Κατά την Γερμανική κατοχή στην Πάτρα εντεταλμένοι του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού ήταν οι Ερενστρώλλε και Βίκερστολ και Φρειδερίκη Σάουζερ διευθύντρια επίτιμος δημότης Πατρών.

Ευεργέτες. Ανακηρύχθηκαν διάφοροι αυτοκράτορες. Ο άρχοντας Βασίλειος τον Ε΄ αιώνα μ.Χ., ο Γάλλος πρόξενος Πουκεβίλλ το 1821 και ο στρατηγός Μαιζών το 1828.

Ο ιατρός Χρήστος Κορύλλος ανήγειρε περίπτερο του Δημοτικού Νοσοκομείου, κατασκεύασε τα αποχωρητήρια, το κιγκλίδωμα της προσόψεως κ.α. Με τον θάνατο του (1930) του άφησε στο νοσοκομείο εθνικά χρεόγραφα και όλη του την περιουσία. Ο Ζακυνθινός σταφιδέμπορος Ιωάννης Καραμανδάνης έκτισε το Καραμανδάνειο Νοσοκομείο Παιδών (1938), το δε σπίτι του στην πλατεία Όλγας το διέθεσε για να γίνει Αρχαιολογικό Μουσείο Πατρών.

Ο αρχιεπίσκοπος Κύριλλος Χαιρωνίδης άφησε την περιουσία του για την λειτουργία Πτωχοκομείου. Ο Λ. Γ. Σωτηριάδης αποτελείωσε το

Βρεφοκομείο (1898). Ο Μεσολογγίτης Γ. Νιανιάρας με το θάνατο του (Ιανουάριος 1896) άφησε σημαντικά ποσά υπέρ κοινοφελών σκοπών. Ο Βασίλειος Μαραγκόπουλος ανήγειρε νηπιαγωγείο επί της οδού Γούναρη το 1923 και αποπεράτωσε το στρατιωτικό Νοσοκομείο Πατρών (1940).

Πολλά άφησαν οι Κ. Παπαγεωργακόπουλος (1922), Στέφανος Καρανικολός (1920), Γεωργίτσα Χριστοδούλου (1919) και Καρακίτσου κ.α.

Ο Παναγιώτης Σκαγιόπουλος έχτισε το Σκαγιοπούλειο Ορφανοτροφείο. Οι έμποροι Χρ. Σταμπάδος, Ανδρέας Μ. Κόλλας, Εμ. Σπυρόπουλος άφησαν μεγάλα ποσά. Ο Θεόδωρος. Τριάντης έχτισε την Επαγγελματική Σχολή και ο Αχιλλέας. Γεροκωστόπουλος, Π. Παναγούλης, Ο Στέφανος Θωμόπουλος, Ο Λεωνίδας Θεοφίλου μηχανικός, ο Π. Σταθακόπουλος δικηγόρος άφησε μεγάλο αγρόκτημα στη μεσημβρινή πεδιάδα Πατρών.

Οι Στέργιος. Κονταξής και Κωνσταντίνος Ιωακείμ από την Ήπειρο αναγνωρίζονται ευεργέτες του Δήμου. Οι μαθητές του Γυμνασίου Πατρών συγκέντρωσαν 80 δρχ. για να γίνει μνημόσυνο των πεσόντων στην Μακρυνίτσα. Ο Παν. Κ. Αβδελόπουλος έμπορος, με διαθήκη του (1909) άφησε χρήματα υπέρ ιδρυμάτων Πατρών.

Κληροδότημα ακινήτου του Ανδρέα Αθανασόπουλου για να γίνει παρθεναγωγείο. Ο Κωνσταντίνος Ιωαννίδης άφησε χρήματα στο Δήμο και σε φιλανθρωπικά ιδρύματα.

Στο Δημοτικό Νοσοκομείο Πατρών τηρείται βιβλίο ευεργετών: Νικ. Μηλάκης (χωράφι 25 στρεμμάτων), Μιλτ. Σταθακόπουλος ένα σπίτι στην Άρια, Χαρ. Βλαχούτσικος (έχτισε το ναό το 1914), πολλοί άλλοι μεγάλα χρηματικά ποσά, Αλέξανδρος και Σολδή Ραδινού 3

μετοχές της Εθνικής Τράπεζας, ο αρχιεπίσκοπος Κυρίλλος 6.119 δρχ., ο Στεργ. Κονταξής 20.239 δρχ., ο Κ. Ιωακείμ 22.584, ο Ιωάννης Γ. Παπαγιάννης 25.000, ο Αμερικανικός Ερυθρός Σταυρός 120.000 δρχ.

Κάθε έτος ετελείτο μνημόσυνο προς τιμή των ευεργετών του Δημοτικού Νοσοκομείου στο ναό του Παντοκράτορος. Στις 28/4/1908 έχουμε ψήφισμα συλλυπητήριο για τον ευεργέτη Γ. Δανικόπουλο. Το 1934 απεβίωσε στην Αθήνα ο Πατρινός δικηγόρος Αργ. Πελοπίδας και άφησε την περιουσία του για το ορφανοτροφείο (ένα περιβόλι στο Ψαροφάι, 3 σπίτια στην Αθήνα). Η Δ.Ε. 17/1/1938 εκδίδει ψήφισμα η κηδεία του να γίνει Δημοτική δαπάνη. Η Δ.Ε. 5/10/1938 εκδίδει ψήφισμα για τον αποθανόντα Λεωνίδα Θεοφίλου και για τον Διονύσιο Μαστραπά που άφησε ακίνητα στον Δήμο Πατρών. Η Δ.Ε. εγκρίνει τον ονοματισμό των θαλάμων του Νοσοκομείου σε Στέφανου Θωμόπουλου ιστορικού, Θ. Ζαΐμη επί 25ετίας διευθυντή του Χειρουργείου του, Πολυβίου Κορούλλου καθηγητή. Το 1940 πεθαίνει στην Αθήνα ο Παν. Παναγούλης (Δ.Ε. 17/1/1940). Ψήφισμα για το θάνατο του Στεφ. Καρανικολού που ίδρυσε το Άσυλο φρενοβλαβών (Δ.Ε. 30/4/1945). Στην έκθεση πεπραγμένων της δημορχίας του Χρ. Φακή 1945/46 αναφέρονται διατηρούμενα κληροδοτήματα υπέρ του Δήμου: Κεκάτου, Ηλ. Μείντάνη, Λεωνίδα Θεοφίλου (προίκες νεανίδων), Α. Αθανασόπουλου, Π. Κανελλοπούλου για φιλανθρωπικά ιδρύματα, Κ. Μαλτέζου και Π. Παναγούλη υπέρ του Νοσοκομείου, Στέφανου Καρανικολού για το άσυλο ψυχοπαθών, Παπαδοπούλου για σταθμό πρώτων Βοηθειών, Γ. Οικονομοπούλου για λαϊκά εντευκτήρια, Καραμανδάνη για μουσείο αρχαιοτήτων.

Θεοφίλου Λεωνίδα. Με τον θάνατο του (1938) κατέστησε κληρονόμο της μεγάλης του περιουσίας τον δήμο Πατρών. Από την ιδιοκτησία του κοντά στην περιοχή Άγιος Βασίλειος, μεγάλη έκταση γης και ο σιδηροδρομικός σταθμός φέρουν το όνομα του.

Θεοφίλου Παναγιώτης. Ευεργέτης, διέθεσε την περιουσία του υπέρ του Γενικού Ορφανοτροφείου στην Πάτρα.

Θωμόπουλος Επαμεινώνδας. Γεννήθηκε στην Πάτρα το 1878. Πήγε στην Ιταλία και σπούδασε ζωγραφική στη Νάπολη, Ρώμη και Βενετία. Ο πίνακας του “ Η Οδαλίσκη ” βραβεύθηκε στην έκθεση του Παρισιού το 1900. Πολλά έργα του εμπνεύστηκε και ολοκλήρωσε στην Πάτρα. Μέχρι το 1937 ήταν μόνιμος κάτοικος Πατρών, διετέλεσε και Α΄ Πρόεδρος του Ροταριανού όμιλου. Από το 1915 έως το 1948 διετέλεσε καθηγητής στη Σχολή Καλών Τεχνών στην Αθήνα.. Το 1927 του απενεμήθηκε το Εθνικό Αριστείο Γραμμάτων και Τεχνών. Το 1930 εξελέγη Πρόεδρος και το 1935 τακτικό μέλος της Ακαδημίας Αθηνών. Το έργο του “ Ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου ” σε μεγάλες διαστάσεις δωρήθηκε από τον ίδιο στον μητροπολιτικό ναό του Ευαγγελισμού των Πατρών. Άλλα έργα του κοσμούν το δημαρχείο και ιδίως το γραφείο του δημάρχου και την αίθουσα συνεδριάσεων του δημοτικού συμβουλίου, επίσης και την δημοτική βιβλιοθήκη, όπου υπάρχει μία πλήρης συλλογή πινάκων του, που δωρήθηκε από τον ίδιο. Άλλη σειρά πινάκων του, από την ιστορία των Πατρών δωρήθηκαν από τον Επαμεινώνδα Θωμόπουλο στον Δήμο Πατρών (1958).

Θωμόπουλος Στέφανος. Ο κυρίως ιστορικός συγγραφέας των Πατρών. Γεννήθηκε στην Πάτρα στις 11 Αυγούστου 1859. Το 1879 τελείωσε τις σπουδές του στο Α' Γυμνάσιο Πατρών. Στις 9 Απριλίου 1885 γίνεται διδάκτωρ του δικαίου και έκτοτε δικηγορεύει στην Πάτρα.. Διετέλεσε δημοτικός σύμβουλος από το 1891-1903. Το 1906-1907 εργάστηκε στην Αθήνα στο θεραπευτήριο Ευαγγελισμός. Μετά από διαγωνισμό εισήλθε το 1911 στην υπηρεσία της Εθνικής Βιβλιοθήκης Αθηνών και εργάστηκε σ' αυτή μέχρι το 1933, οπότε απεχώρησε συνταξιοδοτούμενος. Από την 15η Απριλίου έως την 5η Αυγούστου 1913 με εντολή του Υπουργείου Παιδείας μετέβη στην Μακεδονία για την καταγραφή των Ελληνικών αρχείων και βιβλιοθηκών των πόλεων και μονών Μοναστηρίου, Φλώρινας, Κορυτσάς και Κοζάνης. Πέθανε στην Αθήνα εξ' αιτίας εγκεφαλικής συμφόρησης την 31η Μαΐου 1939. Κηδεύθηκε την επομένη και ετάφη στο Α' νεκροταφείο Αθηνών, τον επικήδειο λόγο, εξεφώνησε ο τότε διευθυντής της Εθνικής Βιβλιοθήκης και ακαδημαϊκός Διονύσης Κόκκινος. Επίσης το Δημοτικό Νοσοκομείο ονόμασε μία αίθουσα ασθενών με το όνομα του Στέφανου Θωμόπουλου, αφού για το νοσοκομείο και τα άλλα φιλανθρωπικά ιδρύματα της γενέτειράς του, άφησε το μεγαλύτερο μέρος της περιουσίας του (350.000 δρχ)

Καλαμογδάρτες.¹ Παλαιά και διακεκριμένη οικογένεια των Πατρών από την Δημητσάνα. Εγκαταστάθηκαν στην Πάτρα στις αρχές του 18ου αιώνα.

Ιωάννης Καλαμογδάρτης. Γνωστός Πατρινός έμπορος. Είχε δύο αγόρια τους: Ανδρέα και Γεώργιο και μία κόρη την Ελένη, η οποία πάντρεύτηκε αργότερα τον Ιωάννη Παπαδιαμαντόπουλο.

Ανδρέας Ιωάννη Καλαμογδάρτης. Γεννήθηκε στην Πάτρα το 1799. Φυλακίσθηκε στην Τρίπολη και στις 28/7/1821 συνέταξε την ιδιόχειρη διαθήκη του. Διέφυγε τον θάνατο, αλλά μόλις αποφυλακίσθηκε έχασε τον πρωτότοκο υιό του. Το 1822 έγινε μέλος της Γερουσίας Πελοποννήσου και του ανατέθηκε η καταγραφή των ελαιώνων της Μεσσηνίας. Τον Σεπτέμβριο του 1826 έγινε Πρόεδρος του Προσωρινού Εγκληματικού Δικαστηρίου του Ναυπλίου. τον Ιανουάριο του 1829 ήταν αντιπρόσωπος της επαρχίας Πατρών για την Δ' Εθνοσυνέλευση που έγινε στο Άργος. Από το 1831 ήταν αντίθετος προς τους Ρούφους και από τότε μέχρι το 1870 οι δύο οικογένειες πρωτοστατούν στην πολιτική ζωή σαν αντίπαλοι. Πέθανε το 1842. απέκτησε έναν υιό, τον Αντώνη και τρεις κόρες, την Μαρία, την Θεώνη και την Καλλιόπη.

Γεώργιος Ιωάννου Καλαμογδάρτης. Παντρεύτηκε την αδελφή του Μητροπολίτη Γερμανού, Χρυσάνθη. Απέκτησε τρεις υιούς, τον Περικλή, τον Ηλία και τον Παναγιώτη και δύο κόρες, την Αβροκόμη και την Όρσα.

Αντώνης Ανδρέα Καλαμογδάρτης. Γεννήθηκε στην Πάτρα το 1810. Εξελέγη κατ' επανάληψιν από το 1843 βουλευτής. Παντρεύτηκε

¹ Κώστα Τριανταφύλλου: " Το αρχείο των οικογενειών Δρακοπούλου και Καλαμογδάρτη

την αδελφή του βουλευτή Ανδρέα Χ. Λόντου, Βασιλική και απέκτησε δύο κόρες, την Κατίνα και την Κορίννα. Αυτοκτόνησε το 1856 επειδή δεν μπόρεσε να αντέξει τους αφόρητους πόνους των άκρων του.

Ηλίας Γεώργιου Καλαμογδάρτης. Γεννήθηκε το 1810 και πέθανε στο Κάιρο το 1848. Εισήχθη νωρίς στην Δημόσια Διοίκηση. Το 1845 ο Κωλέττης τον έπαυσε από τμηματάρχη του Υπουργείου Εσωτερικών. Βλέποντας ότι θα πέθαινε, πήγε και είδε τον Όθωνα και του ζήτησε συγχώρεση για τις παλαιότερες συνωμοσίες εναντίον του. Ο Ηλίας έφυγε κλαίγοντας, αφού φίλησε το χέρι του βασιλιά, ο οποίος από τότε έλαβε υπό την προστασία του, τους αδελφούς του, τον Περικλή δήμαρχο Πατρέων (1862) και τον Παναγιώτη βουλευτή.

Παναγιώτης Γεωργίου Καλαμογδάρτης. Διετέλεσε δήμαρχος και βουλευτής. Φορούσε μέχρι τον θάνατο του φουστανέλλα με πέντε φούντες και γι' αυτό τον φώναζαν Πεντεφούντη και κόκκινα σανδάλια. Τα τελευταία επτά έτη της ζωής του ήταν τυφλός.

Περικλής Γεωργίου Καλαμογδάρτης. Ήταν και αυτός δήμαρχος με φουστανέλλα. Η εφημερίδα "Αχαΐα" του προτείνει να λάβει 500 ή και 600 δραχμές σύνταξη και να φύγει ο Γεροψαράς όπως τον ονομάζει. Κέρδισε την δημαρχία με υπεροχή 500 ψήφων. Γίνεται νομάρχης Ευβοίας, αφού απέτυχε στις βουλευτικές εκλογές του 1885. Πέθανε το 1887 αφού διετέλεσε τρεις φορές δήμαρχος. Παιδιά του ο Ιωάννης και ο Ηλίας. Το Δ.Σ. στις 6/1/1887 αποφασίζει κατάθεση στεφάνου και δημοτική δαπάνη η κηδεία του.

Η οικογένεια Καλαμογδάρτη τον 18ο αιώνα είχε 280 πλέθρα γης (5.100 μ. το πλέθρο), 7 γήπεδα και 3 σπίτια, περιουσία συνολικής αξίας περίπου 360.000 δρχ.

Κανακάρη οικογένεια των Πατρών. Κυριαζής Κανακάρης ιερέας από την Λιβαδειά. Είχε στην Πάτρα έναν αδελφό, τον Άγγελο Κανακάρη. Ο Άγγελος πέθανε νωρίς άγαμος, ενώ ο ιερέας είχε δύο πλούσιους υιούς, τους Λουκά και Ρόδη εμπόρους και μία κόρη, την Αγγελική την οποία παντρεύτηκε το 1759 ο έμπορος Βενιζέλος Ρούφος.

Ο Αθανάσιος Κανακάρης (1760 - 1823) εμπορευόταν κορινθιακή σταφίδα μαζί με τον Ανδρέα Κωστάκη και είχαν συναλλαγές και γραφείο στο Λιβόρνο. Ο Αθανάσιος συνέχιζε την εμπορία του πατέρα του και του θείου του Ρόδη μαζί με τον Γ. Κωστάκη. και ο Ρόδης μάλιστα είχε ταξιδέψει στο Λιβόρνο, αλλά επανήλθε στην Πάτρα πριν από το 1871. Ο Αθανάσιος Κανακάρης παντρεύτηκε την κόρη του Γ. Κωστάκη Αγγελική. Με τον θάνατο του Αθανάσιου Κανακάρη το Δ. Σ. αποφάσισε η κηδεία του να γίνει δημοτική δαπάνη.

Καραμανδάνης Ιωάννης. Ευεργέτης, έχτισε το νοσοκομείο παιδών το 1938. Σταφιδέμπορος στην Πάτρα, από την Ζάκυνθο. Ο μονάκριβος του υιός Μπέμπης, στην μνήμη του οποίου χτίστηκε το νοσοκομείο, απεβίωσε στην Πάτρα το 1910. (Νεολόγος 26/3/1910).

Όταν ήταν στη ζωή ανέλαβε να σπουδάξει στην Ευρώπη νέους τεχνικούς. Δώρισε την νεόδμητη οικία του για να γίνει μουσείο στην μνήμη του υιού του, Μπέμπη Καραμανδάνη. Το Δ.Σ. 17/7/1933 το αποδέχεται. Το ακίνητο (Πλ. Όλγας - Μαιζώνος γωνία) χρησιμοποιείται από το 1936 ως αρχαιολογικό μουσείο, προσωρινά μέρος αυτού εστέγασε την Δημοτική Βιβλιοθήκη (1944 - 1954).

Κασής Ανδρέας κόμης από την Πάτρα, έζησε τα τελευταία του χρόνια και πέθανε στην Ενετία, διέθεσε κληροδότημα υπέρ ιδρύσεως γυμνασίου στην Πάτρα (1751). Η διαθήκη του όμως εξανεμίσθηκε.

Κλάους Γουσταύος. Ήταν εγκαταστημένος στην Πάτρα, διατέλεσε και πρόξενος της Γαλλίας. Ενώ κυνηγούσε, μαγεύθηκε από την ωραία τοποθεσία, η οποία πήρε και το όνομα του. Ο ίδιος την ονόμασε Gutland, που σημαίνει καλή χώρα.

Το 1828 εγκαταστάθηκε στην Πάτρα. Το 1859 αγόρασε στον Ριγανόκαμπο, έκταση 60 στρμμάτων. Πέθανε από αποπληξία ενώ ταξίδευε από την Πάτρα στην Κέρκυρα.

Η Γερμανική οινοποιία αγοράζει σταφύλια για το εργοστάσιο της στον Ριγανόκαμπο, από παντού. Η επιχείρηση του Κλάους το 1918 περιήλθε στους Έλληνες μετόχους της. Υπάρχουν μεγάλα βαρέλια με οίνους παλαιούς, 1873, 1885, 1899.

Ο Νικόλαος Κλάους διευθυντής της εταιρείας Φέλς, γεννήθηκε στην Βαυαρία. Το 1859 αγόρασε 60 στρέμματα στον Ριγανόκαμπο., το 1865 ίδρυσε την οινοποιία, το 1858 έγινε πρόξενος της Βαυαρίας.

Κόλλας Μιχαήλ Χίος. Ήλθε από την Ζάκυνθο στην Πάτρα μετά από την καταστροφή της πατρίδας του. Ήταν έμπορος σταφίδας. Το 1834 παντρεύτηκε την Σοφία Αργυροπούλου από την Πάτρα. Πέθανε το 1873.

Ο υιός του Ανδρέας, συνέχισε το εμπόριο και είχε υποκατάστημα στο Λονδίνο. Τα παιδιά του Μιχαήλ και Φωκίων, έζησαν μέχρι τα βαθιά γεράματα στην Πάτρα, και άφησαν ένα ακίνητο μεγάλης αξίας, στην Δημοτική Βιβλιοθήκη Πατρών.

Ο αδελφός των τελευταίων Κωνσταντίνος, γεννήθηκε στην Πάτρα και αυτός, το 1881, σπούδασε νομική και πολιτική επιστήμη. Από το 1908 εισήλθε στην διπλωματική υπηρεσία, διετέλεσε πρεσβευτής επί πολλά έτη, μέχρι το 1947. Του Κωνσταντίνου Κόλλα υπάρχει δημοσιευμένη μελέτη: *Der Staatsbankrott und seine abwicklung, Stuttgart, 1904.* Ο Κίμων αδελφός των παραπάνω, γεννήθηκε το 1882, διετέλεσε από το 1910 στην διπλωματική υπηρεσία πρεσβευτής, μέχρι το 1948, οπότε και απεχώρησε.

Ο Μιχαήλ Δ. Κόλλας εγγράφεται στο Δημοτολόγιο Πατρών το 1835. Ήλθε στην Ελλάδα το 1828. Το 1836 υπογράφει αίτηση περί επανδρώσεως και επαναλειτουργίας του Γηροκομείου. Ο Ανδρέας παντρεύτηκε στην Τεργέστη την Ελένη Μέγαρη.

Ακολουθεί ένα κείμενο για τη βίλλα Κόλλα που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα " Φωνή του Μπεγουλακίου " στις 23 Μαΐου 1991.

**S. O. S. ΠΡΟΣ ΔΙΑΣΩΣΗ
ΤΟ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΝΕΠΑΝΑΛΗΠΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΕΧΝΗΣ
ΣΤΟ ΜΠΕΓΟΥΛΑΚΙ ΚΙΝΔΥΝΕΥΕΙ.**

Η ΩΡΑΙΑ ΕΠΑΥΛΗ ΚΟΛΛΑ ΕΝΑ ΑΞΙΟΘΑΥΜΑΣΤΟ ΔΕΙΓΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΜΙΑΣ ΑΞΕΧΑΣΤΗΣ ΜΕΓΑΛΟΑΣΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ LA BELLE ΕΡΟΓUE ΠΟΥ Η ΥΠΑΡΞΗ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ ΚΑΙ ΠΟΥ ΤΟ ΣΕΒΑΣΤΗΚΑΝ ΟΙ ΞΕΝΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΚΑΤΟΧΗΣ. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΡΗΣΤΟ ΔΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟ.

Δεν είναι τυχαίο το γεγονός, που η Υπουργός Πολιτισμού και Επιστημών κ. Μελίνα Μερκούρη είχε την καλοπροαίρετη προθυμία και ευγενή καλοσύνη να υπογράψει στις 28 Ιουνίου 1984 την υπ αριθμ. Γ/9555/ 30972/ 28-6-1984 απόφαση με την οποία χαρακτηρίζεται ως έργο τέχνης που χρειάζεται ειδική κρατική προστασία σύμφωνα με τον Νόμο 1469/50 η έπαυλη Ανδρέου Κόλλα μαζί με τα βοηθητικά της κτίρια και τον κήπο της στη περιοχή Κουκούλι, γιατί πράγματι αποτελεί αξιόλογο δείγμα μεγαλοαστικής εξοχικής έπαυλης στην Ελλάδα στα τέλη του 19ου αιώνα και συνάμα να καθορισθεί ως ειδικής κατηγορίας οικοδόμημα και έργο τέχνης μεταγενέστερο του 1830. Η βίλλα του Κόλλα είναι διόροφη με κύρια είσοδο στη δυτική πλευρά που καλύπτεται από στοά με οξυκόρυφα τόξα που στον όροφο μετατρέπεται σε σκεπαστή βεράντα με ξύλινα διακοσμητικά γοτθικά μοτίβα.

Στο τύμπανο του αετώματος της δίρριχτης στέγης της υπάρχει ζωγραφική σύνθεση με φυτικά μοτίβα.

Χαρακτηριστικά στοιχεία της έπαυλης Κόλλα είναι οι δύο οκταγωνικοί πύργοι συμμετρικά τοποθετημένοι στις γωνίες της βόρειας όψης που καλύπτονται με οξυκόρυφες στέγες από μεταλλικές φολίδες.

Στο ισόγειο υπάρχει μεγάλη βεράντα με μαρμάρινη σκάλα και χυτοσιδήρους φανοστάτες στην κύρια όψη και μεταλλικό κιγκλίδωμα που εναλλάσσεται με κτιστά κολωνάκια στην ανατολική όψη. Στο ύψος της στέγης σχηματίζεται φεγγίτης βορειοευρωπαϊκού τύπου.

Η Έπαυλη περιβάλλεται από πλουσιοβλάστηση δένδρων πέυκης, φοινίκων, κυπαρίσσων, καφεόδενδρων, ζαχαροκαλάμων, ορεινής και θαλάσσιας πέυκης, ελβετικών ελάτων και από αιωνόβιους πλατάνους και λεύκες. Στον κήπο δε ακόμα σώζεται ο οικίσκος της γεννήτριας ρεύματος, ένα πέτρινο πηγάδι και το σπίτι του επιστάτη που μετετράπη σε οίκημα υπηρεσιών του Τ.Ε.Ι.

Ιστορική Αναδρομή

Η Έπαυλη χτίστηκε περί το έτος 1861 από τον Ανδρέα Κόλλα, του Μιχαήλ εκ Ζακύνθου και της Σοφίας το γένος Αργυροπούλου. Ο Ανδρέας Κόλλας μετά τον θάνατο του πατέρα του το 1873, ανέλαβε το εμπόριο σταφίδας και κατόρθωσε να αυξήσει το εξαγωγίμον εθνικό προϊόν και να ανοίξει υποκατάστημα στο Λονδίνο.

Το 1895 Ανδρέας Κόλλας συμμετέχει σαν Αντιπρόεδρος της νεοϊδρυθείσης Σταφιδικής Τράπεζας η οποία συγκέντρωνε τη σταφίδα και είχε αναλάβει τη γενική διαχείρισή της.

Απόπειρα δολοφονίας.

Στις 3 του Νοέμβρη του 1896 ημέρα Κυριακή, ο Ανδρέας Κόλλας και ο Διονύσιος Φραγκόπουλος περπατούσαν επί της Ρήγα Φεραίου. Ο Φραγκόπουλος ήταν γνωστός τραπεζίτης και ο Ανδρέας Κόλλας πολύ πλούσιος σταφιδέμπορος.

Δεν είχαν περάσει λίγα λεπτά, που οι δύο άνδρες συζητούσαν, όταν πρόβαλλε μπροστά τους ο τσαγκάρης Δημήτρης Μάτσαλης, ο οποίος τράβηξε ένα μαχαίρι και όρμησε εναντίον τους.

Τον μεν Φραγκόπουλο χτύπησε στη καρδιά και τον άφησε επί τόπου νεκρό, τον δε Ανδρέα Κόλλα πυροβόλησε και τον τραυμάτισε ελαφρά, ο δράστης συνελήφθει από την αστυνομία.

Ο Ανδρέας Κόλλας ενυμφεύθει την επίτιμη δεσποσύνη Ελένη Στάμου και εκ του γάμου των εγεννήθησαν τα τέκνα Σοφία, Μιχαήλ, Μίμης, Κίμων, Τίνος (Κων/νος), Φωκίων και Σοφοκλής. Όλα τα τέκνα του Ανδρέα Κόλλα έτυχαν ανώτατη και περισπούδαστη μόρφωση στο Παρίσι, το Λονδίνο και το Βερολίνο

Ο Κίμων Κόλλας γεννήθηκε το 1882, σπούδασε στο Λονδίνο και το Βερολίνο και από το 1910 εισήλθε στη διπλωματική υπηρεσία και διορίστηκε πρεσβευτής στο Παρίσι, τη Μαδρίτη και το Κάϊρο. Ο Κίμων αποχώρησε από την πολιτική το 1948.

Ο Τίνος (Κων/νος) Κόλλας γεννήθηκε το έτος 1881 και σπούδασε νομικά και πολιτικές επιστήμες. Από το 1908 εισήλθε στη διπλωματική Υπηρεσία και διορίστηκε πρεσβευτής στο Βουκουρέστι το Βερολίνο και Γενεύη. Αποχώρησε ως Επίτιμος Πρεσβευτής το 1947. Περί το 1900 ο Ανδρέας Κόλλας εξήγαγε 5.499.803 ενετικές λίτρες σταφίδα, έναντι 8.450.215 του προηγούμενου έτους (1899)

Ευτυχείς γάμοι Σοφίας Κόλλα στην έπαυλη.

Στον Άγιο Ανδρέα Πατρών τελέσθηκαν οι μεγαλοπρεπείς γάμοι του Γεωργίου Τοπάλη και της μοναδικής θυγατέρας του Ανδρέα Κόλλα, Σοφίας, περί το έτος 1901, παρουσία πλήθους εκλεκτών προσκεκλημένων. Η αείμνηστος Αγγέλικα εξαιρετη αρχόντισσα της εποχής, σύζυγος Σταμάτη Στάμου και διαμένουσα μέχρι τη τελευταία χρονιά στο Μπεγουλάκι έπαυλη Κρεμμύδη, διηγήτο γλαφυρώς τους γάμους αυτούς ως εξής: " ο αξιόλογος οίκος της αξιοτίμου οικογενείας κ. Ανδρέου και Εριτίμου συζύγου αυτού Έλενας Κόλλα επανηγύρισιν ασμενώς εν τη επαύλη αυτών επί τοις γάμοις της μοναδικής αυτών θυγατρός Δεσποινίδος Σοφίας μετά του διακεκριμένου και αξιόλογου νέου κ. Γεωργίου Τόπαλη εκ Κερκύρας.

Ήτο, τότε, μία πανήγυρις αρρήτως μεγαλοπρεπής και υπερόχως φαιδρά.

Διότι περί την ερίτιμον κόρην, την συγκεντρούσαν, ότι αγαστόν εν καλλονή, εν χάριτι και εν μορφώσει, εν πλαίσιον επαγωγών και εκτάκτως κομψοπρεπές εξετυλίσσετο και απέπνεε ευφρόσυνον διάθεσιν πηγάζουσον, εκ των ειλικρινεστέρων αισθημάτων μεθ' ων περιβάλλεται και δι' ων εκτιμάται η οικογένεια Κόλλα.

Η έπαυλις Κόλλα επαρουσίασεν γαμήλιον μεγαλοπρέπειαν και στυλνότητα, την οποίαν εθαύμασαν οι κεκλημμένοι εν την επαύλει ταύτη. Σωρείαι ανθοδεσμών, με άνθη εκλεκτά, άνθη εύοσμα και πλήττοντα ηδεώς την όρασιν των υψηλών κεκλημμένων. Εις τον

παραδείσιον κήπον της επαύλεως ήσαν και έμψυχα άνθη εις μορφάς ενειδείς και συμπαθείς. Η ζήλευτή νύμφη Σοφία, την οποίαν οι χάριτες περιτύλιζαν με όλα τα θέλητρα αυτών, η οικογενειακή ανατροφή και μόρφωσις κατέστησεν κόρην σπανίων αρετών... Ο χορός διήρκησε μέχρι βαθέως της νυκτός. Το μυστήριο του γάμου ηυλόγησεν αυτοπροσώπως ο Σεβασμιότατος Αρχιεπίσκοπος κ.κ. Ιερόθεος...

Την εποχή αυτή εις τα κτήματα Κόλλα ειργάζοντο το πλείστον των κατοίκων του Μπεγουλακίου. Το ζεύγος Ανδρέου Κόλλα ενδιαφέρονταν με θέρμη δια το Μπεγουλάκι. Τούτο συνάγεται από απομνημονευτικές ιστορήσεις του αείμνηστου Φωκίωνος Κόλλα. " Οι γονείς μου ευμενώς προσεδέχοντο την προ πολλού ειλικρινή προσίρεσιν των προεστών Μπεγουλακίου δι της παρείχετο ευχαρίστως εργασία τοις κτήμασιν ημών. Η δε μητήρ μου παρήγγειλε και εις την ερίτιμον Φραγκέσκαν σύζυγον Καρόλου και εις την αξιότιμον Ασπασίαν Μαξίμου να παρέχουν το δώρημα εργασίας εις τους κατοίκους του χωριού... "

Ο Ανδρέας Κόλλας προσέφερον 10.000 (1900) υπέρ του Νοσοκομείου και ο Μιχαήλ και ο Φωκίων εδώρησαν το μηχάνημα ακτίνων Ραίντγκεν.

Από την βίλλα Κόλλα παρήλασαν σε δεξιώσεις και χοροεσπερίδες όλη η Αριστοκρατία των Πατρών της εποχής. Από την έπαυλη αυτή πέρασαν Πρίγκηπες, Υπουργοί, Πρέσβεις, Στρατηγοί και Ναύαρχοι.

Ο Ανδρέας Κόλλας απέθανε περί το 1902 σε ηλικία 72 ετών και η Ελένη Κόλλα απεβίωσε στις 20 Ιανουαρίου 1905, σε ηλικία 70 ετών. Ο θάνατός τους εβύθισε στο πένθος ολόκληρο το Μπεγουλάκι,

διότι οι κάτοικοι την σεβόντουσαν και την αγαπούσαν για την αγάπη που τους είχε και την αρωγή και τη στοργή που τους επεδείκνυε.

Περίοδος 2ου Παγκοσμίου Πολέμου

Μετά την Ιταλική εισβολή στην Πάτρα, η έπαυλη Κόλλα κατελήφθη από τις αρχές κατοχής. Αργότερα με την εισβολή των Γερμανών η έπαυλη Κόλλα έγινε γερμανικό Διοικητήριο για λίγο, κατόπιν εγκαταλήφθη και κατοικήθη και πάλι από τον Μιχαλάκη Κόλλα. Στις 3 Ιουλίου 1943 οι αρχές κατοχής διακόπτουν κάθε παροχή ηλεκτρικού ρεύματος στη Περιβόλα - Μπεγουλάκι - Κουκούλι και απαγορεύουν την κυκλοφορία κάθε πολίτη από τις 6 το απογεύμα εις τις 6 το πρωί. Αρχίζει η πείνα για το λαό και κακουχίες, έτσι κάθε οικογένεια προμηθεύεται το περιβόητο οικογενειακό Δελτίο τροφίμων.

Οι αδελφοί Κόλλα δεν παύουν να διαθέτουν χρηματικά ποσά και τρόφιμα στους κατοίκους. Το ενδιαφέρον για το χωριό καθίσταται αμέριστο. Το 1943 κατόπιν διαταγής της Αντάρτικης ΕΤΑ γίνεται έλεγχος και έρευνα εις το υπόγειο κελλάρι της έπαυλης Κόλλα, όπου οι αντάρτες συνιστούν στον Μιχάλη Κόλλα να διαθέσει τα ολίγα τρόφιμα δια την αντίστασιν. Το καλοκαίρι του 1944 κατόπιν ενέδρας οι αντάρτες φονεύουν δύο γερμανούς εις θέση Καρβούνη της οδού Πατρών - Κλάους, και στις 26 Ιουλίου 1944 οι Γερμανοί συλλαμβάνουν το πρωί όλους τους κατοίκους και τους οδηγούν στην Πάτρα.

Τότε ο Μιχαήλ Κόλλας, ο Παπανδρέας και ο δικηγόρος Νικ. Γιανακόπουλος επισκέπτονται τον συνταγματάρχη πεζικού Νικόλαο

Κουρκουλάκο για τη διάσωση των κατοίκων, αφού εγγυήθησαν κατόπιν πολλών προσπαθειών, την αθωότητα των κατοίκων οι οποίοι αφέθησαν ελεύθεροι. Τον Αύγουστο του 1942 οι αντάρτες κατηγορούν τον Μίμη, Μιχαήλ Κόλλα δι' αδράνεια στον αγώνα και για την απόλυση ως επιστάτη του Πέπου Σταυρόπουλου και συλλαμβάνουν τον Μίμη Κόλλα με τη κατηγορία ότι δεν συμπορεύεται στον αντιστασιακό αγώνα και για την απόλυση του Πέπου σαν επιστάτη. Το 1940 οι αδελφοί Κόλλα απέλυσαν τον επιστάτη τους Πέπο Σταυρόπουλο, ως προσκείμενον φιλικά προς τους Ιταλούς και διόρισαν σαν επιστάτη της Έπαυλης τον Ανδρέα Δημόπουλον ο οποίος περέμεινε ακοίμητος φύλακας και άριστος καλλιεργητής και κηπουρός διατηρώντας μέχρι τα τελευταία χρόνια σε άριστη κατάσταση την έπαυλη και όλο το κτήμα Κόλλα. Οι αδελφοί Κόλλα αγάπησαν και εμπιστεύθηκαν το κτήμα τους στον Ανδρέα Δημόπουλο για το μεγάλο ενδιαφέρον του και τις ακούραστες προσπάθειές του, για να διατηρείται η έπαυλη πάντα γόνιμη, καρποφόρα και παραδεισένια. Ο Πέπος ζήτησε από τους αντάρτες του να παραπεμφθούν οι αδελφοί Κόλλα διότι δεν τον ικανοποίησαν κτηματικώς και εξητούσε κυριότητα επί του κτήματος και τούτο διότι ο Πέπος διέβλεπε την δυσμένεια των ανταρτών στους αδελφούς Κόλλα. Ο Μίμης Κόλλας παραπέμπεται εις υπαίθριο Λαϊκό δικαστήριο έξωθεν του καφενείου Δ. Κουκούλη. Του Λαϊκού Δικαστηρίου συμμετείχαν: Πρόεδρος: Χρήστος Αντωνόπουλος, μέλη: Δημ. Τακουμάκης, Διονύσιος Παπαγιαννόπουλος και σαν γραμματείς ο Δημήτριος Παναγιωτόπουλος ή Ξυπολιάς. Ο Γεώργιος Ζήκος ηρνήθη να παραστεί σαν σύνεδρος του Λαϊκού Δικαστηρίου που τον πρότειναν οι αντάρτες, λέγοντας τα αξέχαστα εκείνα λόγια:

" Αντίθεοι! που εφτάσαμεν, να δικάσουμε εμείς... ποι εμείς ... ένα Κόλλα... Βρε που θα φτάσει η αχαριστία... " Μάρτυρες κατηγορίας τρεις αντάρτες και μάρτυρες υπεράσπισης Κόλλα: ο Θεοφάνης Θεοφανόπουλος, ο Ιωάννης Πανίτσας, ο Παπανδρέας Δημακόπουλος, ο Δημήτρης Κουκούλης και οι αδελφοί Μηλιτσόπουλοι. Κατά την διαδικασίαν εδημιουργήθη αγανάκτηση πολλών παρισταμένων, υπέρ απαλλαγής των αδελφών Κόλλα. ο δε Ανδρέας Δημόπουλος υψώσας την φωνή του εφώναξε - εάν δικάσετε τον Κόλλα, προσέχτε καλά, θα γίνουν ανήκουστα γεγονότα, στο Μπεγουλάκι!! εκείνην δε την νύχτα, του 1942, ο Παπανδρέας, ο Ασημάκης Καρυτινός και ο Ανδρέας Δημόπουλος, συνάντησαν τους επιμελητές Ε.Τ.Α. Αξιωματικούς Διονύσιον Μανωλόπουλον και Γεώργιο Σωτηρόπουλο και εζήτησαν την μεσολάβησή τους δια την απαλλαγή των αδελφών Κόλλα είχαν μεσολαβήσει μέσω του Ερυθρού Σταυρού να επιτευχθεί ο επισιτισμός και ο εφοδιασμός τροφίμων στο Μπεγουλάκι κατά την περίοδον αυτή της πείνας και της δυστυχίας, έτσι δε συνεστήθη και η Επιτροπή παραλαβής τροφίμων.

Με την έλευση των Αγγλικών συμμαχικών δυνάμεων η έπαυλη Κόλλα γίνεται Διοικητήριο και εγκαθίσταται ο ταξίαρχος Τζωρτζ Ντέηβυ. Στις 12 και 13 Ιανουαρίου 1945, οι Άγγλοι στρατιώτες με Ινδούς Γκούργκας επιτυγχάνουν από τις πρώτες πρωινές ώρες κυκλωτική αιφνιδιαστική επίθεση κατά των ανταρτών, από Μιντιλόγλι, Οβρυά, Καλλιθέα, Βελίζι, Σαραβάλι, Κλάους. Οι Αντάρτικες δυνάμεις αιφνιδιάστηκαν και χωρίς να προβάλλουν αντίσταση, εκτός ολίγων εξαιρέσεων παρεδόθησαν και συνοδεία έφθασαν εις την έπαυλη Κόλλα όπου και παρέδωσαν τον οπλισμόν τους. Τον οπλισμόν παραλαμβάνουν οι Άγγλοι στρατιώτες αφού τον ελέγχουν και τον ταξινομούν. Κατά την παράδοσιν έγινε δυσάρεστο

ατύχημα εξ' απροσεξίας εκτυρσοκροτεί όπλον Νο 4 και φονεύεται ο Λοχίας Τζων Χάνστερ πληγείς εις την καρδιακήν κοιλίαν. Η κηδεία του ατυχούς Λοχία έγινε από την έπαυλη Κόλλα εις την Μεταμόρφωση παρουσία του ιδίου του Διοικητού Ντέηβι και τιμητικού στρατιωτικού αγήματος και των κατοίκων Μπεγουλακίου. Μετά την επικήδειον ακολουθίαν υπό του Άγγλου στρατιωτικού ιερέως και του τρισαγίου από τον Παπανδρέα, ερίφθησαν τιμητικές βολές. Ο Παπανδρέας ωμίλησε επ' ολίγων εκφράσας την θλίψην των κατοίκων δια τον φονευθέντα λοχίαν και εξήρε την προσφοράν των Βρετανικών δυνάμεων δια την απελευθέρωσιν της χώρας από τα στρατεύματα κατοχής. Το καλοκαίρι του 1948 ο Μιχαλάκης και ο Φωκίων Κόλλας εξήτησαν από τον Παπανδρέα να συστήσει μία ομάδα - επιτροπή προκειμένου να διαθέσουν την έπαυλιν τους δια μίαν εκδήλωσιν υπέρ του εθνικού μας Στρατού και των Ακριτών ακοίμητων φρουρών των συνόρων μας. Ο Παπανδρέας με τον δημοδιδάσκαλον Γ. Γιαννικόπουλον τον Γ. Αντωνοπούλον, τον Γ. Κανελλόπουλον, τον Ασημάκην Καρυτινόν, τον Γ. Δουφεξή, τον Θεόδ. Αγγελόπουλον, τον Γ. Γερασιμόπουλον, τον Κ. Πανέτσαν, τον Θ. Κούκον, κ.α. συσκέπτονται και αποφασίζουν με εισήγησιν του Γ. Γιαννακόπουλου και Θ. Αγγελόπουλου να ανεβάσουν θεατρικήν παράστασιν εις την έπαυλιν Κόλλα με αντίτιμον εισιτηρίου προκειμένου τα χρήματα να διατεθούν υπέρ των Ακριτών μας. Και πράγματι τούτο κι έγινε. Επελέγη το θεατρικόν έργο το θεατρικό έργο εθνικού περιεχομένου "Πατρική Στοργή - Αϊσσαι" του Σ. Μελά. Εστήθη δε επιμελώς επί της ισογείου βεράντας της επαύλεως θεατρική σκηνή και το έργον επαίχθηκε με μεγάλη επιτυχίαν. Είχαν παραστή οι αρχές της πόλης και πλήθος κόσμου εις την έπαυλιν. Το

θεατρικόν έργον ετοίμασαν επιπόνως και επιμελήθηκαν ο Δημοδιδάσκαλος Γ. Γιαννικόπουλος και ο Θ. Αγγελόπουλος. Στα πρόσωπα του έργου έλαβον τότε μέρος ο Α. Ασημακόπουλος, ο Κ. Αποστολόπουλος, ο Γ. Γιαννόπουλος, ο Β. Δημακόπουλος, ο Ιωάννης Παρασκευόπουλος, ο Μ. Φατούρος, η Τ. Καννελοπούλου στον υπέροχο ρόλο της Αϊσσά, η Χ. Αντωνοπούλου, ο Γ. Κακκίος, ο Δ. Κανελλόπουλος, ο Ιωάννης Κούκος, ο Γ. Καραχάλιος κ.α. Στο τέλος του έργου τραγούδησε η αξέχαστη και καλλίφωνη μαθήτρια Λέλα Στηλιωτάκη το ωραίον πατριωτικό τραγούδι " σε ένα βράχο στρατιώτης βαρειά πληγωμένος... " που άφησε τους θεατές λίαν συγκινημένους. Η θεατρική αυτή παράσταση είχε μεγάλην επιτυχίαν και η οργανωτική επιτροπή και οι νέοι που συμμετείχαν στους ρόλους του έργου απέσπασαν τα θερμά συγχαρητήρια του πλήθους. Στο τέλος δε οι αδελφοί Κόλλα παρέθεσαν προς τιμήν όλων των συντελεστών της θεατρικής επιτυχίας, πλούσιο δείπνο μέχρι αργά τη νύχτα. Αυτή ήταν η δόξα και η λαμπρότητα της έπαυλης Κόλλα, που σήμερα παρουσιάζει το απαράδεκτο και τρισάθλιο κατάντημα της ερήμωσης. Η απαλλοτρίωσή της από εκείνα τα στιβαρά χέρια που την διατηρούσαν, είχε συνέπεια τη σημερινή της αλλοτρίωση και κατάντια. Άρχισε ήδη η κατάρρευσή της, σπασμένα πατώματα, ξεφτισμένοι τοίχοι, σπασμένα παράθυρα και άλλα έπιπλα, τοίχοι γραμμένοι με ανήκουστες επιγραφές, αφοδεύσεις αναισθήτων, εντός του δαπέδου. Άλλοτε πέρασε η δόξα και το μεγαλείο της Μπελ Επόκ, της ωραίας εποχής και σήμερα το έτος 1991 πέρασε ο σίφουνας της κατάρρευσης ενός ωραίου και μεγαλοπρεπούς μνημείου το οποίον σεβάστηκαν Ιταλοί, Γερμανοί, Άγγλοι και οι Ινδοί Γκούργκας. Ο πολιτιστικός σύλλογος είναι

πρόθυμος να αρχίσει πάραυτα τη σταυροφορία διάσωσης σε ότι έχει απομείνει από τη βίλλα Κόλλα. Όπως το έπραξε επιτυχώς με το κληροδότημα Προκόπη και σήμερα είμεθα όλοι περήφανοι για τον κήπο Νεότητος. Προτείνουμε και συμπαραστεκόμαστε, στο ότι η έπαυλη να γίνει κάποτε με σύμπραξη του Συλλόγου ένα υψηλού επιπέδου πνευματικό και πολιτιστικό κέντρο, με αίθουσα πνευματικών και επιστημονικών σεμιναρίων, με αίθουσα μουσείου εκθεμάτων καλλιτεχνικού και πολιτιστικού περιεχομένου. Πιστεύουμε πως η ανάθεση σύνταξης μελέτης αναστύλωσης, σε ομάδα ιδιωτών μηχανικών από το Δ.Σ. ΤΕΙ θα είναι λίαν χρονοβόρος. Απαιτείται επίσπευση της μελέτης, πριν είναι αργά και η έπαυλη καταρεύσει, διότι τότε θα εγκριθεί η μελέτη από το Υπουργείο Πολιτισμού;

εφημερίδα " Φωνή του Μπεγουλακίου "

Πέμπτη 23 Μαΐου 1991

Κορύλλος Πολυβίου Χρήστος. Ιατρός, συγγραφέας, επίλεκτο τέκνο της πόλης. Γεννήθηκε στο Αίγιο, η καταγωγή του ήταν από το Βελλό Καλαβρύτων. Εγγράφηκε στο Δημοτολόγιο Πατρών το 1868 και δηλώνει τόπο καταγωγής του την Πάτρα. Το έτος αυτό είναι ιατρός, ετών 25. Έζησε μαζί με τον μικρότερο αδελφό του, τον δικηγόρο Νικόλαο Κορύλλο, μέχρι τον θάνατο του (4/1/1930).

Ο επίσης επίλεκτος διανοούμενος ιατρός Αν. Τραμαδώρος, σε νεκρολογία του στις τότε πατρινές εφημερίδες, τον σκιαγραφεί: « υπήρξεν ίδιος τύπος ανδρός εξ εκείνων, τους οποίους σπανίως απαντά τις εν τη νεωτέρα κοινωνία. Δύναμις αδάμαστος, άκαμπτος, δράσις απaráμιλλος, ακατάπαυστος, βούλησις άτεγκτος, ισχυρά, θάρρος υψηλόν, απροσπέλαστον, τόλμη ηρωική άφθαστος, χαρακτήρ αλύγιστος, χαλύβδινος, υπερήφανος, πνεύμα οξύ, ανήσυχον, πρόθυμον, σπινθηροβόλον, πνεύμα πλήρες αντιθέσεων, βαθύ, σοβαρόν, αλλά και απλούν και τερπνόν άμα, διέκρινεν τον Κορύλλον. Αι λέξεις απαισιοδοξία, δειλία, ενδοτικότης, λιποψυχία, υποχώρησις, αδράνεια, ανάπαυσις σώματος, ησυχία πνεύματος δεν ήσαν αναγεγραμμένοι εις το λεξικόν του Κορύλλου ».

Σπούδασε στην Γερμανία και αφού επανήλθε συγκέντρωσε πλήθος πελατών. Ξεκίνησε σαν δημοσιογράφος υπογράφοντας « Ευθύς » και « Ίσος » επί ποικίλων θεμάτων. Το 1873 εξέδωσε στην Πάτρα « Περί δαμαλισμού ή του κυρίως εμβολιασμού ». Διατριβή του περί νοσηρότητας Πατρών σε συνέχειες στην εφημερίδα « Σκύλος » 1/12/1873. Εκφωνεί επικήδειο για τον ιατρό Αργ. Αργυρόπουλο (Φοίνιξ 15/12/1874). Δημοσιογραφεί στον « Φορολογούμενο » 28/9 και 23/11/1879 για την θνητότητα στην Πάτρα. Ανεγείρει οικία επί της Γούναρη 6. Τυπώνεται στην Πάτρα το 1883 ο πανηγυρικός λόγος στην

Σχολή Λαού, όπου αναπτύσσει μεγάλη δράση ως έφορος αυτής. Το 1884 τυπώνεται η ομιλία του στην Σχολή Λαού, « Τα κατά θάλασσαν κατορθώματα των πατέρων μας ».

Ο Καλαβρυτινός Σύλλογος τον υποδεικνύει βουλευτή. (Η Λαύρα 14/3/1885 και παράρτημα). Υποψήφιος νομαρχιακός σύμβουλος. Εξέδωσε φυλλάδιο « Ουαί δι' ού το σκάνδαλον έρχεται ». Ήλθε 6ος, δηλαδή 2ος επιλαχών (Φορολογούμενος 29/7/1888, Πελοπόννησος 17/7/1888). Κάνει μετεωρολογικές παρατηρήσεις στο δωμάτιο της οικίας του. Επικήδειος στον ιατρό Ιωάννη Γιαννόπουλο. (Φορολογούμενος 4/8/1889).

Εκτίθεται ως Δεληγιανικός βουλευτής. Δεν έχει πολιτικούς φίλους, έχει αυστηρή γλώσσα. Αποτυγχάνει στην Πάτρα « Διότι ευεργέτησε την πόλιν, αλλά δεν έδρασε πολιτικώς », εξελέγη όμως εκ του νομού (Φορολογούμενος 14/2/1891 και 10/1/1892)

Εκδίδει στην Πάτρα το 1895 Λογοδοσία Παναχαϊκού Γυμναστικού Συλλόγου. Πολλές οι συνεργασίες του στην Ιατρική Επιθεώρηση Πατρών. Λόγος του στην υποδοχή του Ολυμπιονίκη Ν. Ανδριανόπουλου στον «Νεολόγο» 18/6/1896. Συλλαλητήριο διοργάνωσε για τα λιμενικά έργα. Μεταβαίνει στην Άρτα με νοσοκομείο του Ερυθρού Σταυρού.

Μέλος επιτροπής επί των τροφίμων (Νεολόγος 9/9/1919). Παραχωρεί ομολογίες 45.000 δρχ. υπέρ Νοσοκομείου. Λόγος του στην Παντάνασσα στην εορτή της Παντανάσσης. Δωρεά ανωνύμου από αυτόν για το Νοσοκομείο (Νεολόγος 15/1/1920). Η αλήθεια επί διαδόσεων (Νεολόγος 24/6/1920). Δωρεά του 14 μετοχών Εμπορικής Τράπεζας (Νεολόγος 22/12/1922).

Ο Ανδρέας Π. Βουρλούμης φιλοτέχνησε θαυμάσια εικόνα του κορύλλου, ανηρτημένη στην Διακίδειο Σχολή Λαού και στον Ερυθρό Σταυρό Πατρών.

Είχε φίλο τον βασιλιά Γεώργιο τον Α΄, ο οποίος παρέμεινε αρκετά πρωινά στο Νοσοκομείο Πατρών για να έχει την πνευματώδη συντροφιά του. Αγόρασε την βιβλιοθήκη του φιλόλογου μοναχού Ταξιαρχών Αιγίου Φίλοθ. Ευσταθίου, ηγουμένου το 1900. Ο απογευματινός του περίπατος ήταν μέχρι το Γηροκομείο χειμώνα και καλοκαίρι.

Έργο του « αι Λογοδοσίαι περί των πεπραγμένων του Παναχαϊκού Συλλόγου ». Συνέστησε και μουσική μπάντα. Με διαθήκη του από το έτος 1919 άφησε ποσό για την συντήρηση 5 κλινών στο Νοσοκομείο. Η πλατεία πριν το νοσοκομείο ονομάστηκε το 1954 Κορύλλων. Στον τάφο του στο Α΄ Νεκροταφείο έγραψε « Οίκος Κορύλλων. Εν οίδα ότι ουδέν οίδα ».

Νικόλαος Κορύλλος. Αδελφός του Χρήστου από την πάτρα. Διορίστηκε δικηγόρος το 1876 (Μίνως 24/7/1876). Δημοσιογράφησε στον « Αγγελιοφόρο » 20/1/1878. Ο υιός του Πολύβιος Κορύλλος, γεννήθηκε στην Πάτρα στις 2/11/1881. Σπούδασε ιατρική στην Αθήνα και στο Παρίσι. Ως φοιτητής δημοσιεύει στον « Νεολόγο » 25/3/1899 « Στατιστική Θνητότητος εις Πάτρας ». Επιλέγεται βοηθός Πανεπιστημιακής κλινικής μεταξύ 100 άλλων ατόμων. Καθηγητής της Χειρουργικής Παθολογίας στην Αθήνα. Εξετέλεσε εγχείρηση καρδιάς το 1920 στην Αθήνα (Εστία 7/7/1920). Γαμπρός του Νεγρεπόντη. Φυλακίσθηκε τον Αύγουστο του 1922 για συνωμοσία κατά του βασιλιά. Ανεχώρησε το ίδιο έτος για την Νέα Υόρκη και διετέλεσε καθηγητής στο εκεί πανεπιστήμιο μέχρι τον θάνατο του, το (1937). Με

την διαθήκη του άφησε την βιβλιοθήκη του και τα χειρουργικά του εργαλεία στο Δημοτικό Νοσοκομείο Πατρών. Δημοσίευσε πολλές ιατρικές εργασίες στα γαλλικά.

Κρητικός Χαρ. Περικλής. Βιομήχανος από το 1859 και ευεργέτης Πατρών. Υπουργός Προνοίας το 1936 - 1938, πέθανε στην Πάτρα το 1955. Αποπεράτωσε το στρατιωτικό νοσοκομείο πατρών, δώρησε κεντρικό οίκημα για να γίνει οίκος τυφλών, έχτισε και λειτούργησε παιδική εξοχή, ήταν πρόεδρος επί πολλά έτη για τα λαϊκά συσσίτια. Στο εργοστάσιο του το 1973, μετά από ανασκαφή, ευρέθηκαν αρχαιότητες.

Κροντηράς Σωτήριος του Ιωάννη. Δικηγόρος Πατρών. Πέθανε το 1992 σε ηλικία 85 ετών. Εξέδωσε στην Αθήνα το 1981 από τον εκδοτικό νομικό οίκο Σάκκουλα, μετάφραση του Γάλλου ακαδημαϊκού και δικηγόρου Henri Robert « Ο δικηγόρος ». Την βιβλιοθήκη του ο Κροντηράς άφησε στην Δημοτική Βιβλιοθήκη Πατρών. Ο ανηψιός του **Ιωάννης Κροντηράς** ήταν ευεργέτης της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Πατρών. Απέστειλε βιβλία και περιοδικά.

Κυριακόπουλος Ηλίας. Γεννήθηκε στην Πάτρα στις 8/11/1903. Μετά από τις σπουδές του στην Αθήνα, μετέβη στην Χαϊδελβέργη και στο Μόναχο. Το 1925 γίνεται υφηγητής της Ανωτάτης Εμπορικής Αθηνών, το 1927 υφηγητής του Συνταγματικού Δικαίου στην Νομική Σχολή Αθηνών, το 1929 έκτακτος καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, το 1929 επίσης γίνεται Νομάρχης Λέσβου, το 1940 τακτικός καθηγητής του παραπάνω πανεπιστημίου, το 1946 κατέλαβε την έδρα του Διοικητικού Δικαίου και καθηγητής της Ανωτάτης Βιομηχανικής της πόλης αυτής. Διετέλεσε Υπουργός Δικαιοσύνης (1968 - 1971). Πέθανε στην Θεσσαλονίκη το 1976.

Με την διαθήκη του άφησε την αποτελούμενη από 4.000 τόμους βιβλιοθήκη του, στην Δημοτική Βιβλιοθήκη Πατρών η οποία και την παρέλαβε και τον ανακήρυξε μεγάλο ευεργέτη. Δώρισε επίσης βιβλία του στην βιβλιοθήκη του Δικηγορικού Συλλόγου. Από το 1925 εξέδωσε πολλά έργα (βιβλία και ανάτυπα) στα Ελληνικά, Γαλλικά και Γερμανικά. Μετέφρασε και εξέδωσε την Γενική Πολιτειολογία του Fritz Stieomlo, Αθήνα 1928.

Κωστάκης Ι. Γεώργιος.¹ Ευκατάστατη οικογένεια από την Κερπίνη Καλαβρύτων. Είχαν σημαντική κτηματική περιουσία στην περιοχή Καλαβρύτων. Μαζί με τον αδελφό του Χριστόδουλο Ι. Κωστάκη βρίσκονται εγκατεστημένοι στην Πάτρα. Ο Γεώργιος Κωστάκης έδωσε την κόρη του Παρασκευή σαν σύζυγο στον ανιψιό

¹ Κ. Τριανταφύλλου: " Οι Κωστάκηδες της Αχαΐας "

του Ρόδη Θάνου Κανακάρη. Παιδιά του Γεωργίου ήταν ο Ιωάννης (1760), Ανδρέας (1762), Κωνσταντίνος (πέθανε στο Λιβόρνο το 1794), Φίλιππος (1771) και Μαρία (1772).

Ο Γεώργιος Κωστάκης πέθανε στο Λιβόρνο το 1801, ο υιός του Ιωάννης το 1802, από τότε διατηρείται η εταιρία Γ. Κωστάκης και υιοί. Από τα παιδιά του ο Φίλιππος επανήλθε στην Πάτρα το 1830, όπου πέθανε το 1849 σε ηλικία 79 ετών. Ο Ανδρέας μοίραζε τον χρόνο του μεταξύ Λιβόρνου και Πάτρας. Το 1800 τον βρίσκουμε στην Πάτρα.

Τέκνα του Φίλιππου Γ. Κωστάκη ήταν η Ελένη, η Αναστασία, ο Γεώργιος, ο Μιλτιάδης, ο Πύρρος, ο Αντώνης, η Θεανώ, η Πηνελόπη, ο Ιωάννης, ο Κωνσταντίνος, ο Περικλής. Το 1819 είχε κλονισθεί ο εμπορικός οίκος Κωστάκη στο Λιβόρνο και ο Φίλιππος Κωστάκης συμβιβάστηκε με τους πιστωτές του, το 1820, συνεχίζοντας την εμπορία.

Μετά την απελευθέρωση εγκαταστάθηκαν στην Πάτρα οι Φίλιππος και Ανδρέας και τα παιδιά του Φιλίππου Κωνσταντίνος, Γεώργιος και Περικλής και προέβησαν σε αγορά ακινήτων, αμπέλων, αγρών, οικοπέδων και επιδόθηκαν στο εμπόριο σταφίδας. Γύρω στα 1830 ανεγείρουν επί της γωνίας των οδών Ερμού και Ρήγα Φερραίο οικία με συγκρότημα καταστημάτων δίπλα σ' αυτήν. Το συγκρότημα αυτό διασώζεται μέχρι σήμερα ολόκληρο και περιήλθε στον Περικλή και αργότερα στον Ιωάννη Γ. Κωστάκη. Απέκτησαν κτήματα στα Συχαινά, Μονοδένδρι, Πεντειμάτη, Ριγανόκαμπο, έκταση δε 60 στρεμμάτων πωλήθηκε το 1861 στη σύζυγο του Γουσταίου Κλάους και ιδρύθηκε η εκεί οινοποιία. Ο Περικλής είχε έκταση 65 στρεμμάτων στην θέση Ιντράκι δίπλα στα Εβραιομνήματα και από τότε μέχρι

σήμερα είναι γνωστή με το όνομα περιβόλι ή λατομείο Κωστάκη, όπου δένδροφύτευσε έκταση με εκατοντάδες σπωροφόρα δέντρα.

Ο Φίλιππος Γ. Κωστάκης, που είχε τα ηνία της διοικήσεως του εμπορικού οίκου στην Πάτρα, ήταν μέλος της επιτροπής ανεγέρσεως του ναού Αγ. Ανδρέα το 1835, α΄ πρόεδρος Δημοτικού Συμβουλίου Πατρών (1836), καθιέρωσε την λιτανεία του Αγίου Ανδρέα. Πέθανε το 1848 στην Πάτρα.

Κωνσταντίνος Φ. Κωστάκης. Δημοτικός Σύμβουλος το 1841, 1843, 1847. Μέλος επιτροπής προς συλλογή βιβλίων για την βιβλιοθήκη του Δήμου Πατρών. Βουλευτής Πατρών το 1843. Το 1844 διορίζεται εφέτης Αθηνών. Είχε σπουδάσει πολιτικές επιστήμες στο Παρίσι. Στην Αθήνα ασχολήθηκε με την δημοσιογραφία στην εφημερίδα « Αθηνά ». Το 1854 διορίζεται τμηματάρχης στο Υπουργείο Εξωτερικών. Στις 30 Ιουλίου 1855 προήχθηκε σε Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου αυτού. Παραιτήθηκε στις 18/11/1855. Παρασημοφορήθηκε από τον Βασιλιά της Πορτογαλίας. Ορίζεται στην Πάτρα το 1858 μέλος τριμελούς επιτροπής για να εκπροσωπήσει την επαρχία στις εορταστικές εκδηλώσεις της Αθήνας για την 25ετηρίδα του Όθωνα. Μέλος επιτροπής εράνων για τους σεισμόπληκτους Κορίνθιους.

Εκλέγεται βουλευτής Πατρών το 1858. Μέλος Επιτροπής το 1862 υπέρ θεατρικής παραστάσεως των μαθητών του Γυμνασίου Πατρών για τους φτωχούς.

Ο Κωνσταντίνος Κωστάκης εξέδωσε την εφημερίδα των Πατρών « Ηχώ των Επαρχιών » μαζί με τους Ανδρέα Χ. Λόντο και Γ. Κανέλλο.

Περικλής Φ. Κωστάκης. Έμπορος και κτηματίας στην Πάτρα. Διορίστηκε στην επιτροπή περιθάλψεως Κρητών.

Ανδρέας Περικλή Κωστάκης. Γεννήθηκε στην Πάτρα το 1873. ήταν ελεγκτής τελωνείων στην Κέρκυρα, απελάθηκε από τους Γάλλους και κατέφυγε στην Πάτρα.

Φίλιππος Περικλή Κωστάκης. Γεννήθηκε στην Πάτρα το 1860. Αρίστευσε στο γυμνάσιο Πατρών.

Λαδόπουλος Ευάγγελος. Βιομήχανος χαρτοποιός που ανήκει στην οικογένεια του Ζακυνθινού Φιλικού Γεώργιου Λαδόπουλου, η οικογένεια του οποίου εγκαταστάθηκε από την Γαστούνη στην Ζάκυνθο το 1775. Ο Γεώργιος Λαδόπουλος είχε στενή συνεργασία με τον Ιωάννη Παπαδιαμαντόπουλο.

Λυμπερόπουλος Αθανάσιος. Αρχιμανδρίτης από την Πάτρα, εξέδωσε στην Αθήνα το περιοδικό « Άρτος ζωής » (1930) κ.α. τεύχη. Στην Πάτρα ιδρύθηκε με την περιουσία του έπαυλη στο Γηροκομείο, φυλακές Λυμπεροπούλου.

Μανωλάκου Μαρία το γένος Στοφόρου. Πεζογράφος στην Πάτρα εξέδωσε « Από το ημερολόγιο ενός παιδιού της Κατοχής », Αθήνα 1984. Δώρισε στην Δημοτική Βιβλιοθήκη παιδική βιβλιοθήκη αποτελούμενη από 1.000 βιβλία. εξέδωσε το 1992 την ποιητική συλλογή για παιδιά « Ένα στίχο κάθε ημέρα » (βραβείο Γυναικείας Λογοτεχνικής συντροφιάς κ.α.).

Μαραγκόπουλος Βασίλειος. Πέθανε το 1944. Ευεργέτης της πόλεως, βιομήχανος και μεγαλέμπορος. Ανήγειρε το Μαραγκοπούλειο Νηπιαγωγείο, κατασκεύασε την οδό προς Ζάστοβα, το Στρατιωτικό Νοσοκομείο κ.α. Προς τιμήν του από το 1947 γίνονται ετήσιοι ναυτικοί αγώνες κάθε Αύγουστο στην Πάτρα.

Νηπιαγωγείο για 100 άτομα ιδρύθηκε το 1915 στην Πάτρα από την Βασίλισσα Σοφία. Ο Βασίλειος Μαραγκόπουλος διέθεσε 200.000 δραχ. προς αγορά ακινήτου νηπιαγωγείου το οποίο και ανέγειρε επί της οδού Γούναρη, και ονομάστηκε Μαραγκοπούλειο. Μετά το 1945 το έργο ανέλαβε το Πατριωτικό Ίδρυμα Προστασίας Παιδιού.

Μπογδάνος Ευστ. Ιωάννης.¹ Έμπορος από το Αίγιο, βρίσκεται το 1859 με αξιόλογη ακίνητη περιουσία στην Πάτρα και μέγαρο στο κάτω μέρος της πλατείας Όλγας, στο οποίο φιλοξένησε τον βασιλιά Γεώργιο Α΄.

Ο Κωνσταντίνος Μπογδάνος γεννήθηκε στην Πάτρα αλλά εγκαταστάθηκε στην Βενετία, όπου απέκτησε από το εμπόριο μεγάλη περιουσία, ακίνητη και ρευστή περιουσία. Ο Νικόλαος Μπογδάνος αδελφός του Κωνσταντίνου εγκαταστάθηκε και αυτός στην Βενετία, πέθανε σε ηλικία 27 ετών, στις 14/5/1835. Στις 2/7/1843 πέθανε και ο Κωνσταντίνος Μπογδάνος σε ηλικία 79 ετών. Με την από 13/4/1844 διαθήκη του άφησε την μεγάλη του περιουσία στην Ελληνική

¹ Κ. Τριανταφύλλου: Κωνσταντίνος Μπογδάνος, Πατρεύς εν Βενετία: Εθνικός Ευεργέτης

κοινότητα. Εκτός από χρήματα άφησε γύρω στα 42 ακίνητα μέσα στην πόλη της Βενετίας, μερικά από τα οποία εξακολουθούν να ανήκουν μέχρι σήμερα σε ελληνικά χέρια. Στην κληρονομιά ήταν και ένα μοναστήρι καθώς και ένα πλοίο. Συνολική αξία 1.952.520 αυστριακές λίρες.

Τα οστά του από το Ελληνικό Νεκροταφείο Βενετίας, μεταφέρθηκαν το 1951, επί προεδρίας της Κοινότητας Κ. Μέρτζιου και ενταφιάσθηκαν εντός του ναού Αγίου Γεωργίου στην Πάτρα, όπου ήδη από το 1851 υπάρχει μνημείο προς τιμήν του.

Μπουκαούρης Ιωάννης. Επί Όθωνος στις 26/6/1837 γίνεται δήμαρχος και έμεινε ως το 1841. Παλαιός μεγαλέμπορος, ευκατάστατος δεν δέχθηκε ποτέ τον μισθό της υπηρεσίας του. Τον έδινε για να γίνει δημοτικό και Ελληνικό σχολείο. Πέθανε το 1852.

Σωτήρης Μπουκαούρης. Υπήρξε και επίτροπος μονής Γηροκομείου το 1807, 1814. Τον Ιούλιο του 1822 η Πελοποννησιακή Γερουσία ορίζει να εισφέρουν εκτάκτως οι αδελφοί Μπουκαούρη 10.000 γρόσια. Υπήρξε πολυμελής οικογένεια το 1821, Γεώργιος, Κωνσταντίνος, Πανταζής, Σωτήριος, Πανάγος, Δημήτριος.

Νικόλαος Γ. Μπουκαούρης, δικηγόρος και πολιτευτής από την Πάτρα, ανιψιός του πρωθυπουργού Κ. Γεωργακόπουλου. Σπούδασε στο Πανεπιστήμιο της Σορβόνης, όπου εξέδωσε το βιβλίο του « Προς το οικονομικό κράτος », στην γαλλική γλώσσα. Πολιτεύτηκε ως υποψήφιος βουλευτής Αχαΐας το 1946 και αργότερα στην Αθήνα. εκεί τύπωσε το βιβλίο « Καθεστώς Κρατικής Παραοικονομίας » και με το

ψευδώνυμο Ν. Γεωργίου « Αμφισβητώ » κατά την διάρκεια της δικτατορίας το 1970.

Νοσοκομεία. Με Βασιλικό Διάταγμα της 9ης Φεβρουαρίου 1851 « περί επιβολής φόρου εφ' όλων των προς εσωτερικήν κατανάλωσιν εισκομιζομένων ειδών εις τον δήμον Πατρών αποκλειστικώς δια την ανέγερσιν και συντήρησιν του Δημοτικού Νοσοκομείου Πατρών », τριετούς διάρκειας.

Το Νοσοκομείο ανεγέρθηκε στην άνω πόλη. Η τελετή ήταν επίσημη. Ο βασιλιάς Όθωνας έθεσε τον θεμέλιο λίθο. Το οικόπεδο είχε έκταση 3.650 τετρ. μέτρων, το σχέδιο του Νοσοκομείου σχεδίασε ο Δανός αρχιτέκτων Hansen. Η οικοδόμηση άρχισε αμέσως, επί δημάρχου Μπενιζέλου Ρούφου, μέχρι τον πρώτο όροφο, ενώ προβλέπονταν δύο, διεκόπηκε η εργασία και επαναλήφθηκε το 1870 όταν ήταν δήμαρχος ο Κ. Κεραμιδάς, και ολοκληρώθηκε το 1871 επί δημαρχίας Γ. Ρούφου. Την 1η Ιανουαρίου 1872 άρχισε να λειτουργεί το νέο κατάστημα, ενώ μεταφέρθηκαν και οι ασθενείς από το προηγούμενο. Υπήρχαν δύο αίθουσες μεγάλες, 4 θάλαμοι για ιατρεία και τον διευθυντή.

Ο απολογισμός του Δήμου, του 1872 αναγράφει δαπάνη λειτουργίας νοσοκομείου 25.460 δραχμών. Τα φάρμακα χορηγεί η Δημοτική αρχή μετά από βεβαίωση των ιατρών. Αργότερα, όταν ανέλαβε την διεύθυνση του νοσοκομείου ο ιατρός Χρήστος Κορούλλος, αποχωματίστηκε το υπόγειο, έγινε ισόγειο και τοποθετήθηκαν το φαρμακείο, τα εξωτερικά ιατρεία, το μαγειρείο, και οι αποθήκες. Δύο

ακόμα αίθουσες προστέθηκαν με δωρεά του Χρ. Κορύλλου η ανατολική και Ν. Κορύλλου η δυτική, έγινε μάλιστα και σχετική τελετή θεμελίου λίθου των επεκτάσεων αυτών των πτερυγών την 3η Ιουνίου 1908. Έγιναν πολλές δωρεές, με τις οποίες και χτίσθηκε το χειρουργείο. Ο Δημήτρης Γιαννόπουλος δώρησε ακτινολογικά μηχανήματα, ενώ ο Χαράλαμπος Βλαχούτσικος έκτισε το 1914 ναό επ' ονόματι του Αγ. Χαραλάμπους.

Πρώτος διευθυντής του νέου νοσοκομείου υπήρξε ο ιατρός Ιωάννης Γιαννόπουλος (1874-1878). Ο Ιωάννης Παπαγιάννης δαπάνησε 25.000 δρχ. για τις νέες αίθουσες. Το 1897 έγινε νέο χειρουργείο. Ο βασιλιάς Γεώργιος Α' έδωσε 15.000 δρχ.

Στο ειδικώς διατηρούμενο " Βιβλίον ευεργετών και δωρητών " του Νοσοκομείου αναφέρονται ως πρώτοι ευεργέτες " Νικ. Μηλάκης εδωρήσατο μία σταφιδάμπελο 25 στρεμάτων, 1850 Στέργιος Δ. Κονταξής δρχ. 20.239, Κωνσταντίνος Ιωακείμ δρχ. 22.854, 1874 Αλέξανδρος και Σολδή Ραδινού τρεις μετοχές της Εθνικής Τράπεζας, 1875 Αναστάσιος Μπουκαούρης δρχ. 7.000, 1875 αρχιεπίσκοπος Πατρών Κύριλλος δρχ. 6.119, 1886 Κανέλλος Σεκόπουλος, Αναγν. Πουσιώτης, 1887 Ιωάννης Γ. Παπαγιάννης δρχ. 25.000, 1897 Μιλτιάδης Σταθακόπουλος μία οικία στην συνοικία Αρίας, 1900 Όθ. Βαχατώρης 4.000 και την βιβλιοθήκη του, 1913 Χρ. Π. Κορύλλος 6.500, Χαράλαμπος Βλαχούτσικος (αξία ναού) 14.000, Αμερικάνικος Ερυθρός Σταυρός 120.000, Νικόλαος Γιαννόπουλος 500.000 ».

Το έτος 1924 ανακαινίσθηκε η πρόσοψη και έγινε κήπος με δαπάνη του Χρ. Κορύλλου. Στο Νοσοκομείο αρχικά λειτούργησε παθολογικό και χειρουργικό τμήμα, στα οποία το 1895 προστέθηκε και το τμήμα των αφροδισίων παθών. Ο Π. Τρεμπέλας συνέστησε το 1923

νοσοκομείο για φυματικούς ΒΑ του κυρίου συγκροτήματος. Την 1η Μαΐου 1941 οι Γερμανοί έκαναν κατάσχεση στο υλικό του νοσοκομείου, πέταξαν έξω τους ασθενείς και τους τραυματίες και το χρησιμοποίησαν σαν στρατιωτικό. Έτσι το Δημοτικό Νοσοκομείο στεγάσθηκε μέχρι το 1943 στο οίκημα του Δημοτικού Βρεφοκομείου.

Ο Πολύβιος Κορύλλος κληροδότησε την Βιβλιοθήκη του και τα εργαλεία του σε αυτό. Ο Χρήστος Κορύλλος με δαπάνη του κατασκεύασε τα αποχωρητήρια του ισογείου, όπου βρεθήκαν λείψανα ρωμαϊκού κτιρίου. Το 1912 ο Χρ. Κορύλλος ανήγειρε περίπτερο στην δυτική πλευρά το οποίο χρησιμοποιήθηκε για να γίνει μικροβιολογικό εργαστήριο.

Παναγούλης Πάνος. Γεννήθηκε στην Πάτρα το 1889 και πέθανε στην Αθήνα το 1940. Ναυτικός πράκτορας, ευεργέτης, άφησε μεγάλο ακίνητο στον Τιτάνιο κήπο του Πειραιά, υπέρ του Νοσοκομείου Πατρών.

Παπαγεωργακόπουλος Κωνσταντίνος. Μεγαλέμπορος και εφοπλιστής στην Πάτρα, κληροδότησε 10.000 Αγγλικές Λίρες στον Δήμο Πατρών.

Παπαδιαμαντόπουλος Ιωάννης. Μαζί με τον Αθανάσιο Κανακάρη και τον Μητροπολίτη Γερμανό είναι η σπουδαιότερη Πατρνή μορφή του 1821. Ο πρόγονος του ιερέας Παπαδιαμάντης από την Ήπειρο, ήλθε στο Αιτωλικό, έχοντας δύο υιούς, τον Αναστάσιο και τον Γεώργιο. Και οι δύο επιδόθηκαν στο εμπόριο, ο Αναστάσιος στην Πάτρα και ο Γεώργιος στην Κόρινθο. Ο τελευταίος απέκτησε έναν υιό τον Ιωάννη, που γεννήθηκε στην Κόρινθο το 1766 και μία κόρη. Τα παιδιά του Γεωργίου έμειναν ορφανά. Ο Ιωάννης φρόντισε πρώτα για την αποκατάσταση της αδελφής του Ανθής, στην οποία δώρησε όλη την πατρική και μητρική περιουσία.

Ο Ιωάννης από εφηβικής ηλικίας ήλθε και εγκαταστάθηκε στην Πάτρα το 1786 κοντά στον θείο του, όπου έμεινε επί 5 χρόνια. Από τον θείο του πήρε 1.500 γρόσια και άνοιξε δικό του κατάστημα στην Πάτρα, το οποίο νωρίς επεσκίασε το κατάστημα του θείου του καθώς και πολλών άλλων εμπορών στην Πάτρα.

Το 1794 συνεταιρίσθηκε με τον πλούσιο Μήτρο Ανάγνου μέχρι το 1811. Το 1800 παντρεύτηκε την κόρη του Ιωάννη Καλαμογάρτη Ελένη. Απέκτησε πολλά παιδιά αλλά επέζησαν έξι αγόρια: ο Κωνσταντίνος, ο Παναγιώτης, ο Σπυρίδων, ο Δημήτριος, ο Αδαμάντιος και ο Αναστάσιος.

Η κατά το 1821 περιουσία του υπολογίσθηκε σε 3.000.000 γρόσια και την διέθεσε ολόκληρη υπέρ του αγώνα. Το 1821 ήταν ιδιοκτήτης των ακινήτων 30 καταστημάτων στην πόλη της Πάτρας και του 1/2 της κτηματικής περιουσίας της περιοχής Σαραβαλίου.

Ο Ιωάννης Παπαδιαμαντόπουλος ασχολήθηκε με το γενικό εμπόριο, αλλά και με το εμπόριο σταφίδος. Τα διακινούμενα είδη ήταν: καφές, γύψος, τζάμια κρυστάλλινα, καπνός.

Βλέποντας την μεγάλη εκμετάλλευση σε βάρος του εμπορίου των Πατρών από τους ξένους ναυτιλλομένους, διέθεσε μεγάλα κεφάλαια για την απόκτηση πλοίων από Γαλαξιδιώτες κυρίως. Είχε μετοχές σε 16 πλοία Γαλαξιδίου.

Ήταν Πρόκριτος Πατρών επί σειρά ετών. Από το 1819 Φιλικός με εισφορά κατά την είσοδο του 7.000 γρ.! Έγινε ο γενικός ταμίας της Φιλικής Εταιρίας.

Αγοράζει λίγο πριν το 1821 πολεμοφόδια και τρόφιμα αξίας 10.000 γρ. και τα αποθηκεύει στην Πάτρα. Τον Σεπτέμβριο του 1821 είναι στα Καλάβρυτα και τον Δεκέμβριο στην Επίδαυρο. Ήταν μέλος της Α΄ Εθνοσυνέλευσης μέχρι τον Φεβρουάριο του 1822 και τον Μάρτιο ορίζεται γενικός φροντιστής του στρατοπέδου Πατρών. Στις 26/5/1823 εκλέγεται βουλευτής της επαρχίας Πατρών. Πάσχοντας από ρευματισμούς και σε ηλικία 62 ετών χάθηκε κατά την έξοδο του Μεσολογγίου. Γάλλος αξιωματικός βεβαίωσε ότι αιχμαλωτίστηκε από τους Τούρκους και αποκεφαλίσθηκε.

Παπανδρόπουλος Π. Ιωάννης. Γεννήθηκε στην πάτρα το 1869. Ο πατέρας του Παναγιώτης ήταν διακεκριμένος έμπορος, καταγόμενος από την Δημητσάνα. Ο Ιωάννης Π. Παπανδρόπουλος απεφοίτησε το 1887 από το Α΄ Γυμνάσιο και το επόμενο έτος εξέδωσε το περιοδικό Χλόη. Αργότερα προσλαμβάνεται σαν έμμισθος δημοσιογράφος στις Αθηναϊκές εφημερίδες « Ακρόπολις » και « Άστυ ». Από τον Μάρτιο του 1892 εργάστηκε στην Πατρινή εφημερίδα « Φορολογούμενος ». Μόλις 25 ετών εξέδωσε (15/8/1894), τον Νεολόγο Πατρών. Ο Ιωάννης

Π. Παπανδρόπουλος ήταν από τους αξιολογότερους Έλληνες δημοσιογράφους και αρθρογράφους. Πέθανε στην Πάτρα στις 12/10/1948, οπότε την εφημερίδα ανέλαβε ο υιός του Παναγιώτης ο οποίος είχε εκδόσει το περιοδικό « Επιθεώρησις Νότιας Ελλάδος » στην Πάτρα το 1931-32.

Πραπόπουλοι Γεώργιος και Κωνσταντίνος από την Ζατούνη. Άρχισαν από το 1886 εμπόριο μετάλλων στην Πάτρα και βιομηχανία ψεκαστήρων.

Χαράλαμπος Παν. Πραπόπουλος, μαθητής Γυμνασίου στην Πάτρα, εκδίδει το βιβλίο « Η αφιλοτιμία, η υπακοή και η πρόνοια Θεού περί των ανθρώπων... » Πάτρα 1888.

Μάριος Πραπόπουλος, κάτοχος μεγάλης βιβλιοθήκης, έφορος Δημοτικής Βιβλιοθήκης Πατρών από το 1943 μέχρι τον θάνατο του (1971), εργάστηκε εντατικώς σε αυτήν.

Χαρίλαος Π. Πραπόπουλος, ψυχίατρος (« Πίναξ επιστημονικών εργασιών του υφηγητή Νευρολογίας », Αθήνα 1915).

Ρούφοι. Η οικογένεια αυτή προερχόταν από την Σικελία και ήταν κλάδος της Σικελικής οικογενείας των Ρούφων. Εγκαταστάθηκε στην Πελοπόννησο τον 16ο αιώνα.

Ρούφος Βενιζέλος (1795-1868). Μονογενής υιός του Αθανασίου Κανακάρη, παντρεύτηκε 2 φορές. Στον πρώτο γάμο, την αδελφή του Χρυσ. Σισίνη Βικτωρία από την Γαστούνη, η οποία πέθανε στις 29/8/1836. Στον δεύτερο γάμο του παντρεύτηκε την Μαρία Γ. Κουντουριώτη από την Ύδρα. Απέκτησε πολλά παιδιά, από τα οποία ο πρωτότοκος υιός ονομάστηκε Θάνος κανακάρης και οι υπόλοιποι Ρούφοι. Διετέλεσε Δήμαρχος Πατρών το 1885-1888, έθεσε τον θεμέλιο λίθο του Νοσοκομείου. Την αντιμισθία του, δώρησε στο Δήμο για την κατασκευή υδραγωγείου στα Ψηλά Αλώνια. Πέθανε στην Πάτρα στις 18/3/1868. Προσέφερε τα πολύτιμα πράγματα της οικογενείας του να ενεχυριασθούν στην τράπεζα ώστε να προμηθεύσει χρήματα, για να βοηθήσει την Επανάσταση της Ηπείρου το 1854. Από τους υιούς του Βενιζέλου Ρούφου, πολιτεύθηκαν τρεις, οι Θάνος, Γεώργιος και Αγγελής και όχι ο Λουκάς.

Προς τιμήν Βενιζέλου Ρούφου, η πλατεία Υψηλών Αλωνίων και η οδός Βενιζέλου Ρούφου.

Θάνος Κανακάρης, πρωτότοκος υιός του Βενιζέλου Ρούφου. Σπούδασε Νομικά στην Αθήνα και στο Παρίσι. Εξελέγη πληρεξούσιος Πατρών στην Εθνοσυνέλευση του 1864, Δήμαρχος Πατρών το 1879-1883 και 1895-1899, Βουλευτής και υπουργός Εκκλησιαστικών 2 φορές, μία υπό τον Επ. Δεληγιώργη το 1886-87 και μία το 1890 υπό τον Χαρίλαο Τρικούπη. Παντρεύτηκε την Κυριακή Ιωάννη Προβελεγγίου. Απέκτησε παιδιά, την Αικατερίνη, τον Βενιζέλο, την Μαρία, τον Ιωάννη και τους πολιτευθέντες Λουκά και Βασίλειο.

Γεώργιος Ρούφος, δευτερότοκος υιός του Βενιζέλου Ρούφου. Σπούδασε και αυτός Νομικά στην Αθήνα και στο Παρίσι. Εξελέγη πληρεξούσιος και αυτός στην Εθνοσυνέλευση του 1864 σε ηλικία 23 ετών, Δήμαρχος Πατρών επανειλημμένως (1870-1874, 1874-1875, 1887-1891). Διετέλεσε Υπουργός των Ναυτικών στις 22/4/1883 υπό τον Χαρίλαο Τρικούπη. Παντρεύτηκε την Ρωξάνη Π. Μαυρομιχάλη. Απέκτησε ένα παιδί τον Ιωάννη, ο οποίος εκλέχτηκε βουλευτής το 1889. Πέθανε το 1891. Δώρησε την αποτελούμενη από 800 τόμους βιβλιοθήκη του, στον Δήμο.

Λουκάς Κανακάρης Ρούφος, υιός του Θάνου (1878-1948). Βουλευτής κατ' επανάληψιν από το 1905, α' γενικός διοικητής Κρήτης (1913-1915) και Υπουργός των Εξωτερικών (1925-1926). Παντρεύτηκε την Ελένη Παπαγεωργαιοπούλου το 1909. Ο υιός του Ρόδης Κανακάρης Ρούφος διετέλεσε Πρόξενος της Ελλάδος στην Κύπρο το 1953-1956.

Βασίλειος (Λαλάκης) Θάνου Ρούφος. Αριστούχος της Νομικής Αθηνών. Βουλευτής Πατρών το 1913, 1915, 1917, 1925, 1926. Νομάρχης Αττικοβοιωτίας το 1920-1922. Δήμαρχος Πατρέων από το 1934. Πέθανε στην Πάτρα στις 26/3/1960.

Σεκόπουλος Π. Βάσος. Ίδρυσε τυπογραφείο στην Πάτρα το 1869. Σ' αυτό εξετυπώθηκαν και οι εφημερίδες Κάδμος, ο Εργάτης (1882), Αμερόληπτος (1886). Διατηρούσε βιβλιοπωλείο με την επωνυμία Κάδμος στην οδό Μαιζώνος. Τα έτη 1869 - 1874 είναι εκδότης 11 βιβλίων. Το τυπογραφείο Σεκόπουλου ήταν τότε από τα καλύτερα και πλουσιότερα που υπήρχαν στη χώρα μας. Από το 1882

αναλαμβάνει την διεύθυνση των καταστημάτων Σεκοπούλου (βιβλιοπωλείου και τυπογραφείου) ο Ανδρέας Β. Πάσχος. Έχουμε γνωστές 26 εκδόσεις της εποχής, μέχρι το 1889, οπότε το τυπογραφείο ανήκει αποκλειστικά στον Ανδρέα Πάσχα.

Σέμπος Αθανάσιος από την Πάτρα., δημοσιογράφος. Εκδίδει συνεχώς από το 1945 την εφημερίδα « Αθλητική Ηχώ » Αθηνών. Οι Πρώτες δημοσιεύσεις του ήταν στο περιοδικό « Πατραϊκή Εβδομάς » του Ντ. Ανδριόπουλου το 1929. Ο αθλητικός συντάκτης της « Πατραϊκής Εβδομάς », Αθανάσιος Σέμπος, μαθητής τότε, εξελίχθηκε σε παράγοντα του Ελληνικού αθλητισμού και εκδότη αθλητικών εφημεριδών.

Σίνας Γεώργιος, βαρώνος, γενικός πρόξενος της Ελλάδας στην Βιέννη, ο γνωστός εθνικός ευεργέτης. Είναι δωρητής και του ναού Παντοκράτορος της Πάτρας.

Σκαγιόπουλος Παναγιώτης. Γεννήθηκε στην Πάτρα στις 5 Δεκεμβρίου 1864. Σε νεαρή ηλικία εργάστηκε ως ιδιωτικός υπάλληλος, αλλά η έμφυτη κλίση του στο εμπόριο, σε συνδυασμό με τα άλλα προσόντα του, γρήγορα τον ανέδειξαν έναν από τους πιο επιτυχημένους σταφιδεμπόρους της εποχής.

Παρά τον πλούτο που απόκτησε και ενώ ήταν άγαμος και δεν είχε οικογενειακές υποχρεώσεις, δεν παρασύρθηκε από το πνεύμα του ευδαιμονισμού που είναι σύνηθες σε παρόμοιες περιπτώσεις. Η επιθυμία της δημιουργίας ήταν έντονη σ' αυτόν, αλλά δεν αποτελούσε αυτοσκοπό. Ο πλούσιος σε αισθήματα ψυχικός του κόσμος τον οδηγούσε σε ευγενείς οραματισμούς. Ιδρύοντας το 1926 το Σκαγιοπούλειο Ορφανοτροφείο είχε σαν σκοπό: την ανατροφή, περίθαλψη και εκπαίδευση των ορφανών που άφηναν στην πατρίδα μας οι συνεχείς πολεμικές περιπέτειες.

Για το ίδρυμα αυτό, που εγκαινιάστηκε επισήμως το 1929 από τον Ελευθέριο Βενιζέλο, ο Σκαγιόπουλος διέθεσε «εν ζωή» το μεγαλύτερο μέρος της περιουσίας του.

Ο Παναγιώτης Σκαγιόπουλος πέθανε ξαφνικά στις 13 Ιανουαρίου του 1942 σε ηλικία 78 ετών. Η κηδεία του έγινε «δημοτική δαπάνη» Η νεκρώσιμη ακολουθία εψάλει στο ναϊδριο του Σκαγιοπουλείου. Επικήδειους εξεφώνησαν ο Γ. Ν. Τριάντης αντιπρόεδρος του Δ.Σ. του ιδρύματος, ο Α. Τσακίρης, πρόεδρος του Συλλόγου των καθηγητών του Ορφανοτροφείου και ο Γ. Αδαμόπουλος και Λέων Δογάνης. Ο νεκρός ενταφιάστηκε στον περίβολο του ναϊδριου.

Μια εβδομάδα μετά την κηδεία δημοσιεύτηκε η ιδιόγραφη διαθήκη του Σκαγιόπουλου, την οποίαν είχε γράψει στις 21 Νοεμβρίου 1938. Με αυτήν ο διαθέτης εγκαθιστά κληρονόμο της περιουσίας του

(πλήν της οικίας στην οποία κατοικούσε) το Σκαγιοπούλειο Ορφανοτροφείο. Έτσι με την διαθήκη περιήλθαν στο Ίδρυμα:

α) Οι αποθήκες που είχε ο Σκαγιόπουλος στην οδό Όθωνος - Αμαλίας.

β) Ένα αγρόκτημα στο Κουρτέσι Ηλείας, εκτάσεως 275 περίπου στρεμμάτων

γ) Όσες ομολογίες ή μετοχές βρέθηκαν στην κατοχή του διαθέτη μετά τον θάνατο του.

δ) Όσες καταθέσεις είχε σε Τράπεζες. Την επομένη της κηδείας του οι τοπικές εφημερίδες έγραψαν ότι υπήρχε στην Εμπορική Τράπεζα κατάθεση 3.700.000 δρχ. που θα κληρονομούσε το Σκαγιοπούλειο. Οπωσδήποτε η κληρονομιά από μετοχές, ομολογίες, και καταθέσεις εκμηδενίστηκε από τον πληθωρισμό της Κατοχής.

Στο τέλος της διαθήκης του ο Παναγιώτης Σκαγιόπουλος έγραφε: « Τελευταίον παρακαλώ άπαντα τα μέλη του παρόντος διοικητικού συμβουλίου του Σκαγιοπουλείου Ορφανοτροφείου ως και εκείνα που θα διαδέχωνται κατά καιρούς τα παραιτούμενα ή εκλείποντα τοιαύτα, όπως περιβάλλωσι το Ίδρυμα με μεγάλην στοργήν, αγάπην, προστασίαν, ενδιαφέρον και πάσαν δυνατήν προσωπικήν επίβλεψιν τα της λειτουργίας του, όπως μη προσκόψη η πρόοδος του να σώζωνται τα απροστάτευτα ορφανά της πόλεως μας ».

Ακολουθεί δημοσίευμα της εφημερίδας “ Νεολόγος ”

Ο ΣΚΑΓΙΟΠΟΥΛΟΣ ήταν η εξαίρεσις. Η μονάς. Που δεν περίμενε να πεθάνη για να αφιερώση ένα μέρος των χρημάτων του για κάποιο σκοπό. Σκέφτηκε πως ο τρόπος αυτός της διαθέσεως έχει πολλή ματαιοδοξία και περισσότερη εκλιπάρησι μιας υστεροφημίας. Και δεν επεζήτησε ούτε την αναγραφή του ονόματός του σε ένα ίδρυμα «χρυσούς γράμμασι», ούτε αφθονία στεφάνων στον τάφο του, εις εκπλήρωσιν των κοινωνικών κατά συνθήκην, ψευδών, επειδή θ' άφηνε ψυχία τινα υπέρ κάποιου σκοπού! Με τα μάτια της μεγάλης φιλόανθρωπης ψυχής του ωραματίσθη εκείνο που βλέπουμε σήμερα. Ούτε μεγαλύτερο, ούτε μικρότερο. Ούτε καλύτερο, ουτε χειρότερο. Και σταθερά, με ανδρικές ήρεμες χειρονομίες, στερημένες από κάθε έπαρση, επίδειξη και κομπασμό, άρχισε να θεμελιώνη αυτό το γιγάντιο έργο του που χρησιμεύει στην εξυγίανση των αθλιότητων της ζωής και των κοινωνικών αμαρτιών και στην δημιουργία ενός ξέχωρου γερού κοινωνικού συγκροτήματος, από άτομα υγιά στο σώμα και στην ψυχή, που ε γνώρισαν και αγάπησαν τη γη, στην οποίαν όλοι μας το πάν οφείλουμε.

Διέθεσε εν ζωή τα αγαθά του ο μεγάλος συμπολίτης μας, για τον σκοπό αυτό και είχε την μεγάλη και ασύγκριτη ευτυχία ν' απολαύση αγλαούς καρπούς. Ένοιωθε ψυχικά σκιρτήματα όταν έβλεπε τη λεγεώνα του στρατού του της ειρήνης, είτε στην καλλιέργεια της γης, είτε την ώρα του φαγητού, είτε στην ώρα της λειτουργίας στο μικρό εκκλησάκι του κτιρίου. Και όταν τον αποχαιρετούσαν οι τελειόφοιτοι του Ιδρύματος αισθανότανε τότε, πλούσιες τμηματικές ανταμοιβές των κόπων του.

Ψυχές απαλές, γερά κορμιά, φωνές αρμονικές, θα ψάλλουν και πάλι κάθε Κυριακή στο γραφικό εκκλησάκι. Θα προσθέσουν ασφαλώς και μια μικρή ευχή για τον εκλιπόντα. Και όταν θα αναζητούν με το βλέμμα το μειλίχιο πρόσωπο του «πατέρα» τους, ας μην λυπώνται που δεν θα τον βλέπουν. Γιατί αυτός θα παραστέκη νοερά μαζί τους. Για να κατευθύνει το μεγάλο έργο του.

Δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα « ΝΕΟΛΟΓΟΣ » στις 15-1-1942, δύο μέρες μετά την κηδεία του.

ΤΟ ΣΚΑΓΙΟΠΟΥΛΕΙΟ

1926-1983

ΤΟ ΣΚΑΓΙΟΠΟΥΛΕΙΟ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑ έχει διανύσει πάνω από μισό αιώνα ζωής.

Από τις 6 Ιουλίου 1926 που ο αείμνηστος Παναγιώτης Σκαγιόπουλος ίδρυσε το κοινωφελές αυτό ίδρυμα και το λειτούργησε τον Δεκέμβριο 1929, το Σκαγιοπούλειο πρόσφερε στην πόλη της Πάτρας, αλλά και στην ελληνική κοινωνία, τεράστιες υπηρεσίες για την προστασία της νεότητας. Το Σκαγιοπούλειο Ορφανοτροφείο Πατρών υπήρξε για την εποχή του ίδρυμα πρωτοποριακό, γεγονός που αναγνωρίστηκε από την Πολιτεία.

ΤΟ ΣΚΑΓΙΟΠΟΥΛΕΙΟ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟ ιδρύθηκε στις 6 Ιουλίου 1926 με αποκλειστική δαπάνη του Παναγιώτη Σκαγιόπουλου. Εγκαταστάθηκε στο κτίριο που ανεγέρθηκε σε γήπεδο που αγόρασε για τον σκοπό αυτό ο ιδρυτής στη θέση Γυρί. Η έκταση του γηπέδου είναι 32 περίπου στρέμματα. Επίσημα εγκαινιάστηκε το Ορφανοτροφείο τις 29 Δεκεμβρίου 1929 από τον πρωθυπουργό Ελευθέριο Βενιζέλο.

ΣΚΟΠΟΣ του Σκαγιοπούλειου Ορφανοτροφείου ετέθη από τον ιδρυτή του η δωρεάν ανατροφή, περίθαλψη και στοιχειώδης εκπαίδευση ανηλίκων ορφανών απόρων παιδιών και κατά προτίμηση παιδιών των οποίων ο πατέρας σκοτώθηκε σε πόλεμο ή κατέστη ανάπηρος.

Με την αρχική μορφή του και υπό την προεδρία του ιδρυτή του το Σκαγιοπούλειο λειτούργησε ως το 1938, καλύπτοντας τις δαπάνες από τα έσοδα του Κληροδοτήματος.

Από το 1938 ως το 1973 λειτούργησε ως Εθνικό Σκαγιοπούλειο Αγροτικό Ορφανοτροφείο Αρρένων με έξοδα του κράτους.

Το 1973 με προεδρικό διάταγμα τα ορφανοτροφεία μετατρέπονται σε Κέντρα Παιδικής Μερίμνης. Στο μέτρο περιλαμβάνεται και το Σκαγιοπούλειο, που αποβάλλει πλέον οριστικά τον αγροτικό του χαρακτήρα και για τον πρόσθετο λόγο ότι η εκβιομηχάνιση της χώρας μας περιόρισε σημαντικά την αγροτική απασχόληση. Το Κέντρο Παιδικής Μερίμνης αρρένων Πατρών λειτουργεί στις κτιριακές εγκαταστάσεις του Σκαγιοπούλειου, που παραχωρήθηκαν, σύμφωνα με βούληση του διαθέτη, στο Υπουργείο Κοινωνικών Υπηρεσιών χωρίς μίσθωμα.

ΜΕΓΑΛΟΙ ΕΥΕΡΓΕΤΕΣ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ

ΕΛΕΝΗ ΚΩΝ. ΔΙΟΝΥΣΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΡΟΚΟΠΗΣ

ΕΛΕΝΗ ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΥ

ΔΩΡΗΤΕΣ

ΔΗΜΟΣ ΠΑΤΡΕΩΝ

ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ

ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΤΡΩΝ

ΙΑΤΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΤΡΩΝ

ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ ΑΓΡΙΝΙΟΥ

ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΠΑΤΡΩΝ

ΦΙΛΟΔΑΣΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΤΡΩΝ

Α.Ε. “ ΤΙΤΑΝ ”

Α.Ε. “ ΑΧΑΪΑ ΚΛΑΟΥΣ ”

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΩΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ - ΔΥΤΙΚΗΣ

ΕΛΛΑΔΟΣ

ΝΙΚΟΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΡΙΚΕΤΟΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΜΕΝΤΖΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΩΡΗΤΕΣ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΚΑΡΕΛΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΡΕΛΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΚΑΡΕΛΑ

ΕΙΡΗΝΗ και ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ

Σούτσος Ιωάννης. (1813 - 1892), υιός του Μιχαήλ, του Μιχαήλ Βόδα επικαλουμένου. Ήταν νομάρχης στην Πάτρα. Ο Ιωάννης Κ. Σούτσος προερχόταν από επιφανή ελληνική οικογένεια της Κωνσταντινουπόλεως με πολλές καταδιώξεις εκ μέρους των Τούρκων. Ο ίδιος καταδιωκόμενος κατέφυγε μέσω Οδησού στην επαναστατημένη Ελλάδα το 1823 και διετέλεσε, εκτός άλλων, και γραμματέας του Καραϊσκάκη. Μετά την απελευθέρωση κατέλαβε

πολλές διοικητικές θέσεις και το 1851 κατέστη νομάρχης Αχαΐας. Βοήθησε τους σταφιδοπαραγωγούς να πουλήσουν στην Αγγλία το προϊόν τους, του επομένου έτους. Ο Σούτσος ασθένησε βαριά και μεταφέρθηκε στον Πειραιά, όπου και πέθανε. Άφησε την περιουσία του στο Πανεπιστήμιο και προνόησε και για το Νοσοκομείο Πατρών (κληροδότημα 1.000 δρχ.). Το όνομα του δώθηκε σε οδό της πόλης.

Σταθακόπουλος Άγγ. Επαμεινώνδας, δικηγόρος στην Αθήνα από την Πάτρα ο Νικόλαος, έμπορος στην Πάτρα, έσωσε μαζί με τον Ζαχ. Θωμόπουλο την ζωή του Θάνου Κανακάρη, λίγο πριν το 1821. Ο ιατρός Επαμεινώνδας εξέδωσε στην Αθήνα « Περί χρονίων ικτέρων » το 1884, και « Νοσήματα του στομάχου » 1890. Ο δικηγόρος Επαμεινώνδας, πέθανε το 1937, με τη διαθήκη του από τις 15/10/1925, άφησε στον Δήμο Πατρών, την περιουσία του στην Πάτρα (κτίμα στο Ψαροφαΐ) και την περιουσία του στην Αθήνα για ορφανοτροφείο ή άσυλο στην μνήμη του αδελφού του Νικόλαου.

Στουνόπουλος Χαράλ. Ηλίας, από την Πύλο, δικηγόρος και δημοτικός σύμβουλος Πατρών. Με τη διαθήκη του (1974) όρισε μια αίθουσα του Ασύλου Αστέγων στην Πάτρα να ιδρυθεί και να συντηρηθεί με δαπάνες του.

Στρούμπος Γεώργιος. Πέθανε σε βαθιά γεράματα (90 ετών), όρισε με την διαθήκη του να ολοκληρωθεί το ημιτελές παρθεναγωγείο του με άλλες 30.000 δρχ. 25.000 δρχ. διέθεσε ο υιός του Κ. Στρούμπος. Το 1881 αγοράσθηκαν από τον Δήμο διπλανά οικόπεδα. Ο Γεώργιος Στρούμπος ήταν έμπορος Πατρών το 1847. Πέθανε το 1856, κληρονομήθηκε από τον υιό του Κωνσταντίνο.

Ο Κωνσταντίνος Στρούμπος, ήταν διευθυντής της Πιστωτικής Τράπεζας το 1851.

Το παρθεναγωγείο του Γ.Σ. Στρούμπου κτίσθηκε το 1860 σε οικόπεδο επί των οδών Μαιζώνας και Στ. Θωμόπουλου. Το 1859 τυλώθηκε στην Πάτρα πρόγραμμα συστάσεως του « Αχαϊκού » αυτού Παρθεναγωγείου, το οποίο ονομάσθηκε **Στρούμπειο**. Διατηρούνταν μέχρι το 1972, οπότε κτίσθηκαν από το Δημόσιο νέα διδακτήρια στο ίδιο κτίριο.

Το Δημοτικό Συμβούλιο στις 13/2/1866 αποδέχεται προσφορά των κληρονόμων Γ. Στρούμπου 1.200 τετραγωνικών πήχεων για την κατασκευή σχολείου κορασίδων. Το Δημοτικό Συμβούλιο αποφασίζει να κατασκευάσει το κτίριο με δάνειο του Δήμου.

Στρούμπειο λέγεται ακόμη το εκεί δημοτικό σχολείο, που είναι κτισμένο επί του παλαιού χώρου.

Σωτηριάδης Γεώργιος¹ από το Αίγιο, εγκαταστάθηκε στην Πάτρα, ήταν αυτοδίδακτος δικηγόρος. Από το 1857 ασχολήθηκε με την καλλιέργεια σταφίδας σε μεγάλες εκτάσεις στα Βραχναϊκά, έφερε μάλιστα ορεινούς γεωργούς και τους εγατέστησε εκεί. Απέτυχε στην Οινοποιητική εταιρεία, αλλά δεν φταίει αυτός. Με την διαθήκη του άφησε 2.000 δρχ. υπέρ του βρεφοκομείου. Το 1862 εξέδωσε το « Εγχειρίδιο περί αμπελουργίας και οινοποιίας... ».

Ο υιός του Δημήτριος, επί πολλά έτη Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου Πατρέων, άφησε την περιουσία του για να γίνει βρεφοκομείο. Μεγάλη εικόνα του από τον ζωγράφο Δημ. Παπασωτηριάδου έγινε δημοτική δαπάνη και κοσμεί το ίδρυμα αυτό. Ζήτησε να ταφεί στην Πάτρα.

Ο « προστάτης των ορφανών » υποψήφιος δημοτικός σύμβουλος έγραφε ο « Χρόνος » Πατρών (5/9/1899). Είχε ιδρύσει και Άσυλο φρενοβλαβών και έδωσε 50.000 δρχ. κατά τον εκτυπωθέντα κανονισμό αυτού, στην Πάτρα το 1901, « Δωρεά Δ. Γ. Σωτηριάδου προς οίκηση απόρων κορασίων ».

Ο Γεώργιος Σωτηριάδης απέκτησε κολοσιαία περιουσία από επιχειρήσεις. Διευθυντής της Ελληνικής Οινοποιίας στην Πάτρα, ζητάει με επιστολή του στις 13/10/1858 από τον πατρινό αρχιεπίσκοπο Αιτωλίας, Θεόφιλο να εγγραφεί στην Εταιρεία..

¹ Κ. Τριανταφύλλου: " Ιστορικό Λεξικό των Πατρών "

Τρεμπέλας Ν. Παναγιώτης. Η οικογένεια του από την Στεμνίτσα εγκαταστάθηκε στην Πάτρα και ασχολήθηκε με εμπόριο εξαγωγής δερμάτων στο εξωτερικό. Την εργασία του πατέρα του συνέχισε με επιτυχία, και έμεινε στην Πάτρα μέχρι το 1927, οπότε δώρισε στην πόλη το **Τρεμπέλειο Θεραπευτήριο Φυματιώντων**, που κτίστηκε από αυτόν στην νότια πλευρά της Ακροπόλεως πατρών. Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών, ιδρυτής των οργανώσεων « Ζωή » και « Σωτήρ ».

Τριάντης Θεόδωρος. Πέθανε το 1914, άφησε από το 1911 μεγάλη κτηματική περιουσία για επαγγελματική σχολή στην Πάτρα, η οποία το 1949 απέκτησε ιδιόκτητο νεοκτιθέν κτίριο στο Ψαροφάι, και βραβεύτηκε από την Ακαδημία το 1970.

Το Δημοτικό Συμβούλιο στις 2/3/1914 για τον θάνατο του όρισε να κρουσθούν πένθιμα οι καμπάνες των ναών την ώρα της κηδείας του. Θεωρείται ο μεγαλύτερος ευεργέτης της πόλεως.

Ο Θεόδωρος Δ. Τριάντης ιδρυτής της **Τριαντείου Τεχνικής Σχολής**, γεννήθηκε στην Άμφισσα και σε μικρή ηλικία ήλθε και εγκαταστάθηκε στην Πάτρα, όπου με την εντιμότητα και εργατικότητα του, ανεδείχθη σε κορυφαίο παράγοντα της οικονομικής ζωής της πόλεως και απέκτησε μεγάλη περιουσία.

Την 26η Σεπτεμβρίου του 1911 συνέταξε ιδιόχειρη μυστική διαθήκη με την οποία διέθεσε ολόκληρη την περιουσία του για την ίδρυση εκπαιδευτικού ιδρύματος, γράφει επί λέξει:

« Ονομάζω και εγκαθιστώ κληρονόμον μου γενικόν πάσης της κινητής και ακίνητης περιουσίας μου, τον ενταύθα Δήμον Πατρέων, εν πόλει του οποίου ανδρώθηκα και εγήρασα, δια της οικονομίας και της εργασίας απέκτησα την περιουσία μου ».

« Θέλω και διατάσσω ίνα η περιουσία μου, είτε ολόκληρος είτε μόνη η πρόσοδος της, χρησιμεύση εις την ίδρυσιν μιας επαγγελματικής και βιομηχανικής σχολής, εις την οποίαν να μορφώνονται νέοι και νέαι και να γίνονται κατάλληλοι τεχνίται και βιομήχανοι δι' όσον το δυνατόν πρακτικώτερας διδασκαλίας εις επαγγέλματα πρακτικά και όχι επιστήμας ».

Η διαθήκη δημοσιεύθηκε στις 2 Μαρτίου 1913 μετά τον θάνατο του Θεόδωρου Τριάντη και το έτος 1926 δημοσιεύθηκε Προεδρικό Διάταγμα με το οποίο ιδρύθηκε Νομικό Πρόσωπο με την επωνυμία « Τριάντειος Τεχνική και Βιομηχανική Σχολή Πατρών ».

Η Σχολή λειτούργησε αρχικά και μέχρι το 1972 ως κατώτερη τεχνική σχολή, δεχόμενη αποφοίτους Δημοτικού σχολείου, τους οποίους εκπαίδευε στις ειδικότητες του μηχανοτεχνίτη και του ηλεκτροτεχνίτη.

Από το έτος 1973 ιδρύθηκαν στη σχολή εκτός των ανωτέρω και άλλες τρεις ειδικότητες: του μηχανοτεχνίτη αυτοκινήτων, του ηλεκτροτεχνίτη αυτοκινήτων και του υδραυλικού.

Το έτος 1977 καταργήθηκαν οι κατώτερες τεχνικές σχολές και μετατράπηκαν σε Μέσες Νέου Τύπου, δεχόμενες αποφοίτους Γυμνασίου. Έκτοτε και μέχρι σήμερα η « Τριάντειος » λειτουργεί ως Νυκτερινή Τεχνική Σχολή Νέου Τύπου » με τις ειδικότητες του Μηχανικού αυτοκινήτου - Ηλεκτρολόγου αυτοκινήτου - υδραυλικού -

Ηλεκτρονικού - Ηλεκτρολόγου εσωτερικών ηλεκτρικών εγκαταστάσεων - Μηχανικού εργαλειομηχανών.

Η Σχολή λειτουργεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Παιδείας βάσει των διατάξεων περί ιδιωτικής εκπαίδευσεως και διοικείται από επιτροπή - σύμφωνα με την επιταγή του διαθέτη - προεδρευομένη από τον εκάστοτε Μητροπολίτη με αντιπρόεδρο τον Δήμαρχο Πατρέων και μέλη τον Νομόρχη Αχαΐας, τον Διευθυντή της Εθνικής Τράπεζας, τον πρόεδρο των εφετών και Πρωτοδικών της Πάτρας.

Η Διοικητική επιτροπή της Σχολής κατά το μακρό έτος της λειτουργίας της και αξιοποίησε εις το έπακρο την περιουσία του διαθέτη και πραγματοποίησε σημαντικές επενδύσεις στον εκπαιδευτικό κυρίως τομέα, έτσι:

α) Η φοίτηση στη Σχολή παρέχεται δωρεάν.

β) Το έτος 1949 αγοράστηκε οικόπεδο στο τέρμα της οδού « Ιωνίας » εκτάσεως 10 στρεμμάτων και το έτος 1950 θεμελιώθηκε το ιδιόκτητο κτίριο της Σχολής, το οποίο περατώθηκε το έτος 1953.

γ) Το εκπαιδευτικό υλικό της Σχολής εμπλουτίστηκε και ανανεώθηκε με αγορά μηχανημάτων και συσκευών για την κατάρτιση των μαθητών της.

δ) Η επιλογή του εκπαιδευτικού προσωπικού γίνεται με αυστηρά αξιοκρατικά κριτήρια.

Για την εν γένει προσφορά της, στην επαγγελματική εκπαίδευση της χώρας μας, η Σχολή τιμήθηκε το έτος 1973 με βραβείο από την Ακαδημία Αθηνών.

Σήμερα η Σχολή συνεχίζει την ανοδική πορεία της προμηθεύοντας τον παραγωγικό τομέα της οικονομίας με ικανά τεχνικά στελέχη. Απόδειξη για το υψηλό επίπεδο της εκπαίδευσης που παρέχει

η Σχολή, είναι το γεγονός ότι το προηγούμενο σχολικό έτος, στις πτυχιακές εξετάσεις, οι μαθητές της Σχολής εμφάνισαν επιτυχία 100 %.

Ο Γεώργιος Ν. Τριάντης, εγγονός σταφιδέμπορος, έγραψε σπουδαία εκκλησιαστική μουσική. Ήταν Πρόεδρος του Εμπορικού Επιμελητηρίου το 1937 και δημοτικός σύμβουλος. Πέθανε το 1954.

Ο υιός του **Στέφανος**, οικονομολόγος και συγγραφέας, ήταν επί πολλά έτη καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Καναδά. Εξέδωσε στην Αθήνα « Κοινή Αγορά και οικονομική ανάπτυξη, η Ελλάς και η ΕΟΚ. » , Αθήνα 1967.

Ο άλλος υιός του Γεωργίου, ο **Νικόλαος** αρχιτέκτονας, έγραψε μελέτες για την Πάτρα. Εξέδωσε στην Αθήνα το 1994 το δοκίμιο « Ο ποιητής ως προφήτης. Ο Μπρέχτ μέσω του Καβάφη ». Πολλές οι δημοσιεύσεις του στα « Αχαϊκά » Πατρών.

Ο παππούς του Νικόλαου ήταν και έμπορος και βιομήχανος Πατρών, από την Άμφισσα, σπούδασε στην Σύρο και πέθανε στην αθήνα σε ηλικία 60 ετών και κηδεύτηκε στην Πάτρα.

Αλεξάνδρα Γιαννοπούλου Τριάντη, εξέδωσε στην Αθήνα το 1990 το αφήγημα « Όρθιες στις Θύελλες. Γυναικείες φυλακές Πάτρας ».

Φρενοκομείο. Κτίσθηκε το 1916 από τον Δήμο δίπλα στα Δημοτικά σφαγεία της Ακτής Δυμαίων και λειτούργησε μέχρι το 1940 ως σταθμός νοσηλείας. Άσυλο φρενοβλαβών προβλέπει η διαθήκη Καρανικολού.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΔΙΑΘΗΚΗ¹

ΠΑΝ. Κ. ΑΒΔΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

Έχων υπ' όψει μου τον θάνατον, γράφω την παρούσαν διαθήκην μου, διά τής οποίας θέλω να τακτοποιήσω τά τής περουσίας μου μετά τον θάνατον μου. Ονομάζω και καθιστώ, ή μάλλον εγκαθιστώ κληρονόμον μου εφ' απάσης της περιουσίας μου την αγαπητήν μου θυγατέρα Μαριάνθην, εις την οποίαν θέλω να περιέλθη άπασα η περιουσία μου κατά τας κατωτέρω διαθέσεις μου.

Ευθύς μετά τον θάνατον μου, υποχρεούται ή υποχρεώνω την κληρονόμον μου να δώση τα εξής ποσά εις τα επόμενα ενταύθα αναφερόμενα αδελφάτα, προς δέ και άλλους διαφόρους επίσης συγγενείς μου, εκκλησίας της κοινότητος και λοιπούς άλλους ως εξής: Νοσοκομείον δραχμάς δύο χιλιάδας (2.000), βρεφοκομείον και πτωχοκομείον ανά δραχμάς χιλίας πεντακοσίας, ήτοι αμφότερα δραχμάς τρεις χιλιάδας (3.000), εις τους ναούς εν Λιβαρτζίω αγίου Γεωργίου δραχμάς χιλίας (1.000), αγίας Παρασκευής δραχμάς τριακοσίας (300), εις τους δύο ναούς του χωρίου αγίου Ιωάννου του Προδρόμου και αγίου Ιωάννου του Θεολόγου ανά δραχμάς διακοσίας, ήτοι εις αμφοτέρους τους ναούς δραχμάς τετρακοσίας, εις δε την σχολήν δραχμάς τριακοσίας (αριθ. 300), εις δε τους ναούς του χωρίου Νουσάς αγίου Νικολάου και αγίου Δημητρίου ανά δραχμάς διακοσίας, ήτοι εν όλω δραχμάς τετρακοσίας, εις τα ενταύθα στρατιωτικά ταμεία δραχμάς τριακοσίας, εις τον εν Αθήναις εθνικόν στόλον δραχμάς πεντακοσίας,

¹ Κ. Ζαβιτζιάνου: " Αρχεία Εθνικών Ευεργετών ".

εις δε την αδελφήν μου Φλώραν χήραν Ιωάννου Ε. Γεωργακοπούλου ή εις μετρητάς δραχμάς πέντε χιλιάδας ή δραχμάς πενήκοντα κάθε μήνα, εις δε την ανεψιάν μου Διαμαντίαν, του αδελφού Δημητρίου, όταν έλθη εις κοινωνίαν γάμου, της δίδει δραχμάς πέντε χιλιάδας. Είς τα τρία κοράσια του Χαραλάμπου Γκέκα, όταν έλθη έκαστον εις κοινωνίαν γάμου, τοις δίδει ανά δραχμάς δύο χιλιάδας έκάστου, εις τας υπηρετριάς μου Ελένην Φάστου δραχμάς διακοσίας, Βασιλικήν Παναγοπούλου δραχμάς εκατόν πενήκοντα. Επίσης εις τον Θεοδ. Σπινούλην δραχμάς εκατόν πενήκοντα και εις πένητας της πόλεως δραχμάς τριακοσίας.

Η υπόλοιπος περιουσία μου, αφού εκκαθαρισθή, συμπραττόντων μετά της κληρονόμου μου των ανεψιογαμβρών μου Σπήλ. Μενούνου, Ιωάννου Καββαδία και των εξ ετέρων συγγενών μου Μίνως Μουστάκη, Ιωάννου Μητροπούλου και Χαραλάμπους Αβδελλοπούλου, τους οποίους διορίζω και εκτελεστάς της παρούσας διαθήκης μου και των διατάξεων μου, η μέν ακίνητος θα μένη αυτουσία και θα έχη την κυριότητα και νομήν αυτής η ειρημένη κληρονόμος μου εφ' όρου ζωής της, η δε κινητή εκ χρημάτων θα κατατίθεται επί τόκω εις την Εθνικήν Τράπεζαν της Ελλάδος, πλην δραχμών τριάκοντα χιλιάδων, αίτινες θα περιέλθωσιν εις την ελευθέραν διάθεσιν τών κληρονόμων μου, καί θά λαμβάνη τούς τόκους αυτών η ειρημένη κληρονόμος μου εφ' όρου ζωής της, μετά δέ τόν θάνατον της ειρημένης κληρονόμου μου, άν αύτη εγκαταλείψη τέκνα εκ νομίμου γάμου, ως επιθυμώ ολοψύχως, τότε εις αυτά θά περιέλθη άπασα η κληρονομιά μου, εάν δέ δέν εγκαταλείψη τοιαύτα, όπερ απεύχομαι, εν τοιαύτη περιπτώσει εκ τής περιουσίας μου ταύτης, εκποιουμένης εκ τής ακινήτου περιουσίας μου, να λαμβάνωσι τά ενταύθα αδελφάτα νοσοκομείου, βρεφοκομείου και

πρωχοκομείου ανά δραχμάς έκαστον δέκα χιλιάδας (αριθ. 10.000), ήτοι εν όλω δραχμάς τριάκοντα χιλιάδας (30.000), αίτινες θα κατατίθενται εις την Εθνικήν Τράπεζαν και θα λαμβάνωσιν εξ ίσου τους τόκους τα τρία καταστήματα ως ετησίαν εισφοράν εκ του κληροδοτήματος του Κ. Π. Αβδελλόπουλου. Επίσης δέ διά τήν κωμόπολιν Λιβάρτζιον θα κατατεθώσιν επί τόκω εις την αυτήν Τράπεζαν δραχμαί δέκα χιλιάδες, τους τόκους των οποίων θα λαμβάνωσιν οι επίτροποι του αυτόθι ιερού ναού αγίου Γεωργίου και διαθέτωσιν εις ανάγκας του ειρημένου ή εις ανάγκας και των άλλων ναών της κωμοπόλεως, δύνανται δε, κατ' απόφασιν του δημοτικού συμβουλίου, νομίμως επικυρουμένην, να κάμωσι χρήσιν μέρους και όλου του κεφαλαίου εις αναγκαία έργα της κοινότητος.

Επίσης κατά τον ανωτέρω τρόπον θέλουν λάβει και οι επίτροποι του ιερού Ναού του αγίου Νικολάου του χωρίου Νουσάς του δήμου Λαμπείας δραχμάς τρεις χιλιάδας (αριθ. 3.000). Το υπόλοιπον δε της περιουσίας μου θα το διανείμωσι κατά ρίζαν τα τέκνα των αδελφών μου Χρυσανθάκη, Δημητρίου και Αικατερίνης, συζύγου Σταύρου Μπουρίτσα. Εκ της αναλογίας δε των κληρονόμων του αδελφού μου Δημητρίου θα δοθή το εν τρίτον εις τον Σπήλ. Μενούνον ή εις τους κληρονόμους αυτού. Συμφώνως με την διάθεσιν μου η κληρονόμος θυγάτηρ μου Μαριάνθη, άμα τω θάνατω μου, δέ θα έχη εις την απεριόριστον διάθεσίν της ει μή μόνον τάς ως άνω δραχμάς τριάκοντα χιλιάδας και τα εισοδήματα της λοιπής περιουσίας μου, ως ανωτέρω ώρισα, καθώς και άπαντα τα έπιπλα και σκεύη της οικίας μου εν γένει.

Εάν η κληρονόμος μου ήθελεν έλθει εις γάμον ζώντος εμού, τότε και τας άνω δραχμάς τριάκοντα χιλιάδας, τας οποίας της αφίνω εις την πλήρη διάθεσίν της, δέν θά τας λάβη, καθ' όσον θα δώσω εις αυτήν ως προίκα ότι ήθελον εγκρίνει. Εάν όμως ήθελεν έλθει εις γάμον μετά τον θάνατόν μου, τότε αι δραγμαί τριάκοντα χιλιάδες θα αυξηθώσιν εις δραχμάς ογδοήκοντα χιλιάδας.

Περί δε της αγαπητής μοι συζύγου Μαρίας, το γένος Βαρδούκα δέν έχω ενταύθα να είπω τίποτε περί αυτής, καθ' όσον έχω ακράδαντον πεποίθησιν ότι θα συζήση μετά της κληρονόμου μου θυγατρός μου, την οποίαν θυγατέραν μου παρακαλώ να περιποιηθή εφ' όρου ζωής της ως άλλην μητέρα, καθώς και την αγαπητήν μου σύζυγον παρακαλώ θερμώς να αγαπά την κληρονόμον μου ως ιδίαν θυγατέρα.

Έγραψα την παρούσαν μου ιδιοχείρως, έχων σώας τας φρένας, εν Πάτραις, εις το γραφείον ή οικίαν μου, οδός Ερμού, την υπέγραψα εις το τέλος και εις όλας τας σελίδας σήμερα την 31 (τριακοστήν πρώτην) του μηνός Δεκεμβρίου του έτους χιλιοστού εννεακοσιοστού τρίτου (31 Δεκεμβρίου 1903), παρά τω ενοριακώ αγίω ναώ " ο Ευαγγελισμός ".

Πανουίζος ή Παναγιώτης Κωνστ. Αβδελλόπουλος,

εν Πάτραις

επιπροσθέτω επίσης ενταύθα εις την παρούσαν διαθήκην μου, ότι εάν αποκτήση τέκνα η αγαπητή θυγάτηρ μου, εις την οποίαν επιζήσωσι ταύτα δια να καρπωθώσι την περιουσίαν της, έχει καλώς άλλως εν

εναντία περιπτώσει δεν επιζήσωσι, τότε μόνον το προσδιορισθέν προικών θα περιέλθη εις τον σύζυγόν της προς ικανοποίησιν του, και η λοιπή περιουσία της θα διατεθή καθώς διατάττω δια της παρούσης διαθήκης μου.

Εν Πάτραις, τη 31 Δεκεμβρίου 1903

Π. Κ. Αβδελλόπουλος

Βιβλιογραφία:

- 1) Κώστα Ζαβιτζιάνου: "Αρχεία Εθνικών Ευεργετών "
- 2) Κώστα Τριανταφύλλου: "Ιστορικό Λεξικό των Πατρών" ,
Πάτρα 1959
- 3) Κώστα Τριανταφύλλου: " Ιστορικό Λεξικό των Πατρών", Δίτομο,
Πάτρα 1980
- 4) Θωμόπουλου Στέφανου: " Ιστορία της πόλεως των Πατρών από
αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι το 1821.
- 5) "Το Σκαγιοπούλειο 1926 - 1983 ", Δημοτική Βιβλιοθήκη Πατρών
- 6) Κώστα Τριανταφύλλου: " Κωνσταντίνος Μπογδάνος, Πατρεύς Εν
Βενετία: Εθνικός Ευεργέτης, Βενετία 1967
- 7) Κώστα Τριανταφύλλου: " Το αρχείο των οικογενειών
Δρακοπούλου και Καλαμογδάρτη", Αθήνα 1969
- 8) Κώστα Τριανταφύλλου: " Ιστορία της πόλεως των Πατρών"
- 9) Κώστα Τριανταφύλλου: " περιοδικό "Αχαϊκά", Πάτρα 1939
- 10) Κώστα Τριανταφύλλου: " Οι Κωστάκηδες της Αχαΐας"
- 11) Εφημερίδα " Νεολόγος Πατρών ", φύλλο Τετάρτης 24 Απριλίου
1940 και Πέμπτης 25 Απριλίου 1940.
- 12) Εφημερίδα " Φωνή του Μπεγουλακίου" φύλλο Πέμπτης 23 Μαΐου
1991.
- 13) Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια Χάρη Πάτση
- 14) Εγκυκλοπαίδεια: Πάπυρος - Λαρούς - Μπριτάνικα
- 15) Εγκυκλοπαίδεια: Υδρία

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Κλείνοντας πρέπει να παρατηρήσουμε ότι στην εργασία δεν παρουσιάζονται μόνο τα άτομα, τα οποία άφησαν κάποια κληροδοτήματα, αλλά και άλλοι, οι οποίοι:

α) Είχαν συμβολή στον Αγώνα του 1821 εναντίων των Τούρκων όπως Παπαδιαμαντόπουλος, Ρούφοι κ.α.

β) Είχαν συμβολή στην ανάπτυξη της περιοχής με την ίδρυση επιχειρήσεων βιομηχανικών και εμπορικών: π.χ. Κόλλας, Κλάους, Μαραγκόπουλος

γ) Όσοι με τα κληροδοτήματα τους, βοήθησαν στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών (Σχολεία, Επαγγελματικές σχολές, Νοσοκομεία κ.α.), π.χ. Σκαγιόπουλος, Στρούμπος, Τριάντης.

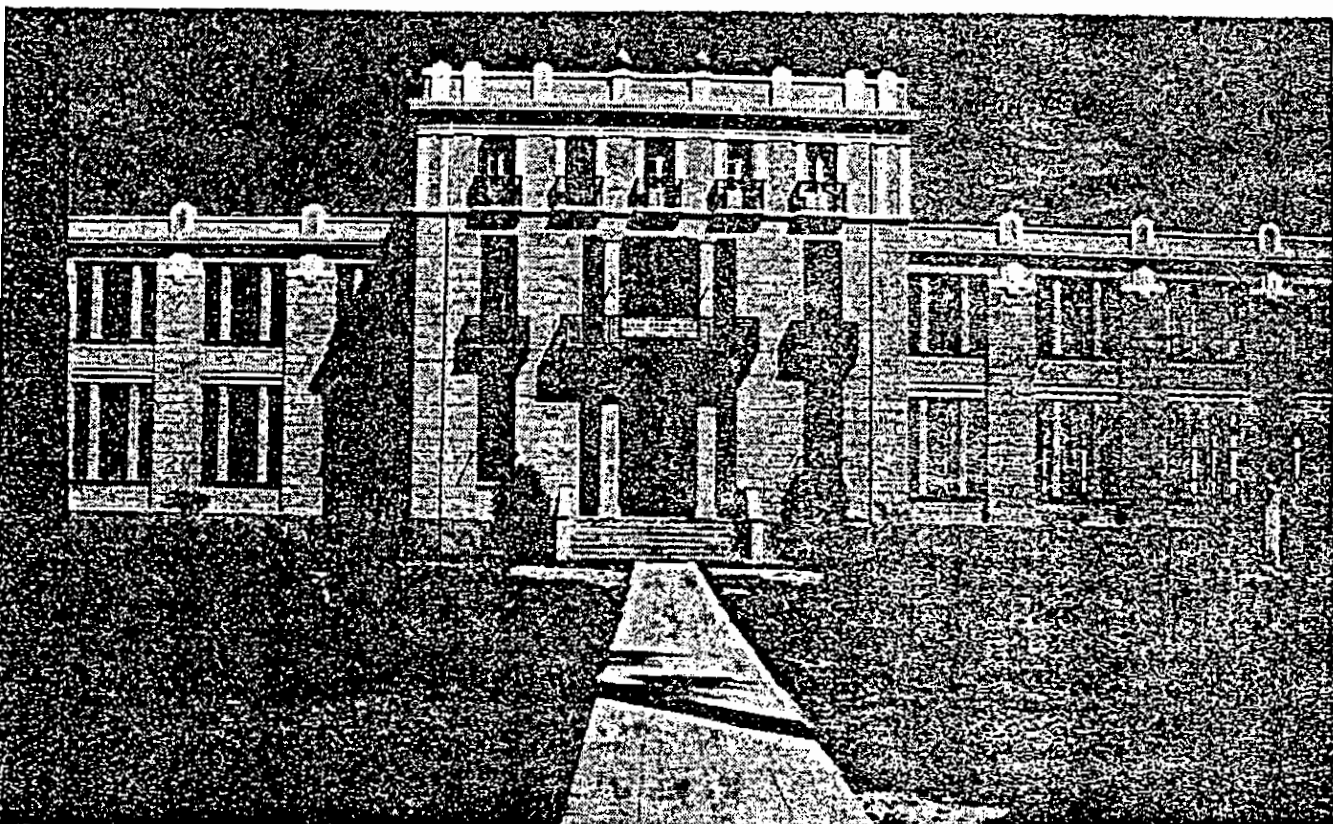
δ) Τέλος όσοι είχαν συμβολή στα πολιτικά πράγματα της περιοχής, Γούναρης, Γεροκωστόπουλος, Καλαμογδάρτες, Ρούφοι.

Βιβλιογραφία:

- 1) Κώστα Ζαβιτζιάνου: "Αρχεία Εθνικών Ευεργετών "
- 2) Κώστα Τριανταφύλλου: "Ιστορικό Λεξικό των Πατρών" ,
Πάτρα 1959
- 3) Κώστα Τριανταφύλλου: " Ιστορικό Λεξικό των Πατρών", Δίτομο,
Πάτρα 1980
- 4) Θωμόπουλου Στέφανου: " Ιστορία της πόλεως των Πατρών από
αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι το 1821.
- 5) "Το Σκαγιοπούλειο 1926 - 1983 ", Δημοτική Βιβλιοθήκη Πατρών
- 6) Κώστα Τριανταφύλλου: " Κωνσταντίνος Μπογδάνος, Πατρεύς Εν
Βενετία: Εθνικός Ευεργέτης, Βενετία 1967
- 7) Κώστα Τριανταφύλλου: " Το αρχείο των οικογενειών
Δρακοπούλου και Καλαμογάρτη", Αθήνα 1969
- 8) Κώστα Τριανταφύλλου: " Ιστορία της πόλεως των Πατρών"
- 9) Κώστα Τριανταφύλλου: " περιοδικό "Αχαϊκά", Πάτρα 1939
- 10) Κώστα Τριανταφύλλου: " Οι Κωστάκηδες της Αχαΐας"
- 11) Εφημερίδα " Νεολόγος Πατρών ", φύλλο Τετάρτης 24 Απριλίου
1940 και Πέμπτης 25 Απριλίου 1940.
- 12) Εφημερίδα " Φωνή του Μπεγουλακίου" φύλλο Πέμπτης 23 Μαΐου
1991.
- 13) Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια Χάρη Πάτση
- 14) Εγκυκλοπαίδεια: Πάπυρος - Λαρούς - Μπριτάνικα
- 15) Εγκυκλοπαίδεια: Υδρία

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΚΑΓΙΟΠΟΥΛΟΣ

κτίριο του Σκαριοπουλείου. Σχεδιάστηκε από Γάλλους αρχιτέκτονες και αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα του ιστορικού κλασικισμού που συνηθιζόταν στα χρόνια του Μεσοπολέμου.

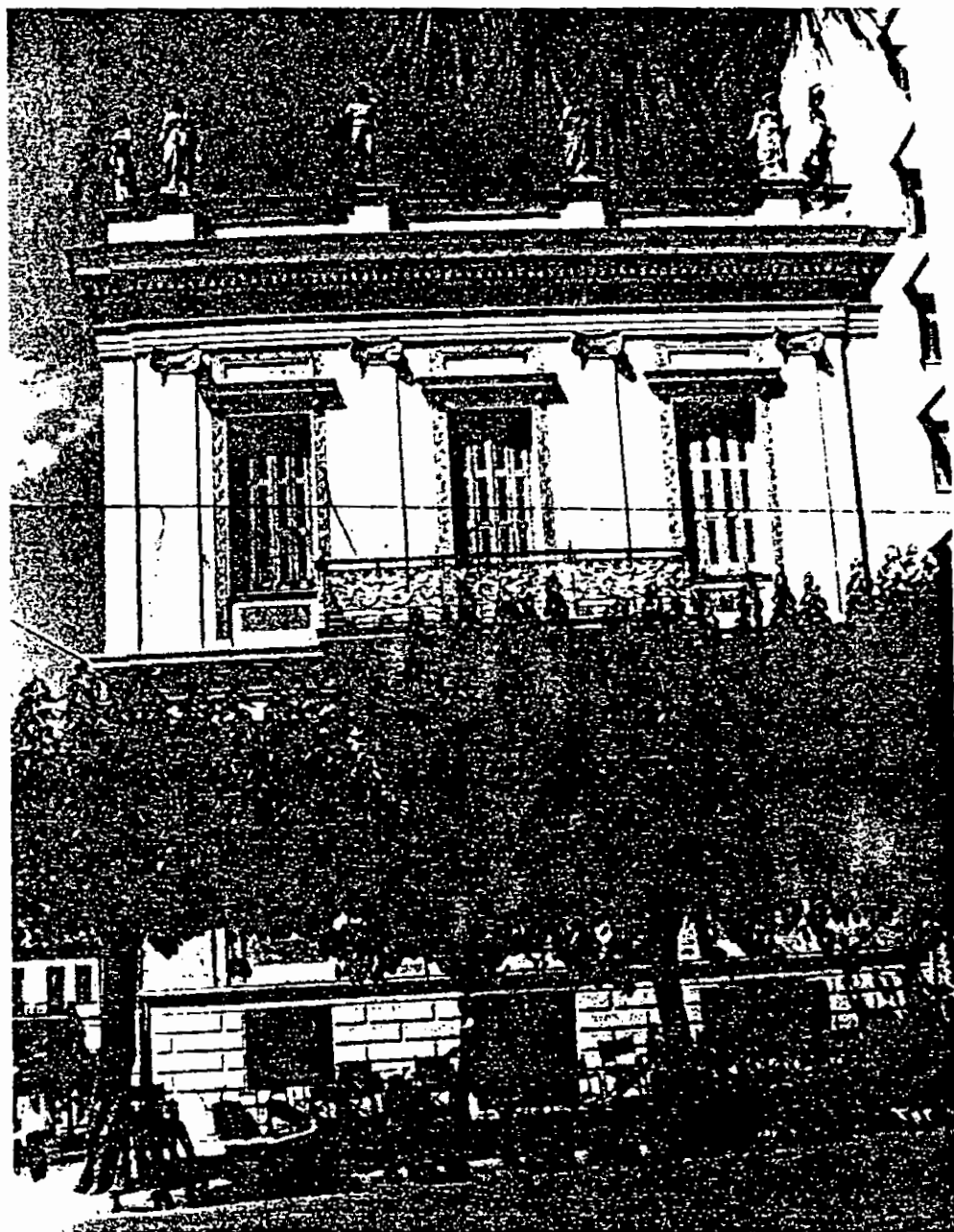
Ο συμπολίτης Δημ. Δαμίου († 1939) ό καταλιπών τό κτήμα
Γερούση εις τό Νοσοκομείον "Αγ. Άνδρέας, όπου και
επίστηθι τούτο

(Αρχείον Γ. Καρλί)

Μέγαρον Φραγκοπούλου μετέπειτα Μαραγκοπούλου επί της άκτης "Όθωνος Άμαλίας - Πατρεύς - όδοσ "Αγ. Άνδρέου,
κατάλυμα βασιλέων. Κατεδαφίσθη προσφάτως.

Δημοτ. Βιβλιοθήκη Πατρών

Οικία Παναγή Βουφλούμη εις Ύψηλά Αλώνα

Τό ιατρικόν και νοσηλευτικόν προσωπικόν του Δημοτ. Νοσοκομείου Πατρών ἀρχάς τοῦ 1912. Διακρίνεται εἰς τό μέσον ὁ διευθυντής του ἰατρός Χρ. Κορύλλος, ἔχων ἀριστερά του τόν ἰατρόν μετέπειτα δήμαρχον Ἰωάν. Βλάχον καί ἄνω τόν ἐπιμελητήν ἰατρόν Στυρ. Ἀγγυρόπουλον. Ἐχομεν εἰς τήν φωτογραφίαν ἐπίσης τόν χειροῦργον Στυρ. Μαγκανάραν καί ὑψηλά τοῦς ἰατροῦς Γ. Κατσαρόν, Γ. Μυλωνάν, Κ. Λασκαράτον κ.ά.
Ξενοφ. Α. Πανταζίδου, "Ἡ Ἱστορία τοῦ Ἑλλην. Ἐρ. Σταυροῦ, τομ. Α" Ἀθήναι 1987 σ. 58

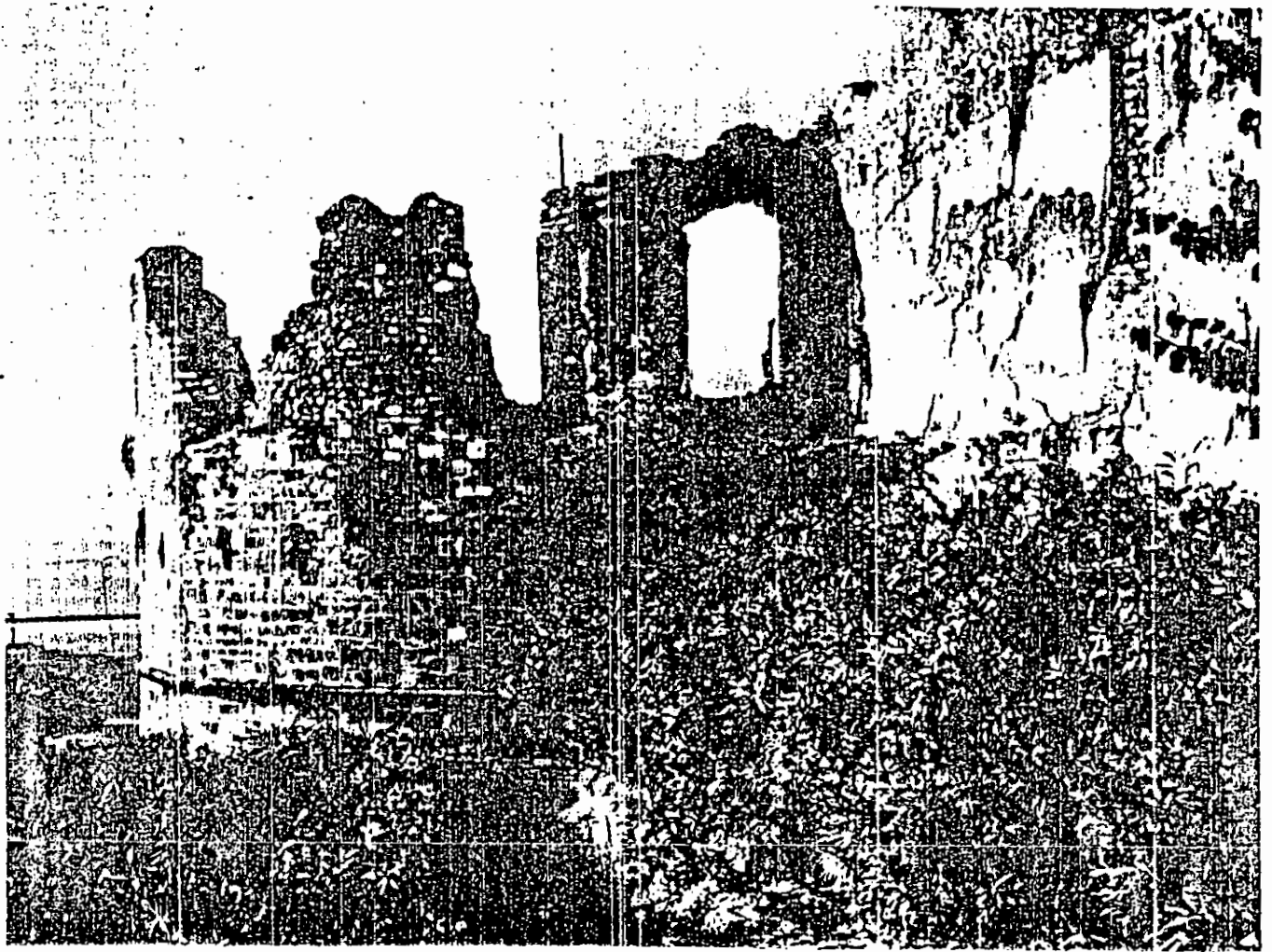
Ἐπιβράβειος Σχολῆς Λαοῦ Πατρών. Φιλολογικόν μνημόσυνον Ἰ.Π. Κουτσοῦρα τήν 22.12.1994 (ἐξ ἀριστερῶν): Καθηγητής Ἄνδρ. Λουκάπουλος (οἰκονομ. Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν), δ γράφων (Πρόεδρος), Ἄθαν. Τσιμπούκης, περιφερειάρχης Ἀττικῆς καί Χαράλ. Αντωνόπουλος Λαόςκος, λογιτέχνης

Η οδός ή αγορά προς το προάστειον.

Μεγάλη Αγορά της πόλεως προς την θάλασσαν

Τὸ φρούριον τῶν Πατρῶν

Ἄποψις τῆς πόλεως ἀπὸ τοῦ φρουρίου

